

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

«До захисту допущено»

Директор інституту(декан факультету) Завідувач кафедри

_____ О.О. Шермет _____ Л.В. Шірінян

«__» _____ 20__ р.

«__» _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

на тему: **Сучасний стан капіталізації та концентрації банків в Україні**

Виконала: здобувачка 2 курсу, 4М групи Запорожець Ольга Вячеславівна

Керівник Чернелевська Олена Леонідівна

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент Михайленко О. В.

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що в цій дипломній роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2021 р.

приватизацію державного і комунального майна»

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Чернелевська О. Л.		
II	Чернелевська О. Л.		
III	Чернелевська О. Л.		

7. Дата видачі завдання 19 жовтня 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	15.10.2020	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	09.11.2020	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	30.11.2020	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	21.12.2020	
5	Оформлення готової роботи на попередній захист	24.12.2020	
6	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	22.01.2021	
7	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	03.02.2021	

Здобувач

_____ Запорожець О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ Чернелевська О. Л.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Запорожець О.В. «Сучасний стан капіталізації та концентрації банків України»

Кваліфікаційна робота на отримання освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний університет харчових технологій. Київ, 2021.

Кваліфікаційна робота присвячена розв'язуванню теоретичних, методичних та практичних проблем капіталізації та концентрації банків в Україні.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі розкрито сутність капіталізації банку, механізм капіталізації та концентрації банків, а також стан концентрації та капіталізації банків в банківській системі України.

У другому розділі проведено аналіз фінансового стану та капіталізації АБ «Ощадбанк».

У третьому розділі обґрунтовано перспективи капіталізації та концентрації банків, в тому числі в контексті вимог Базеля III та міжнародного досвіду капіталізації банків.

Ключові слова: банк, капіталізація банку, концентрація банків, банківська система України, Базеля III.

SUMMARY

Zaporozhets O. «The Current State of Capitalization and Concentration of Banks in Ukrainian»

Thesis for the master's degree in the specialty 072 «Finance, Banking and Insurance». National University of Food Technology, Kyiv, 2021.

The master's work is to solving theoretical, methodological and practical problems of capitalization and concentration of banks in Ukraine.

The master's work is consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used, appendices.

In the introduction the urgency topics and formulated research problem.

The first chapter reveals the essence of bank capitalization, the mechanism of capitalization and concentration of banks, as well as the state of concentration and capitalization of banks in the banking system of Ukraine.

The second chapter analyzes the financial condition and capitalization of Oschadbank.

The third chapter substantiates the prospects for capitalization and concentration of banks, including in the context of the requirements of Basel III and the international experience of bank capitalization.

Key words: *bank, bank capitalization, bank concentration, banking system of Ukraine, Basel III.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ТА КОНЦЕНТРАЦІЇ БАНКІВ	8
1.1. Еволюція сутності капіталізації банку	8
1.2. Механізм капіталізації та концентрації банків	15
1.3. Стан концентрації та капіталізації банків в банківській системі України	23
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ КАПІТАЛІЗАЦІЇ АБ «ОЩАДБАНК»	34
2.1. Характеристика АБ «Ощадбанк» і його фінансової діяльності	34
2.2. Аналіз фінансового стану АБ «Ощадбанк»	40
2.3. Аналіз капіталізації АБ «Ощадбанк»	51
Висновки до розділу 2	63
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ТА КОНЦЕНТРАЦІЇ БАНКІВ В УКРАЇНІ	65
3.1. Підвищення капіталізації банку в контексті вимог Базеля III	65
3.2. Альтернативні шляхи капіталізації банку в умовах дефіциту власного капіталу	77
3.3. Міжнародний досвід капіталізації банків та його застосування до АБ «Ощадбанк»	82
Висновки до розділу 3	87
ВИСНОВКИ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	92
ДОДАТКИ	97

ВСТУП

В сучасних умовах комерційним банкам складно функціонувати через економічну нестабільність, відсутність достатньої нормативної бази, коронавірусну кризу. Вітчизняні банки характеризуються незадовільним рівнем використання власного капіталу, що заважає підвищенню ефективності їх діяльності. Тому досить актуальним питанням постає формування власного капіталу, від якого залежить успішність діяльності банків, так як створення ефективної економіки можливе лише за умови функціонування адекватної ринковим умовам банківської системи.

Нині значний вплив на стійкість всієї банківської системи чинить рівень концентрації ринку банківських послуг. Він є важливим фактором технологічного оновлення економіки, а також призводить до формування монополій. Тому перед банками стають актуальними завдання підвищення рівня концентрації банківського капіталу за рахунок використання як наявних, так і потенційних джерел, що дозволить банкам зміцнити конкурентні позиції на вітчизняному ринку та поширити свою діяльність на міжнародні ринки.

Ефективна діяльність банку та перспективи його розвитку безпосередньо залежать від рівня його капіталізації та управління капіталом. Недостатній рівень капіталізації чи неефективне управління капіталом банку перешкоджає розвитку як і окремого банку, так і банківської системи в цілому. Високий рівень капіталізації та ефективного управління капіталом сприятиме фінансовій стійкості банків, стабільності національної валюти та активує інвестиційну діяльність комерційних банків, а також забезпечить фінансову стабільність національної економіки.

Результати досліджень проблем забезпечення капіталізації банків та управління капіталом банку висвітлені в роботах таких вітчизняних як Г. П. Бортніков, В.В. Волкова, С. С. Гасанов, М. І. Диба, В. В. Коваленко, О. О. Любіч, С. В. Науменкова, Х. П. Паньків, Л. О. Примостка, О. Ю. Сова, А. П. Стрижак, К. Ф. Черкашина та ін.

Необхідність визначення шляхів покращення управління капіталом банку зумовлює потребу в аналізі формування власного капіталу банків, оцінки його величини та визначення відповідності показників встановленим нормативам.

Метою дослідження є розроблення теоретичних, методичних та практичних проблем капіталізації та концентрації банків в Україні.

Для досягнення визначеної мети в роботі поставлено наступні **завдання**:

- вивчити економічну сутність капіталізації банку;
- дослідити механізм капіталізації та концентрації банків
- розглянути стан концентрації та капіталізації банків в банківській системі України;
- здійснити загальний аналіз діяльності та основних показників розвитку банку;
- провести аналіз фінансового стану та капіталізації банку;
- визначити напрями капіталізації банку в контексті вимог Базеля III;
- розглянути альтернативні шляхи капіталізації банку в умовах дефіциту власного капіталу;
- дослідити міжнародний досвід капіталізації банків та перспективи його застосування до АБ «Ощадбанк».

Об'єктом дослідження є капіталізація та концентрація банків в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти капіталізації та концентрації банків в Україні.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: структурно-логічний аналіз, наукова абстракція, методи систематизації та логічного узагальнення – при розкритті теоретичних основ капіталізації банків; метод системного аналізу та узагальнення – при обґрунтуванні методичних засад капіталізації та концентрації банків; методи порівняння, графічного зображення даних, методи аналізу і синтезу та статистичний метод – при аналізі сучасного стану капіталізації та концентрації банків; абстрактно-логічний – при визначенні напрямів підвищення рівня капіталізації банківської системи.

Інформаційною базою стали матеріали вітчизняних і зарубіжних дослідників, статті українських економічних періодичних видань, монографії, матеріали науково-практичних конференцій, законодавчі і нормативно-правові акти Верховної Ради України, Національного банку України, Міністерства фінансів України, офіційні публікації Базельського комітету регулювання банківської діяльності, статистичні та аналітичні дані Національного банку, фінансова та інша звітність АБ «Ощадбанк».

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота викладена на 97 сторінках основного тексту, містить 12 рисунків на 12 сторінках, 20 таблиць на 23 сторінках, 8 додатків, список використаних джерел налічує 57 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ТА КОНЦЕНТРАЦІЇ

БАНКІВ

1.1. Еволюція сутності капіталізації банку

Процес капіталізації банку – складний і багаторівневий, він охоплює всю систему фінансово-економічних відносин, модифікується залежно від того, на якому рівні і за допомогою яких механізмів відбувається. Питання сутності капіталізації банку, що активно впливає на економічний потенціал та відтворення, по-різному проявляється в умовах циклічного розвитку економіки й фінансових ринків, досліджені недостатньо.

Зі словника французької мови «Le Tresor de la Langue Française informatise» відомо, що капіталізація як економічна категорія вперше з'явилася в науковій літературі у зв'язку з виходом у світ в 1840 р. роботи французького публіциста й економіста П.Ж. Прудона «Що таке власність? Або дослідження про принцип права і влади». В цій праці Прудон помилково приходять до висновку, що процес капіталізації доходів є негативним явищем для виробництва, оскільки воно зменшує джерело походження його майбутніх доходів.

Вихідним для розуміння відповідної тематики є поняття капіталізації банків. Національний банк України на своїй офіційній сторінці оприлюднив власну позицію щодо цього поняття на основі двох енциклопедичних видань : «Фінанси. Бюджет. Податки: національна та міжнародна термінологія» [1] та «Финансово-кредитный энциклопедический словарь» [2]. Зокрема, відзначається, що капіталізація (capitalization):

- 1) збільшення обсягу капіталу банку;
- 2) сукупна вартість цінних паперів, що обертаються на фондовому ринку країни, визначена у відсотках до ВВП – рівень капіталізації фондового ринку;
- 3) сукупна максимальна вартість акцій та облігацій, які може випустити

компанія;

- 4) збільшення вартості банку в зв'язку зі зростанням його ринкової вартості;
- 5) додавання нарахованої суми відсотків до основної суми депозиту та подальше нарахування доходів на більшу суму – депозит з капіталізацією доходу (капіталізація відсотків за депозитом);
- 6) питома вага цінних паперів певного виду в загальній сумі емісії цінних паперів або капіталі компанії – норма капіталізації;
- 7) додатковий випуск акцій з метою збільшення капіталу або спрямування частини доходів (прибутку, дивідендів) на збільшення капіталу банку;
- 8) капіталізація прибутку – метод визначення ринкової вартості банку на основі капіталізації за певним нормативом (процентом) доходів, одержаних протягом певного періоду часу;
- 9) капіталізація процентів – у сучасній фінансовій практиці включення нарахованих і сплачених кредитором відсотків за використані кредити у вартість новостворених активів (будівлі, споруди), а не вирахування цих відсотків із прибутку чи віднесення на собівартість [3].

Поняття «капіталізація» є похідним від поняття «капітал». Вважаємо за доцільне визначити сутність капіталізації банківської системи через взаємозв'язок понять «капітал банків» – «капіталізація банків» – «капіталізація банківської системи» (рис. 1.1), що відповідає науковому підходу М. Диби, І. Краснової, А. Стрижака [4].

Капітал – це самозростаюча вартість у діалектичній єдності матеріально-речового, суспільно-економічного та соціального змісту. Капітал банку в контексті капіталізації визначено як частку коштів в обороті фінансової установи, які внесені (інвестовані) власниками (акціонерами), накопичені в процесі діяльності банку за рахунок внутрішніх джерел і призначені для його створення та розвитку [4, с. 23].

Під поняттям «капіталізація банку» М. Диба, І. Краснова, А. Стрижак розуміють процес нарощування капіталу банку за рахунок власного прибутку і зовнішніх джерел для покриття його ризиків і вартості.

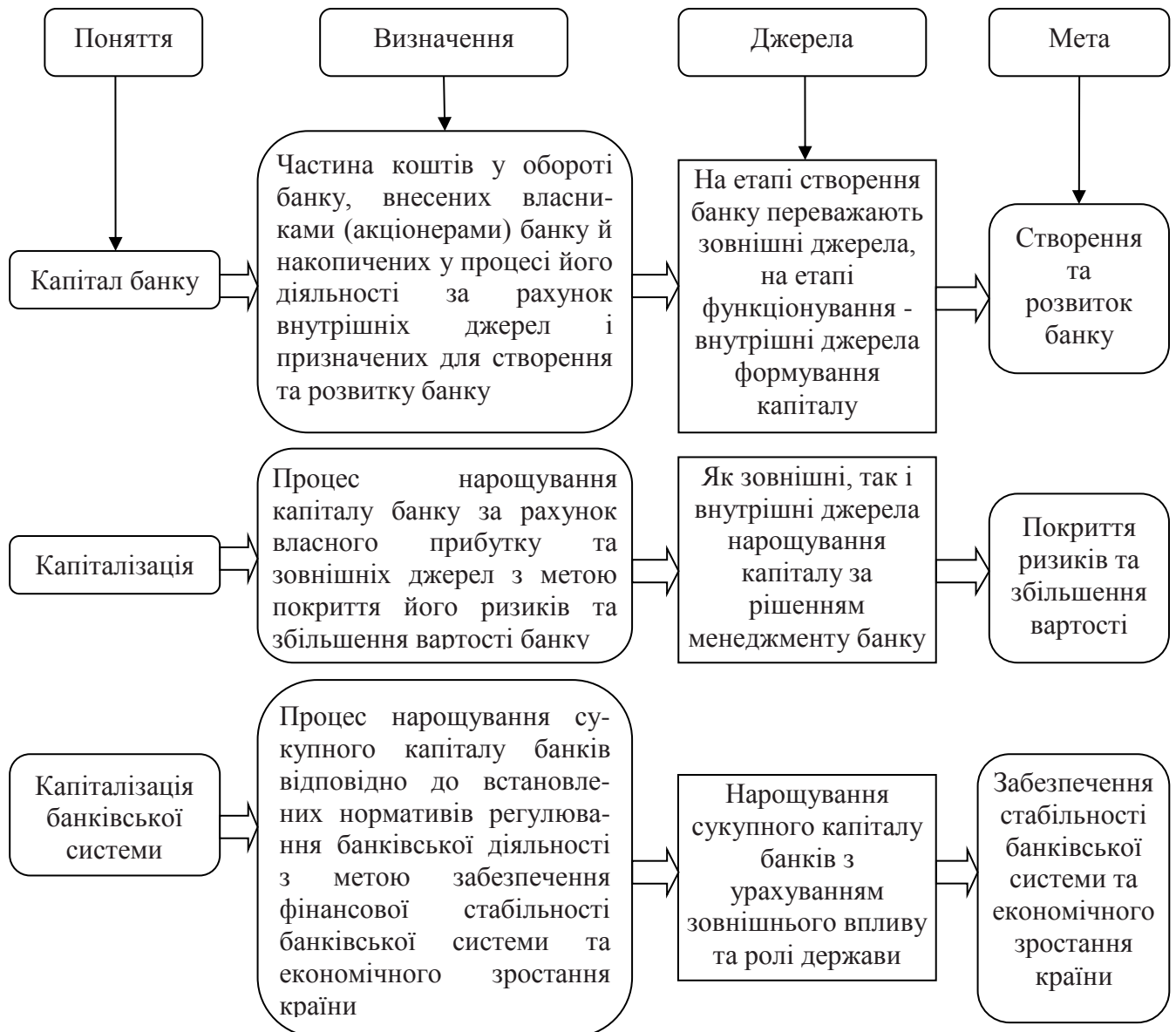

Рис. 1.1. Взаємозв'язок понять «капітал банку», «капіталізація банку», «капіталізація банківської системи» [4, с. 23]

При цьому вчені до уваги беруть не лише кошти, інвестовані власниками банку, а й додаткові кошти, рішення про залучення яких безпосередньо ухвалює менеджмент установи з метою розширення масштабів діяльності й забезпечення стійкості банку [4, с. 23]. Водночас, Г. Хотинська, Р. Тиркало, Н. Ткачук вважає, що капіталізація обмежується збільшенням лише власного капіталу та не стосується залученого чи запозиченого капіталів: «капіталізація – це приріст власного капіталу, головним джерелом якого є сформовані доходи (у будь-якій формі), або їхня частка у вигляді нагромадженого чистого прибутку та її

наслідком є зміцнення фінансової стійкості суб'єкта господарювання» [5, с. 97-98].

І. Зайцева та А. Гутовська пропонують подібне до вище наведеного визначення з незначним уточненням: «капіталізацію банків – процес нарощення капіталу банку, що відбувається за рахунок власного прибутку і зовнішніх джерел і призначений для покриття його ризиків та збільшення вартості банку» [6, с. 120]. Наведене визначення можливо запозичене з дисертації А. Стрижак. «Капіталізація банку – це процес нарощування капіталу банку за рахунок власного прибутку та зовнішніх джерел з метою покриття його ризиків та збільшення вартості банку. При цьому до уваги беруться не тільки кошти, інвестовані власниками банку, а й додаткові кошти, рішення про залучення яких приймає безпосередньо менеджмент банку з метою розширення масштабів діяльності та забезпечення стійкості банку» [7, с. 8].

Подібне визначення капіталізації банку, проте з іншою метою наведено В. Стойко: «капитализация банка – это процесс увеличения капитала банка за счет реинвестирования прибыли, а также привлеченных источников с целью повышения его экономической эффективности» [8, с. 186].

Процесний підхід до визначення сутності капіталізації банку присутній у науковому доробку інших вчених. На думку В. Коваленко та К. Черкашиної, капіталізація – це комплекс дій, спрямованих на реальне збільшення обсягу капіталу банку шляхом реінвестування отриманого прибутку, залучення грошових коштів та їх еквівалентів ззовні, а також за рахунок концентрації та консолідації [9, с. 153]. Аналогічне визначення наведено капіталізації банку у праці В. Стойки [10, с. 102].

Ю. Бойко вважає, що «капіталізація банку - це сукупність заходів та дій, які спрямовані на збільшення обсягу банківського капіталу та поліпшення показників його адекватності. Звідси, головними напрямками здійснення капіталізації банку є: концентрація банківського капіталу шляхом злиття і поглинання коштів; збільшення статутного капіталу банку за рахунок прибутку; випуск банками акцій і вихід на фондовий ринок; збільшення обсягів залученого і запозиченого

капіталів» [11, с. 8]. На нашу думку, таке визначення розкриває сутність капіталізації банківської системи за допомогою цілої сукупності інструментів.

Оціночний підхід до визначення сутності капіталізації банку присутній у науковому доробку В. Волкової, З. Васильченко, І. Доманецького. Встановлено В. Волковою, що процес капіталізації банків – це якісна оцінка можливостей й спроможностей банку реалізовувати покладені на нього функції й бути конкурентним на ринку банківських послуг у національних масштабах і на міжнародному рівні [12, с. 5]. З. Васильченко та І. Доманецький під капіталізацією банку вважають вартісну оцінку капіталу банківської установи з точки зору витрат на його створення, відновлення або його спроможності створювати додану вартість [13, с. 4].

Х. Паньків пропонує економічний підхід до визначення капіталізації банку та визначає її як економічну категорію.: «капіталізації банку як системи взаємодії фінансово-економічних відносин, спрямованих на нарощення власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку, емісії акцій, концентрації капіталу та консолідації банків, задля зростання його фінансового потенціалу та економічної ефективності» [14, с. 21].

Частина вчених (П. Ільчук, О. Коць, А. Кудь, А. Загородній, Г. Вознюк, В. Стельмах та ін.) розглядає капіталізацію банку як комплексне поняття.

П. Ільчук, О. Коць, А. Кудь об'єднують процесний та оцінюючий підходи: «капіталізація – це процес збільшення обсягу капіталу банку за допомогою реінвестування отриманого прибутку, випуску акцій та інших цінних паперів, що забезпечує стабільне функціонування банку, підтримання його ліквідності та фінансової стійкості; капіталізація – це відносний показник, що характеризує рівень забезпеченості банку або банківської системи капіталом порівняно з іншими показниками діяльності (активами, ВВП, прибутком тощо)» [15, с. 128].

Фінансово-економічний словник під редакцією А. Загороднього та Г. Вознюка трактує це поняття з чотирьох точок зору: «Капіталізація – це,

1) перетворення доданої вартості у вигляді нерозподіленого прибутку в капітал для розширеного виробництва шляхом збільшення активів;

2) процес формування фіктивного капіталу шляхом випуску акцій, облигацій, заставних листів іпотечних банків, інших цінних паперів;

3) процес реалізації майна підприємства для збільшення капіталу;

4) включення відсотка, який нараховується протягом пільгового періоду кредиту, до суми основного боргу з метою звільнення позичальника у цей період від сплати як частини основного боргу, так і відсотків» [16, с. 250]

Так, в «Енциклопедії банківської справи» поняття капіталізація – це спрямування частини прибутку на збільшення власного капіталу банку (реінвестування чистого прибутку); метод оцінки вартості майна підприємства, фірми за розміром доходу, прибутку, який вони отримують [17, с.277].

Капіталізація конкретного банку визначається абсолютним обсягом його власного капіталу, що є ключовим індикатором державного регулювання та контролю за банківською діяльністю. Капіталізація банківської системи визначається сукупною величиною власного капіталу всіх банківських установ. З огляду на дворівневу структуру банківської системи дане поняття слід досліджувати не лише з позицій банків, а й з урахуванням ролі та місця центрального банку.

Аналізуючи вищенаведені поняття, слід зазначити, що загалом поняття «капіталізація банку» розглядається з двох основних позицій:

– спрямування частини прибутку на збільшення власного капіталу банку (реінвестування чистого прибутку);

– спосіб збільшення власного капіталу шляхом випуску акцій та інших цінних паперів.

Для кращого розуміння сутності капіталізації банків слід виділити основні її види та типи (рис. 1.2).

На погляд А. Стрижак, необхідно розмежувати реальну, фінансову, пряму, зворотну та фіктивну капіталізацію:

– реальна капіталізація – перетворення матеріальних та інших ресурсів на джерело зростання вартості;

Рис. 1.2. Типологія капіталізації банківської системи [7, с. 8]

- фінансова капіталізація пов'язана з представленням грошового капіталу в цінних паперах та фінансовій оцінці їхньої вартості;
- пряма капіталізація – безпосереднє поповнення власного капіталу банку за рахунок реінвестування певної частини його чистого прибутку;
- зворотна капіталізація – процес оцінювання, визначення вартості банківської установи на основі реального доходу, прибутку, який вона генерує [18, с. 43].

А. Вожжов та А.Клименко вважають за необхідне доповнити попередні два види поняття банківської капіталізації третім - уявна капіталізація, в ході якої «відбувається збільшення капіталу лише номінально - за рахунок бухгалтерських проводок, при цьому реально розмір капіталу банку не змінюється. Це пов'язано з тим, що приріст капіталу являє собою уявну вартість» [19, с. 90-92].

Фіктивна капіталізація передбачає відображення реального капіталу в цінних паперах, може утворитися в результаті перевищення фінансової оцінки капіталу на ринку цінних паперів над реальною величиною сформованого капіталу [18, с. 44].

Проведений аналіз поглядів окремих науковців дає змогу стверджувати, що важливою ознакою капіталу банку є його здатність приносити додану вартість, тому й сутність капіталізації будуть формувати економічні та юридичні відносини щодо перетворення різних матеріальних і нематеріальних ресурсів у вартість, здатну в процесі самозростання приносити додану вартість [14, с. 21]. Однак, на

наш погляд, оптимальним є трактування поняття капіталізації банку як сукупності заходів та дій, спрямованих на нарощення власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку, емісії акцій, концентрації капіталу та консолідації банків, задля зростання фінансового потенціалу банку та його економічної ефективності.

1.2. Механізм капіталізації та концентрації банків

Фінансовий механізм капіталізації банку - це сукупність взаємопов'язаних елементів впливу на величину банківського капіталу, що застосовуються банківськими установами у процесі управління, планування та стимулювання забезпечення капіталізації банків для здійснення ефективної діяльності, що відображають відповідні заходи банківського менеджменту [20, с. 260].

Зауважимо, що основними засадами сутності механізму капіталізації банків є [9, с. 75-76; 21, с. 33-38; 22, с. 185-188]:

1. Фінансовий механізм капіталізації банків охоплює об'єкт та суб'єкт.

Об'єктом капіталізації та концентрації банків є безпосередньо капітал банку, оскільки всі дії спрямовані на досягнення його оптимального розміру. Його достатність обумовлюється такими факторами: 1) якість активів; 2) якість управління; 3) надходження коштів та їх збереження; 4) диверсифікація ризику; 5) власність; 6) організація та контроль операцій; 7) рівень чутливості банку до ризиків і якість управління ними; 8) стратегічне планування.

Суб'єктами капіталізації та концентрації банків є відповідальні особи чи група осіб, органи банківського регулювання, котрі уповноважені приймати управлінські рішення та вживати відповідні заходи щодо здійснення регулювання, контролю за всіма стадіями процесу управління капіталом банків. Суб'єкти мають відповідати за ефективність і безперервність функціонування фінансового механізму капіталізації банків. Від компетентності управлінців, якості менеджменту залежатиме рівень капіталізації банку. Їх поділяють на дві групи:

внутрішні та зовнішні або суб'єкти макро- та мікрорівнів. Внутрішніми суб'єктами залежно від розмірів банку та організації банківського менеджменту можуть виступати окремих підрозділ чи відповідальний управлінський персонал. Зовнішній суб'єкт представлений Національним банком України, діяльність якого реалізується шляхом банківського нагляду та регулювання [20, с. 260].

2. Значне місце у фінансовому механізмі належить методам та інструментам управління капіталом, що мають специфічні особливості як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівнях. Основні напрями підвищення капіталізації банків такі: капіталізації за рахунок реінвестування прибутку банку, за рахунок коштів чинних власників, за рахунок залучення нових приватних вітчизняних та (чи) іноземних інвесторів, за рахунок об'єднання чи приєднання слабких чи кризових банків до більш могутніх банківських установ, за рахунок втручання держави через реінвестування коштів державного бюджету (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні напрями підвищення капіталізації банків [6, с. 121-122]

Сутність напрямку 1	Коментар 2
Підвищення капіталізації за рахунок реінвестування прибутку банку	Є ефективним лише в умовах стабільного зростання обсягів банківських послуг, зокрема значних доходів від кредитно-інвестиційної діяльності. Однак в умовах фінансово-економічної кризи, погіршення стану державних фінансів, значної девальвації національної валюти є не дієвим.
Підвищення капіталізації за рахунок коштів чинних власників	Цей напрям можливий за умов, коли власники банків на момент рішення про підвищення капіталізації мають необхідні фінансові ресурси. Але в умовах фінансово-економічної кризи цей напрям вважається одним із провідних напрямів. Однак якщо банк вже потрапив у фінансову кризу, то найчастіше його власники вже не мають можливості врятувати банк за рахунок власних коштів.
Підвищення капіталізації за рахунок залучення нових приватних вітчизняних та (чи) іноземних інвесторів	Цей напрям можливий за умов пошуку нових приватних інвесторів-власників, які мають можливість забезпечити необхідну капіталізацію банку і тим самим провести фінансову санацію і врятувати банк від банкрутства. В умовах глобальної фінансово-економічної кризи кількість інвесторів, які в змозі та бажають купити банк, що знаходиться у фінансовій кризі та ще й в Україні, дуже обмежена.

Продовж. табл. 1.1

1	2
Підвищення капіталізації за рахунок об'єднання чи приєднання слабких чи кризових банків до більш могутніх банківських установ	Якщо чинні власники банку та його менеджмент не мають реальних санаційних можливостей вивести банк із кризового стану, то об'єднання чи приєднання є найкращим виходом для банку, що знаходиться у фінансовій кризі. Велика кількість банків України, що опинились в глибокій фінансовій кризі, не змогли знайти партнерів по об'єднанню чи приєднанню. А тому цей напрям підвищення капіталізації банків має право на існування, але фактично є обмеженим через незацікавленість власників або банку, що знаходиться в кризовому стані, або банку, якій може прийняти до себе кризовий банк.
Підвищення капіталізації за рахунок втручання держави через реінвестування коштів державного бюджету	Такий напрям підвищення капіталізації банків не є дуже ефективним. У більшості випадків держава, здійснюючи капіталізацію банків за рахунок державних коштів, намагається лише врятувати банк від банкрутства, а не здійснити його перетворення з приватного на державний банк. Проте держава не має можливостей інвестувати значні обсяги коштів у всі банки, що знаходяться у кризовому стані. Звідси держава вибирає лише ті банки, руйнація яких може суттєво вплинути на всю банківську систему та соціально-економічний стан у країні.

3. Важливу роль у механізмі капіталізації відіграють організаційна структура банку та рівень зв'язків між елементами структури, клієнтами, працівниками і акціонерами банку, від єдності інтересів, взаємоузгодженості та цілеспрямованості дій яких залежатиме ефективність функціонування фінансового механізму капіталізації банків. Отже, робота даного механізму значною мірою зумовлена рівнем організаційної стійкості банку.

4. Механізм капіталізації постійно перебуває у динамічному розвитку. Необхідно врахувати конкретні економічні умови, в яких функціонує банк, і відповідно до змін в економічному середовищі здійснювати адаптаційні заходи, а також дотримуватися сучасних міжнародних вимог регулювання банківської діяльності до банківського капіталу і ліквідності в контексті Базельських стандартів.

5. Результативність функціонування фінансового механізму капіталізації залежить також від ступеня впорядкованості його елементів, їх взаємодії та

спрямованості щодо досягнення основної мети. Для цього необхідним є дотримання визначальних принципів реалізації механізму капіталізації банків, до яких відносять:

- комплексність (всі заходи, пов'язані з процесом формування капіталу, необхідно здійснювати у взаємозв'язку з іншими напрямками діяльності банку);
- функціональність (всі складові механізму мають чітко визначені завдання і спрямовані на досягнення єдиної мети - формування достатнього капіталу банку);
- адаптивність (здатність механізму змінюватися та вдосконалюватися під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників);
- ефективність (гарантування максимальної реалізації потенційних можливостей конкретного банку щодо забезпечення достатнім обсягом капіталу);
- прозорість та відкритість (надання акціонерам, інвесторам, клієнтам та іншим зацікавленим особам повної інформації, яка стосується капіталу банку) [23, с. 263].

З огляду на зазначене, фінансовий механізм капіталізації банків передбачає розроблення комплексної та гармонізованої системи взаємодії основних елементів, що забезпечують його ефективне функціонування, для виконання міжнародних вимог та вимог НБУ до якісних і кількісних параметрів капіталу, а також формування достатнього обсягу капіталу банку, незважаючи на зовнішні та внутрішні зміни. Таким чином, виникає необхідність побудови концептуальної моделі такого механізму (рис. 1.3).

Підґрунтям ефективного функціонування фінансового механізму капіталізації банків у запропонованій моделі є використання відповідних фінансових методів і важелів, що є неможливими без застосування системи забезпечення. Водночас, можна сказати, що система фінансових методів - це сукупність фінансових способів, які використовують у фінансовій діяльності господарських суб'єктів для виконання своїх функцій [24, с. 38].

Варто зазначити, що фінансовий важіль - це спосіб дії під час використання фінансового методу. Вибір фінансових методів та важелів залежить від рівня, на

якому здійснюється управління капіталом.

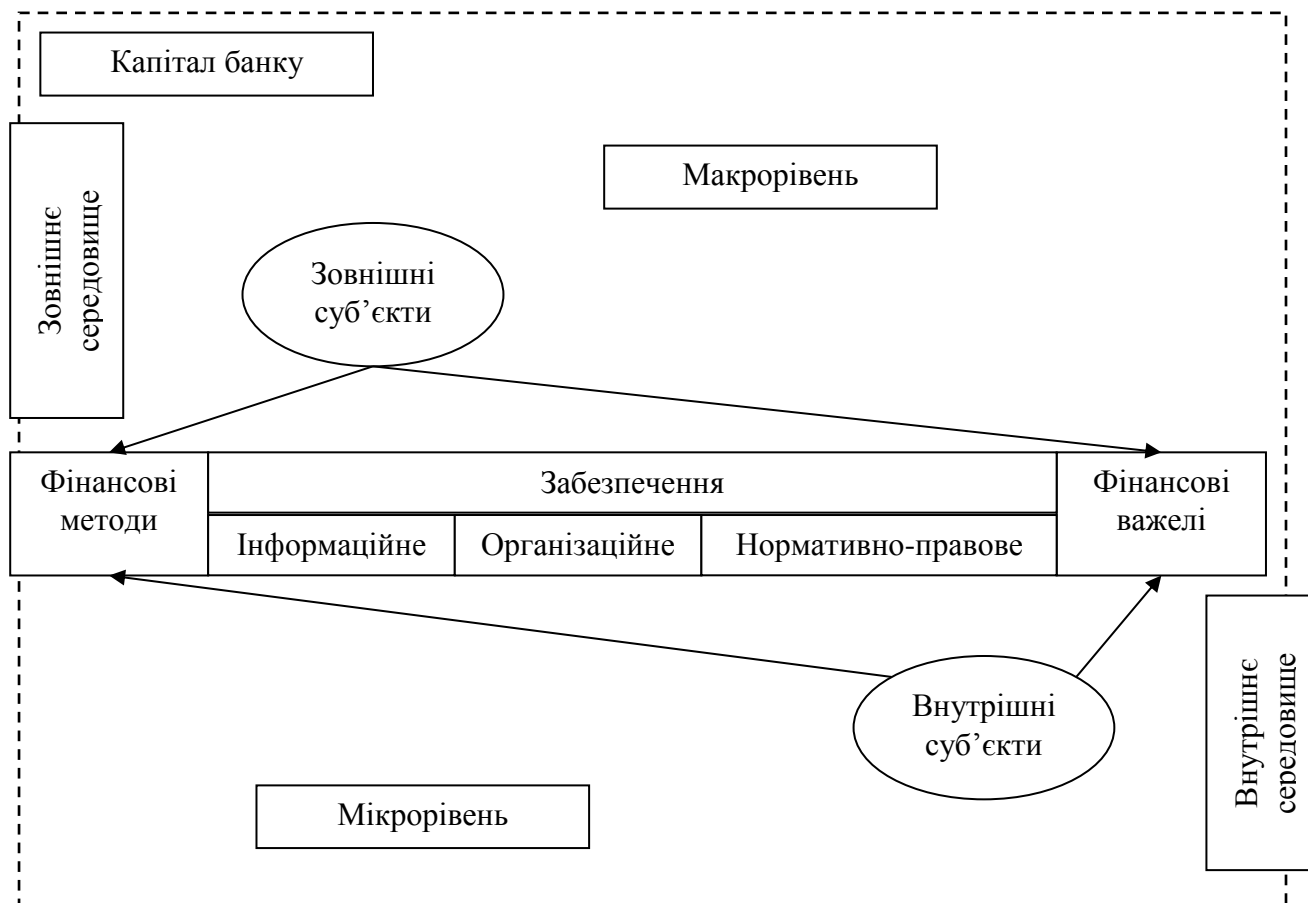

Рис. 1.3. Концептуальна модель фінансового механізму капіталізації банків

На макроекономічному рівні головним зовнішнім суб'єктом є Національний банк України, що виконує функції регулювання та нагляду за діяльністю банків відповідно до Законів України «Про банки і банківську діяльність» [25] та «Про Національний банк України» [26].

До правового забезпечення механізму капіталізації банків можна віднести такі нормативно-правові акти:

- Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7.12.2000 року [25] визначає суть капітал банку як «власні кошти, залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань» [25] та їх склад, а також мінімальний розмір статутного капіталу, порядок формування та збільшення статутного капіталу банку, достатність (адекватність) регулятивного капіталу тощо;

– Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 року [26] в частині регламентування банківського регулювання і банківського нагляду, в тому числі за капіталом,

– Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 року [27] в частині регламентування емісії, доемісії цінних паперів, в тому комерційних банків,

– Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 року [28] в частині регламентування заснування акціонерного товариства (комерційного банку), формування капіталу та його коригування, управління акціонерним товариством;

– Закон України «Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків» від 28.12.2014 року [29] спрямований на захист економічної безпеки держави, прав, свобод та законних інтересів громадян, створення умов для забезпечення стабільної діяльності банків України, посилення фінансової спроможності банківської системи України та мінімізації негативного впливу складної економічної ситуації, що склалася, зокрема, внаслідок тимчасової окупації території України та проведення антитерористичної операції;

– Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 13.05.2020 № 591-IX [30] визначив мінімальний розмір статутного капіталу, відповідно до корегування економічного розвитку в умовах поширенню коронавірусної хвороби. Мінімальний розмір статутного капіталу на момент державної реєстрації юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, а також мінімальний розмір статутного капіталу банку не може бути меншим 200 млн грн.

– Постанова Національного банку України «Про збільшення капіталу банків України» від 04.02.2016 р. № 58 [31] визначала вимоги до поетапного збільшення статутного капіталу, проте втратила чинність у травні 2020 р.

Відповідно даної постанови НБУ статутний капітал комерційного банку повинен був збільшуватися з 120 млн грн у 2016 р. до 500 млн грн у 2024 р. (таблиця 1.2);

– Постанова Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 № 368 [33] введена з метою забезпечення стабільної діяльності банків та своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності.

Відповідно до Закону України «Про Національний банк України» та Закону України «Про банки і банківську діяльність» Національний банк України установлює порядок визначення регулятивного капіталу банку та такі економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання всіма банками нормативи капіталу:

– мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1, табл. 1.2),

Таблиця 1.2

Вимоги до мінімального розміру статутного капіталу банків

Постанова Національного банку України від 17.11.2014 р. № 723 [33]	Постанова Національного банку України від 04.02.2016 р. № 58 [31]	Закон України від 13.05.2020 № 591-IX [30]
120 млн грн - до 10 липня 2017 р.; 150 млн грн - з 11 липня 2017 р.; 200 млн грн - з 11 липня 2018 р.; 250 млн грн - з 11 липня 2019 р.; 300 млн грн - з 11 липня 2020 р.; 350 млн грн - з 11 липня 2021 р.; 400 млн грн - з 11 липня 2022 р.; 450 млн грн - з 11 липня 2023 р.; 500 млн грн - з 11 липня 2024 р."	120 млн грн - до 17 червня 2016 р.; 300 млн грн - з 11 січня 2017 р.; 400 млн грн - з 11 січня 2018 р.; 450 млн грн - з 11 січня 2019 р.; 500 млн грн - з 11 липня 2024 р..	200 млн грн

– норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Нормативне значення нормативу Н2 діючих банків має бути не менше ніж 10 %,

– норматив достатності основного капіталу (Н3) визначається як співвідношення основного капіталу до суми активів та позабалансових

зобов'язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику. Нормативне значення нормативу НЗ має бути не менше ніж 7 %.

Розроблення фінансового механізму капіталізації банків передбачає врахування тенденцій розвитку економіки і вимог, які постають перед банківською системою. Вплив факторів зовнішнього (економічні, політичні, законодавчі та соціальні тенденції) і внутрішнього середовища (організаційні, технологічні) на управління капіталом банків є значним, і банки не мають змоги визначити характер їх впливу. Тому для банків важливою є здатність протидіяти негативному впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, що визначатиме можливість ефективного функціонування банку в динамічному економічному середовищі. З огляду на це, для того, щоб реалізувати основні складові концептуальної моделі фінансового механізму капіталізації банків, необхідно сформулювати систему зовнішніх і внутрішніх умов. До основних зовнішніх умов можемо віднести:

- зменшення податкового навантаження з метою легалізації банками отриманих доходів, а також збільшення капіталу за рахунок прибутку;
- розвиток фондового ринку, що дасть можливість збільшувати капітал за рахунок операцій з цінними паперами на вторинному ринку;
- вжиття заходів щодо забезпечення прозорості й відкритості інформації з метою створення умов для збільшення капіталу шляхом емісії цінних паперів;
- підвищення довіри до банків з боку населення для залучення додаткових коштів;
- створення умов для проведення процесів злиття й поглинання з метою об'єднання капіталів декількох банків.

Основою фінансового механізму капіталізації банків є принципи зростання, які пов'язані з реалізацією внутрішніх умов капіталізації банківської системи. До основних внутрішніх умов, на наш погляд, необхідно віднести такі:

- 1) гармонізацію національного банківського законодавства із європейським;
- 2) відповідність розміру банківського капіталу ризикам, характерним для

банківської діяльності;

3) застосування превентивних і штрафних заходів до банків за порушення встановлених законодавчо-нормативних вимог;

4) нагляд за діяльністю банків на індивідуальній та консолідованій основі;

5) контроль достовірності наданої банкам інформації;

6) створення умов для обмеження іноземної експансії у банківській системі України;

7) удосконалення законодавчої бази, що дасть змогу банкам ефективніше здійснювати власну діяльність [9, с. 75-76].

Таким чином, рівень капіталізації є одним з визначальних чинників, що впливає на фінансовий стан банків та перспективи їхнього розвитку, визначає надійність і конкурентоспроможність фінансових установ, захищеність вкладів населення, підприємств та держави.

1.3. Стан концентрації та капіталізації банків в банківській системі України

У вітчизняних реаліях, інтенсивність процесів концентрації банківського капіталу все ж залишається низькою і не відповідає потребам економіки. За цих умов перед банками постають надзвичайно актуальні завдання підвищення рівня концентрації банківського капіталу за рахунок використання як наявних, так і потенційних джерел. Для аналізу стану концентрації найчастіше використовують такі показники: індекс Херфіндаля – Хіршмана, індекс концентрації, загальний індекс галузевої концентрації [34, с. 331].

На офіційному сайті Національного банку України, індекс Херфіндаля-Хіршмана (Herfindahl-Hirschman Index (ННІ) – показник, що використовується з метою оцінки рівня монополізації галузі. Індекс Херфіндаля-Хіршмана рекомендований Керівництвом з розрахунку показників фінансової стійкості МВФ як індикатор рівня концентрації в банківському секторі [35].

Розраховується індекс Херфіндаля-Хіршмана як сума квадратів часток окремого показника діяльності фірми за формулою:

$$I = \sum_{k=1}^N \left(\frac{P_k}{P} \right)^2,$$

де I – значення індексу Херфіндаля-Хіршмана; P_k – певний показник діяльності окремого банку (наприклад, власний капітал), за яким здійснюється оцінка рівня монополізації ринку; P – значення відповідного показника для всієї банківської системи; N – кількість банків у банківській системі [35].

Індекс Херфіндаля-Хіршмана може мати значення від 0 до 1. Встановлена така шкала градації рівня концентрації залежно від рівня індексу Херфіндаля-Хіршмана:

- 1) 0 – мінімальна концентрація;
- 2) від 0 до 0,1 – низький рівень концентрації;
- 3) від 0,10 до 0,18 – середній рівень концентрації;
- 4) понад 0,18 – високий рівень концентрації.

У разі наявності на ринку одного банку, тобто повної монополії, індекс Херфіндаля-Хіршмана буде дорівнювати 1. На практиці використовуються й інші види градації – від 0 до 1000 або до 10000 [35].

В Україні станом на кінець 2016 р. кількість діючих комерційних банків становила 96, серед них 38 – з іноземним капіталом, у т. ч. 17 – зі 100% іноземним капіталом (табл. 1.3). Частка іноземного капіталу у статутному капіталі становила 55,5%. У 2017 р. кількість діючих банків зменшилася на 14 і становила 82, з них з іноземним капіталом – 38, що на 1 менше, ніж у 2016 р. (у т. ч. 18 – зі 100% іноземним капіталом). Кількість діючих банків у 2018 р. становила 77, що на 5 установ менше, ніж у попередньому році, серед них 37 – з іноземним капіталом (у т. ч. 23 – зі 100% іноземним капіталом).

Станом на кінець 2019 р. кількість діючих банків становить 75, що на 2 менше порівняно з 2018 р. Серед них 35 банків з іноземним капіталом, у т. ч. зі 100% іноземним капіталом – 23 банки.

Таблиця 1.3

Динаміка індексу Херфіндаля - Хіршмана (ННІ) по банківській системі України

Рік	Показник індексу Херфіндаля - Хіршмана		Кількість діючих банків
	за капіталом	за сукупним капіталом	
01.01.2017	0,056	0,090	96
01.01.2018	0,088	0,096	82
01.01.2019	0,086	0,097	77
01.01.2020	0,103	0,100	75

Зменшення кількості банків відбулося через введення у 2014 р. положень про нарощування власного капіталу шляхом збільшення статутного капіталу, для підвищення рівня дотримання економічних нормативів. Серед причин також можна назвати «неспроможність нейтралізувати ризики, а також недостатність ресурсної бази банків» [36, с. 51]

Проаналізувавши дані Національного банку України (додатки А, Б, В, Д), що додатково згруповані у табл. 1.3, можна зробити висновок, що банківський ринок України у 2016-2018 рр. був неконцентрований, виходячи з того, що індекс Херфіндаля–Хіршмана за критерієм капіталу банків становив менше 0,1: за підсумками 2016 р. (станом 01.01.2017 р.) – 0,056; за підсумками 2017 р. (станом 01.01.2018 р.) – 0,088; за підсумками 2018 р. (станом 01.01.2019 р.) – 0,086. За динамікою показника можна відмітити стрімке його збільшення у 2017 р., що стало наслідком зменшення кількості банків та структурними змінами капіталу.

ПАТ «Платинум Банк», ПАТ «Банк Народний капітал», були виведені з ринку через непрозорість структури власності. Рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію ПАТ «Фінбанк», АТ «Фортуна-банк», ПАТ «Діамантбанк», ПАТ «АКБ «Новий», ПАТ КБ «Гефест», ПАТ «Банк Богуслав» було прийняте через те, що заходи щодо докапіталізації були недостатніми для забезпечення позитивного значення регулятивного капіталу. ПАТ «Вектор Банк» був виведений з ринку, у зв'язку з погіршенням фінансових показників, а також через недостатність коштів й неспроможністю своєчасно та в повному обсязі виконувати законні вимоги кредиторів.

Постановою НБУ «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» від 16 червня 2017 року №56, НБУ визначив

процедуру спрощеної капіталізації банку та порядок припинення банківської діяльності без ліквідації юридичної особи. Банки, які не можуть виконати вимоги НБУ щодо капіталізації, отримали можливість залишити банківський ринок без навантаження на Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. З початку 2017 року за такою процедурою 4 банки припинили діяльність без ліквідації юридичної особи: ПАТ «Апекс-Банк», ПАТ «КБ «Фінансовий партнер», ПАТ «Кредит Оптима Банк» та ПАТ «Промислово-фінансовий банк». Окрім того, два банка виконали злиття – ПАТ«АКБ «Індустріалбанк» став правонаступником ПАТ «АБ «Експрес-Банк». Це перші банки в Україні, які провели таку реорганізацію за спрощеною процедурою.

Показник індексу Херфіндаля-Хіршмана за критерієм капіталу банків становив 0,103 у 2019 р., що свідчить про середній рівень концентрації капіталу банків та наявні структурні зміни негативно впливають на стан конкуренції та концентрації в банківській системі України.

Найчастіше для оцінки ринкової концентрації використовується коефіцієнт концентрації, який являє собою сукупність ринкових часток трьох (CR3), п'яти (CR5) і десяти (CR10) провідних банків. Динаміка капіталу та часток капіталу провідних банків по банківській системі України наведена у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Динаміка капіталу та часток капіталу провідних банків по банківській системі України

Банк	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020
1	2	3	4	5
Капітал провідних банків, млн грн				
АТ КБ «ПриватБанк»	12 664	24 794	31 462	54 529
АБ «Ощадбанк»	14 933	31 419	18 543	19 552
ПАТ «Укрсоцбанк»	12 817	4 615	-	-
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	10 072	10 905	11 623	13 016
АТ «Укрексімбанк»	5 260	14 036	8 441	8 905
ПАТ «Промінвестбанк»	5 149	6 148	-	-
АБ «Укргазбанк»	4 989	5 625	5 756	8 254
АТ «УкрСиббанк»	4 104	5 571	6 725	6 779
ПАТ «ПУМБ»	4 048	4 873	6 318	9 067
ПАТ «ІНГ Банк Україна»	3 738	-	-	-
ПАТ «Сбербанк»	-	5 236	4 712	8 413

АТ «ОТП Банк»	-	-	5 255	7 774
АТ «Альфа-Банк»	-	-	5 041	8 519
Частка капіталу провідних банків, %				
АТ КБ «ПриватБанк»	10,24	15,76	21,59	27,28
АБ «Ощадбанк»	12,07	19,97	12,72	9,78
ПАТ «Укрсоцбанк»	10,36	2,93	-	-
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	8,14	6,93	7,98	6,51
АТ «Укрексімбанк»	4,25	8,92	5,79	4,45
ПАТ «Промінвестбанк»	4,16	3,91	-	-
АБ «Укргазбанк»	4,03	3,57	3,95	4,13
АТ «УкрСиббанк»	3,32	3,54	4,61	3,39
ПАТ «ПУМБ»	3,27	3,10	4,33	4,54
ПАТ «ІНГ Банк Україна»	3,32	-	-	-
ПАТ «Сбербанк»	-	3,33	3,23	4,21
АТ «ОТП Банк»	-	-	3,61	3,89
АТ «Альфа-Банк»	-	-	3,46	4,26

Склад комерційних банків, що входили до 3 лідерів у банківській системі України частково змінювався протягом досліджуваного періоду. АТ КБ «ПриватБанк» та АБ «Ощадбанк» мали незмінно найбільші розміри власного капіталу, проте до трійки лідерів також належали ПАТ «Укрсоцбанк» у 2016 р., АТ «Укрексімбанк» у 2017 р., АТ «Райффайзен Банк Аваль» у 2018-2019 рр.

Коефіцієнт концентрації трьох ($CR3$) провідних банків коливався від 32,67% у 2016 році (рис. 1.4) до 44,64% у 2017 р. з незначним зменшенням у 2018-2019 рр. до 43,57%. Оцінити ступінь ринкової концентрації на основі значення CR дозволяє шкала граничних значень. Зокрема, для коефіцієнта $CR3$ як граничні приймаються значення 45 і 70 %. Ринки зі значенням $CR3$ менше 45 % є низькоконцентрованими, від 40 до 70 % – середньоконцентрованими, більше 70 % – висококонцентрованими [37, с. 32].

Значення індексу концентрації $CR3$ по банківській системі України свідчить про низькоконцентрованість у 2016 р. та середньоконцентрованість у 2017-2019 рр., що свідчить про важливу роль трійки провідних банків, з яких два перебуває у державній власності.

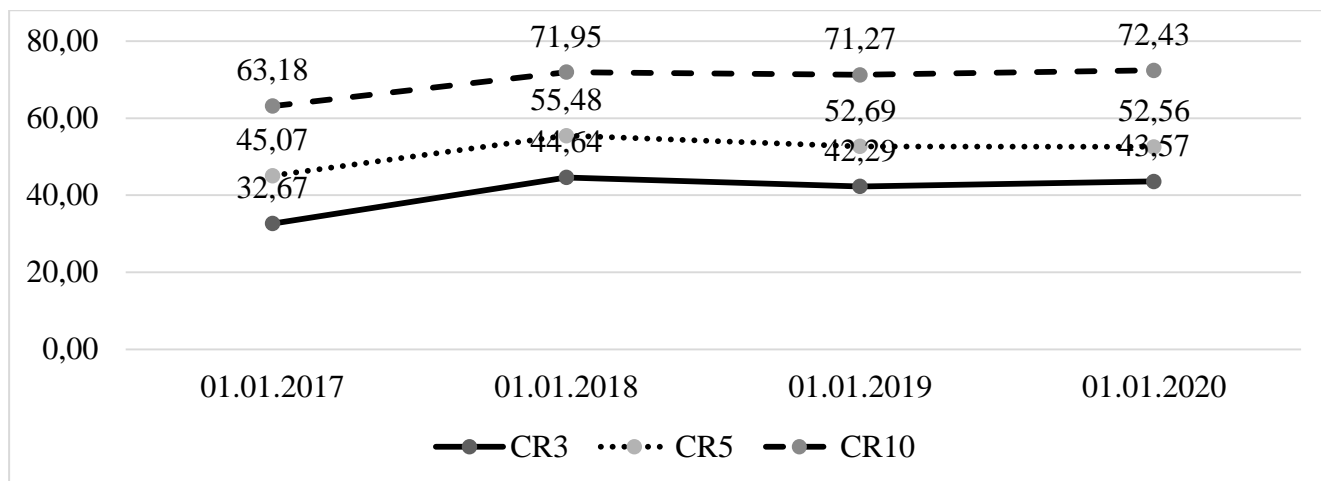

Рис. 1.4. Коефіцієнти концентрації капіталу провідних банків по банківській системі України

Склад комерційних банків, що входили до 5 лідерів у банківській системі України частково змінювався протягом досліджуваного періоду. АТ КБ «ПриватБанк», АБ «Ощадбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», АТ «Укресімбанк» мали незмінно найбільші розміри власного капіталу, проте до категорії лідерів також належали ПАТ «Укрсоцбанк» у 2016 р., ПАТ «Промінвестбанк» у 2017 р., АТ «УкрСиббанк» у 2018 р., ПАТ «ПУМБ» у 2019 р.

Щодо значення індексів концентрації $CR5$ та $CR10$, то якщо частка п'яти (або десяти) найбільших вітчизняних банків на ринку банківських послуг складає менше 40%, то такий ринок характеризується низькою концентрацією та наявністю вільної конкуренції; якщо від 40% до 60%, то – середньою концентрацією і монополістичним видом конкуренції; якщо від 61% до 80%, то – високою концентрацією та олігополістичною конкуренцією; якщо більше 80%, то ринок банківських послуг характеризується дуже високою концентрацією та вказує на наявність монополії [38, с. 201].

Коефіцієнт концентрації п'яти ($CR5$) провідних банків коливався від 45,07% у 2016 році до 54,48% у 2017 р. з незначним зменшенням у 2018-2019 рр. до 52,6%. Такі показники підтверджують, що п'ять провідних банків зосереджували більше половини всього власного капіталу у банківській системі України.

Коефіцієнт концентрації п'яти (*CR5*) провідних банків свідчить про незмінно середній рівень концентрації і монополістичним видом конкуренції.

Коефіцієнт концентрації десяти (*CR10*) провідних банків коливався від 63,18% у 2016 році до 72,43% у 2019 р., тобто концентрація банківського сегменту України збільшувалася. Такі показники підтверджують, що десять провідних банків зосереджували майже $\frac{3}{4}$ всього власного капіталу у банківській системі України на кінець досліджуваного періоду. Коефіцієнт концентрації десяти (*CR10*) провідних банків свідчить про незмінно високий рівень концентрації і олігополістичною конкуренцією.

Аналізуючи питання капіталізації банківської системи України, перш за все варто акцентувати увагу на динаміці показників власного та статутного капіталу, порівнювати темпи зростання капіталу та активів і вивчати дотримання банками нормативу адекватності регулятивного капіталу [39, с. 26].

Національний банк України оприлюднює звітність щодо капіталу комерційних банків за такими складовими: статутний капітал; емісійні різниці; незареєстрований статутний капітал; інший додатковий капітал; резервні та інші фонди банку; резерви переоцінки; нерозподілений прибуток (непокритий збиток); усього власного капіталу (рис. 1.5).

За даними аналізу динаміки розміру капіталу можемо спостерігати зростання капіталу комерційних банків України протягом 2017 р. на 25 958 млн грн, або на 17,97%. У тому ж році спостерігається зростання статутного капіталу банків на 196 039 млн грн, або на 70,42%, тобто є позитивна тенденція капіталізації.

У 2018 р. показник йде на спад, і бачимо зниження рівня розміру як капіталу (на 20 989 млн грн, або на 12,32%), так і статутного капіталу (на 9 372 млн грн, або на 1,98%). Це є негативним показником діяльності банківського сектора, але можна зазначити, що зниження є незначним.

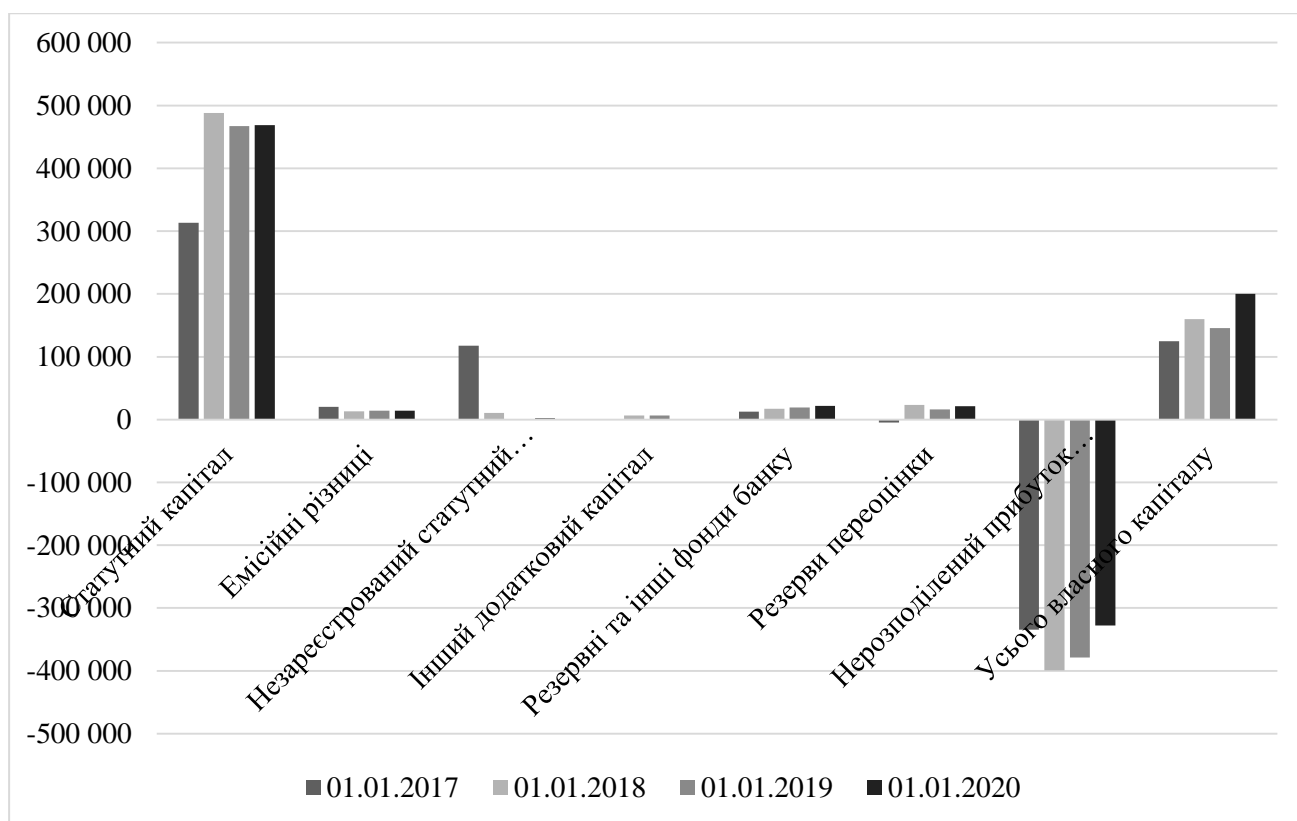

Рис. 1.5. Динаміка капіталу банків України та їх складових, млн. грн

Розмір капіталу у 2019 р. значно зростає. Порівняно з 2018 р. він збільшився на 47 962 млн грн, або на 32,1%, що є позитивним фактом. Темп зростання статутного капіталу теж має розрив з попереднім роком, він зріс на 5 458 млн грн, або на 1,17%.

Сучасному стану передували проблеми в банківській діяльності у 2014-2016 рр., які узагальнює О. Ю. Сова та І. Л. Якімова: «можна побачити за скороченням власного капіталу банків на 29,9% у 2015 р. відносно 2014 р., значне його зростання у 2016 р. – на 19,4% – для подолання негативних тенденцій у банківській діяльності. Зростання курсу іноземних валют не вплинуло на зміну цього показника, оскільки, згідно з вимогами чинного законодавства, він формується лише в національній валюті» [40, с. 345].

Аналіз динаміки формування капіталу банків України в період з 2016 по 2019 рр. дає можливість зробити висновок, що показник має досить нестійкий стан, адже він постійно має нестабільну синусоїду від зростання до спадання.

Основним індикатором рівня капіталізації банківської системи є відношення

сукупного банківського капіталу до ВВП. Існує мінімально необхідне відношення цього показника, норматив якого становить близько 6% ВВП [41, с. 13]. На думку Л. Вдовенко, О. Черненко для підтримання дієздатності банківської системи обсяг капіталу банків має становити не менш, як 5–7% ВВП [42, с. 87].

Упродовж 2014–2015 рр., що передує досліджуваному періоду, «відношення банківського капіталу до ВВП зменшилося з 12,6 до 5,3%, а відношення сукупних активів банків до ВВП – з 84,0 до 64,4%, що свідчить про фактичну декапіталізацію банківського сектора. Така ситуація є надзвичайно негативною для національної економіки, оскільки суттєво послаблює інвестиційний потенціал банків щодо кредитування економіки і не створює передумов для подальшого економічного розвитку» [43, с. 159].

Для забезпечення підвищення рівня капіталізації банківської системи необхідно забезпечити випереджаюче зростання капіталу банківської системи порівняно із зростанням ВВП, тому порівнюємо фактичні значення банківської системи України та нормативних значень (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Динаміка власного капіталу банківських установ України та ВВП

Рік	Власний капітал		ВВП		Частка власного капіталу у ВВП	
	млн. грн.	Темп росту, %	млн. грн	Темп росту, %	%	Темп росту, %
01.01.2016	94 914		1988544		4,77	
01.01.2017	124 674	131,35	2385367	119,96	5,23	109,50
01.01.2018	159 852	128,22	2 983 882	125,09	5,36	102,50
01.01.2019	145 741	91,17	3 560 596	119,33	4,09	76,41
01.01.2020	199 921	137,18	3 974 564	111,63	5,03	122,89

За даними проведених розрахунків варто відмітити, що у жодному з досліджуваних років частка власного капіталу комерційних банків у ВВП не досягла нормативного значення (5,23% у 2016 р., 5,36% у 2017 р., 4,09% у 2018 р., 5,03% у 2019 р. проти 6%), що свідчить про недостатній рівень капіталізації вітчизняної банківської системи та недостатню спроможність банківської системи забезпечувати потреби національної економіки, тоді як у країнах Центральної Європи цей показник становить понад 40%.

Основними причинами недостатнього рівня власного капіталу комерційних банків у ВВП слід вважати: 1) незначні розміри власного капіталу, що зменшені за рахунок непокритих збитків фінансової діяльності банків; 2) темпи зростання власного капіталу банків менші від темпів зростання ВВП. Наприклад, у 2018 р. валовий внутрішній продукт збільшився на 19,33% проти власний капітал зменшився на 8,83%, що стало зменшенням частки до 4,09%.

Отже, для України є характерним недостатній рівень капіталізації вітчизняної банківської системи та недостатню спроможність банківської системи забезпечувати потреби національної економіки. Основними причинами недостатнього рівня власного капіталу комерційних банків у ВВП слід вважати незначні розміри власного капіталу, що зменшені за рахунок непокритих збитків фінансової діяльності банків та темпи зростання власного капіталу банків менші від темпів зростання ВВП.

Висновки до розділу 1

Аналізуючи поняття науковців, слід зазначити, що загалом поняття «капіталізація банку» розглядається з двох основних позицій: спрямовування частини прибутку на збільшення власного капіталу банку (реінвестування чистого прибутку); спосіб збільшення власного капіталу шляхом випуску акцій та інших цінних паперів. Однак, на наш погляд, оптимальним є трактування поняття капіталізації банку як сукупності заходів та дій, спрямованих на нарощення власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку, емісії акцій, концентрації капіталу та консолідації банків, задля зростання фінансового потенціалу банку та його економічної ефективності.

Фінансовий механізм капіталізації банків передбачає розроблення комплексної та гармонізованої системи взаємодії основних елементів, що забезпечують його ефективне функціонування, для виконання міжнародних вимог та вимог НБУ до якісних і кількісних параметрів капіталу, а також формування

достатнього обсягу капіталу банку, незважаючи на зовнішні та внутрішні зміни.

До основних внутрішніх умов, на наш погляд, необхідно віднести:

- 1) гармонізацію національного банківського законодавства із європейським;
- 2) відповідність розміру банківського капіталу ризикам, характерним для банківської діяльності;
- 3) застосування превентивних і штрафних заходів до банків за порушення встановлених законодавчо-нормативних вимог;
- 4) нагляд за діяльністю банків на індивідуальній та консолідованій основі;
- 5) контроль достовірності наданої банкам інформації;
- 6) створення умов для обмеження іноземної експансії у банківській системі України;
- 7) удосконалення законодавчої бази, що дасть змогу банкам ефективніше здійснювати власну діяльність.

Для України є характерним недостатній рівень капіталізації вітчизняної банківської системи та недостатню спроможність банківської системи забезпечувати потреби національної економіки. Основними причинами недостатнього рівня власного капіталу комерційних банків у ВВП слід вважати незначні розміри власного капіталу, що зменшені за рахунок непокритих збитків фінансової діяльності банків та темпи зростання власного капіталу банків менші від темпів зростання ВВП. Банківський ринок України у 2016-2018 рр. був неконцентрований, виходячи з того, що індекс Херфіндаля–Хіршмана за критерієм капіталу банків становив менше 0,1: 2016 р. – 0,056; 2017 р. – 0,088; 2018 р. – 0,086. За динамікою показника можна відмітити стрімке його збільшення у 2017 р., що стало наслідком зменшення кількості банків та структурними змінами капіталу. Показник індексу Херфіндаля-Хіршмана за критерієм капіталу банків становив 0,103 у 2019 р., що свідчить про середній рівень концентрації капіталу банків та наявні структурні зміни негативно впливають на стан конкуренції та концентрації в банківській системі України.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ КАПІТАЛІЗАЦІЇ АБ «ОЩАДБАНК»

2.1. Характеристика АБ «Ощадбанк» і його фінансової діяльності

АБ «Ощадбанк» – український комерційний банк, 100% акцій якого належать державі. Він є найстарішим українським банком, чия історія веде відлік від ощадкас, що почали свою діяльність в Україні в ХІХ сторіччі. Ощадбанк незалежної України, створений на базі українських установ Сбербанку СРСР, був зареєстрований Національним банком 31 грудня 1991 року.

Предметом діяльності АБ «Ощадбанк» є надання банківських та інших фінансових послуг (крім послуг у сфері страхування, за винятком функцій страхового посередника), здійснення операцій на грошовому, валютному та фондовому ринку, а також провадження інших видів діяльності, не забороненої для банків, у порядку, визначеному законодавством.

Місія АБ «Ощадбанк» – змінюватися та ініціювати позитивні зміни в країні, бути банком першого вибору, емоційно близьким кожному українцю.

Стратегічна АБ «Ощадбанк» – бути прибутковим, комерційно орієнтованим банком з високою стійкістю бізнесу, лідером в частині інновацій та задоволення клієнтських потреб [44].

Організаційна структура АБ «Ощадбанк» будується за принципом централізації з вертикальним підпорядкуванням і складається з:

- центрального апарату;
- філій - обласних управлінь, Головного управління по м. Києву та Київській області;
- територіально відокремлених безбалансових відділень.

Філії, територіально відокремлені безбалансові відділення банку не є юридичними особами і діють від імені, банку на підставі положень, якими визначаються їх компетенція, функції, інші питання діяльності та

підпорядкування. Положення про такі установи та зміни до них затверджуються в порядку, визначеному Статутом АБ «Ощадбанк». Реєстрація філій, територіально відокремлених безбалансових відділень банку здійснюється відповідно до вимог законодавства.

З врахуванням загальнодержавних тенденцій розвитку банківського сектора економіки, активізації діяльності банку, більш повного використання бізнес-можливостей установ у відповідності до зовнішнього ринкового потенціалу АБ «Ощадбанк» у 2019 році було продовжено курс на якісну зміну структури мережі, в т.ч. і за рахунок зменшення кількості установ.

Для забезпечення виконання таких намірів протягом 2019 року було закрито 287 територіально відокремлених безбалансових відділень.

Станом на 01.01.2020 р. мережа банку складалась з 2 764 установи, з них:

- філії: Головне управління по м. Києву та Київській області та 23 обласні управління;

- територіально відокремлених безбалансових відділень - 2 740 одиниці [44].

Отже, порівняно з 2018 роком регіональна мережа банку зменшилась на 9,4 % від загальної чисельності установ.

Також у 2019 році в організаційній структурі АБ «Ощадбанк» відбулися такі зміни:

- 22.05.2019 р. створено самостійний структурний підрозділ - Управління комплаєнс, який 17.09.2019 було реорганізовано в Департамент комплаєнс та підпорядковано наглядовій раді АБ «Ощадбанк»;

- 17.09.2019 р. створено Генеральний департамент з управління ризиками та підпорядковано його наглядовій раді АБ «Ощадбанк». До складу генерального департаменту введені Департамент стратегічного ризик-менеджменту та прогнозування та Департамент кредитних ризиків та оцінки активів.

Протягом 2019 року відбулися зміни в організаційній структурі банку пов'язані зі зміною підпорядкування окремих структурних підрозділів Центрального апарату між головою правління банку та його заступниками. У 2019 році були створені та зазначені в організаційній структурі банку комітети

наглядової ради АБ «Ощадбанк», а саме: комітет з питань аудиту, комітет з питань призначень та винагород посадовим особам, комітет з питань ризиків.

У 2019 році АБ «Ощадбанк» продовжив активне впровадження розпочатої у 2018 році реформи системи корпоративного управління.

Протягом року було зроблено наступні кроки:

1. У нових редакціях затверджено Статут та Положення про наглядову раду Ощадбанку.

2. За процедурою відкритого конкурсу було обрано членів наглядової ради, більшість яких є незалежними. Відбір кандидатів на посади незалежних членів наглядової ради здійснювала зовнішня компанія з добору персоналу, що була визначена на конкурсних засадах за участю міжнародних організацій. За результатами співбесід з кандидатами та їх оцінки відповідно до встановлених критеріїв конкурсна комісія, до складу якої увійшли представники від Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України, визначила переможців конкурсу. В засіданнях конкурсної комісії також брали участь представники міжнародних фінансових організацій з правом дорадчого голосу. До наглядової ради увійшло шість незалежних членів та три представники держави. З усіма членами наглядової ради Ощадбанком було укладено цивільно-правові договори, якими передбачено їх обов'язки, права та умови роботи, в тому числі розмір винагороди. Строк повноважень членів наглядової ради становить три роки.

3. Сформовано комітети наглядової ради: комітет з питань аудиту, комітет з питань ризиків та комітет з питань призначень та винагород посадовим особам.

У 2020 році в АБ «Ощадбанк» запроваджено класичну трирівневу систему корпоративного управління і майже повністю сформовано наглядову раду. Завдяки розподілу повноважень та функцій колегіальних органів – наглядової ради, її комітетів, правління банку – в АБ «Ощадбанк» вибудовано систему стримувань та противаг згідно з кращими світовими практиками: управління ризиками, комплаєнс-контроль, фінансовий моніторинг та ін.

Отже, у продовжувався процес оптимізації організаційної структури

АБ «Ощадбанк», спрямований на удосконалення бізнес-моделі шляхом оптимізації процесів управління, функцій підтримки та реалізації програми операційної ефективності.

Як універсальний банк, АБ «Ощадбанк» пропонує клієнтам широкий спектр банківських продуктів та послуг як для фізичних осіб, так і для юридичних осіб (малого та середнього бізнесу, корпоративного бізнесу). З 2017 року збільшувалася кількість як фізичних осіб, так і для юридичних осіб, що були клієнтами банку (рис. 2.1). За досліджуваний період кількість клієнтів-юридичних осіб збільшилася на 19%, що становило 18 тис.; кількість клієнтів-юридичних осіб збільшилася на 17%, що становило 1049 тис. осіб, що свідчить про активний розвиток клієнтської бази банку.

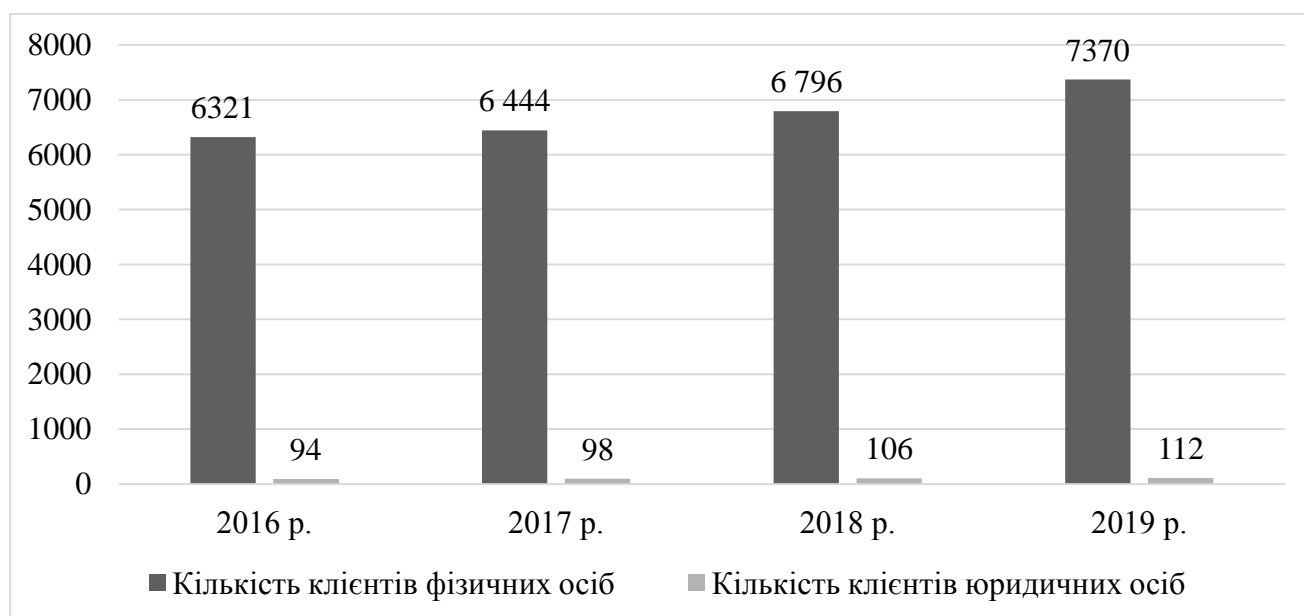

Рис. 2.1. Динаміка кількості клієнтів АБ «Ощадбанк», тис. од.

До основних продуктів банку для населення належать:

- пасивні продукти: строкові депозити, зарплатні проєкти, пенсійні й соціальні рахунки та дебетові картки;
- активні продукти: автокредитування, споживче та іпотечне кредитування, кеш-кредити, кредитні картки, участь у державних програмах зі стимулювання енергоефективності;

- продукти, що генерують комісійний та торговий дохід: платежі населення, внутрішні та міжнародні перекази, оренда індивідуальних сейфів, валютно-обмінні операції та операції з банківськими металами;

- додаткові сервіси: система дистанційного обслуговування «Ощад 24/7» [44].

Основні продукти АБ «Ощадбанк» для малого та середнього бізнесу (ММСБ) включають:

- пасивні продукти: строкові депозити, депозити на вимогу, поточні рахунки;

- активні продукти: кредитування на поповнення обігових коштів, придбання автотранспорту та обладнання (зокрема в рамках партнерських програм), овердрафти (в т. ч. бланкові), кредити для ОСББ/ЖБК, програми кредитування в рамках співпраці з міжнародними організаціями (фондом WNISEF, ЄБРР, ЄІБ та ЄІФ), програми співпраці з Фондом розвитку підприємництва («Доступні кредити 5-7-9%», «Financeast» тощо), програма мікрокредитування, гарантії та авалювання векселів;

- додаткові сервіси:

- система дистанційного обслуговування рахунків клієнтів ММСБ «CorpLight», яка відповідає сучасним ринковим вимогам та входить у ТОП-3 на ринку за функціональністю;

- програма «Будуй своє»², яка має на меті розвиток малого підприємництва в Україні та включає чотири компоненти: навчання на окремому порталі «Будуй своє», знижки від партнерів для клієнтів Ощадбанку, продукти Банку (розрахунковий рахунок, корпоративна картка, система дистанційного обслуговування CorpLight) та фінансування бізнесу за стандартними програмами ММСБ [44].

Основними продуктами АБ «Ощадбанк» для корпоративного бізнесу є:

- пасивні продукти: строкові депозити та поточні рахунки корпоративних клієнтів;

– активні продукти: проєктне фінансування, кредити та овердрафти для корпоративного бізнесу, кредити/облігації/лізинг - фінансування бюджету розвитку муніципалітетів, інвестиційних проєктів, фінансування будівництва та рефінансування для енергогенеруючих компаній в альтернативній енергетиці;

– додаткові сервіси: система дистанційного обслуговування рахунків корпоративних клієнтів Corp2, яка, серед іншого, надає зручні опції для управління рахунками в рамках групи компаній, а саме - можливість для представників головної компанії групи здійснювати перегляд та/або підтвердження операцій по рахунках усіх компаній, що входять до складу групи [44].

За даними табл. 2.1 можна визначити орієнтованість АБ «Ощадбанк» на обслуговування фізичних осіб.

Таблиця 2.1

Структура рахунків клієнтів АБ «Ощадбанк», %

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення		
					2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Фізичні особи	47,51	57,99	62,04	52,89	10,48	4,06	-9,16
Нафтогазова та хімічна промисловість	8,13	8,09	4,40	22,23	-0,04	-3,69	17,83
Органи державного управління та місцевого самоврядування	0,22	10,45	9,93	6,13	10,23	-0,52	-3,80
Енергетика	3,34	3,05	3,92	3,27	-0,30	0,87	-0,66
Сільське господарство	2,70	3,06	3,23	2,51	0,36	0,16	-0,72
Послуги	1,43	2,39	2,72	2,25	0,97	0,32	-0,47
Торгівля	2,10	2,16	3,37	2,22	0,06	1,21	-1,16
Фінансові послуги	2,29	2,09	2,11	1,71	-0,20	0,02	-0,40
Транспорт	5,75	3,56	1,59	1,30	-2,18	-1,97	-0,29
Будівництво та нерухомість	0,89	0,95	1,17	1,10	0,06	0,22	-0,07
Медіа та зв'язок	1,52	2,75	1,81	1,10	1,23	-0,94	-0,71
Гірничодобувна та металургійна промисловість	0,52	0,96	0,76	0,85	0,43	-0,20	0,09
Машинобудування	0,39	0,68	0,69	0,53	0,29	0,01	-0,16
Виробництво промислових та товарів народного споживання	0,41	0,51	0,47	0,48	0,10	-0,04	0,02

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Виробництво і переробка харчових продуктів та напоїв	0,35	0,38	0,43	0,36	0,03	0,05	-0,07
Видавнича діяльність	0,15	0,07	0,04	0,05	-0,08	-0,02	0,01
Інші	1,44	0,87	1,33	1,05	-0,57	0,46	-0,27
Всього рахунків клієнтів	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00

Частка коштів фізичних осіб на залишках поточних та строкових рахунках перевищувала половину всіх коштів у 2017-2019 рр., проте у 2019 р. показник зменшився на 9,16%. Серед клієнтів-юридичних осіб (малого та середнього бізнесу, корпоративного бізнесу) банку найбільша частка припадала на нафтогазову та хімічну промисловість, яку представляє НАК «Нафтогаз України». До пріоритетів клієнтів-юридичних осіб також належали представники енергетики, сільського господарства, сфери послуг, торгівлі.

Отже, АБ «Ощадбанк» належить до системно важливих банків України, посідає друге місце серед банків України за розміром активів та перше місце за обсягом чистого кредитного портфеля, а також є найбільшим в Україні за пасивами в корпоративному секторі та другим за пасивами в роздрібному секторі. АБ «Ощадбанк» – також найбільший в Україні банк за кількістю відділень і другий за розмірами інфраструктури карткового бізнесу (кількість банкоматів та платіжних терміналів). Відповідно до своєї бізнес-моделі АБ «Ощадбанк» є універсальним банком, який надає пріоритетне значення розширенню роздрібного, мікро-, малого та середнього бізнесу (ММСБ), утримуючи при цьому міцні позиції за напрямом корпоративного бізнесу.

2.2. Аналіз фінансового стану АБ «Ощадбанк»

Аналіз фінансового стану комерційного банку, в тому числі АБ «Ощадбанк» базується на аналізі показників аналізу активів і пасивів, фінансових результатів,

а також фінансових коефіцієнтів та економічних нормативів.

За даними консолідованої фінансової звітності АБ «Ощадбанк» (додатки Е, Ж, З, И) визначено динаміку та структуру активів у середньостроковому періоді (таблиця 2.2), яка деталізує основний фінансовий показник – розмір активів банку, які за розміром поступаються лише активам КБ «Приватбанк».

Динаміка активів АБ «Ощадбанк» виявилася позитивною у середньостроковому періоді та загальна їх вартість збільшилася з 210 638 833 тис грн у 2016 році до 217 786 209 тис грн у 2018 році, що стало наслідком зменшення основного показника через зменшення окремих складових активів. Варто відмітити суперечливість динаміки активів 2017 та 2018 років через зміну макроекономічної ситуації в державі та ліквідацію частини комерційних банків. У 2019 році активи збільшилися на 31 358 536 тис. грн за рахунок стрімкого збільшення готівкових коштів та рахунків у Національному банку України у 3,5 разів.

Найбільша частка активів АБ «Ощадбанк» була зосереджена у кредитах, наданих клієнтам у 2016 році, проте у 2017-2018 роках частка кредитів залишалася незмінною (близько 31-32%), проте збільшувалася частка інвестицій, на які припадало на кінець періоду більше половини вартості всіх активів банку. Станом на кінець 2019 року розподіл активів АБ «Ощадбанк» є наступним: 46% – інвестиційний портфель (переважно цінні папери); 26% – кредитний портфель; 28% – інші активи. Кредитний портфель представлено насамперед заборгованістю корпоративних клієнтів – 80%, а також фізичних осіб – 12% та клієнтів ММСБ – 8%. Портфель строкових депозитів на 83% складається з коштів фізичних осіб, на 11% – з коштів клієнтів ММСБ та на 6% – з коштів клієнтів корпоративного бізнесу.

Станом на 31 грудня 2018 та 2017 років максимальний кредитний ризик за кредитами, наданими клієнтам, становив 67 543 176 тис грн та 74 502 538 тис грн, відповідно. Станом на 31 грудня 2018 та 2017 років максимальний кредитний ризик за умовними зобов'язаннями та кредитними зобов'язаннями, наданими АБ «Ощадбанк» клієнтам, становив 8 359 473 тис грн та 6 322 тис грн, відповідно.

Таблиця 2.2

Динаміка активів АБ «Ощадбанк»

	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Готівкові кошти та рахунки у Національному банку України	10438941	12228420	10600815	36692395	1789479	-1627605	26091580	17,1	-13,3	246,1
Кошти в банках	31204229	17081079	10965932	20223301	-14123150	-6115147	9257369	-45,3	-35,8	84,4
Похідні фінансові активи	17148763	21767424			4618661	-21767424	0	26,9	-100,0	
Кредити, надані клієнтам	65946584	74502538	67543176	65168183	8555954	-6959362	-2374993	13,0	-9,3	-3,5
Інвестиції	65009361	72901636	116590238	113616183	7892275	43688602	-2974055	12,1	59,9	-2,6
Інвестиційна нерухомість	12640713	25202757	796869	809070	12562044	-24405888	12201	99,4	-96,8	1,5
Основні засоби та нематеріальні активи	6536022	7614753	8953669	9948101	1078731	1338916	994432	16,5	17,6	11,1
Передплата з податку на прибуток	271521	294694	267324	270256	23173	-27370	2932	8,5	-9,3	1,1
Інші активи	1442699	2279365	2068186	2417095	836666	-211179	348909	58,0	-9,3	16,9
ВСЬОГО АКТИВІВ	210638833	233872666	217786209	249144745	23233833	-16086457	31358536	11,0	-6,9	14,4

Станом на 31 грудня 2018 та 2017 років кредити валовою балансовою вартістю 60 854 789 тис грн (46%) та 60 448 050 тис грн (47%) відповідно, були надані десятиєм позичальникам, що становить значну концентрацію.

Активи, які відображені у балансі АБ «Ощадбанк» за розділом інвестицій включали короткострокові державні боргові цінні папери, середньострокові державні боргові цінні папери боргові зобов'язання НБУ, облігації, випущені підприємствами, облігації, випущені органами місцевого самоврядування, облігації, випущені Державною іпотечною установою. Основними державними борговими цінними паперами у портфелі АБ «Ощадбанк» є облігації внутрішньої державної позики.

Джерелами формування активів банку виступає власний капітал та зобов'язання. АБ «Ощадбанк» фінансував активи за рахунок зобов'язань на 90% та лише близько 10% припадало на власний капітал. З можливих джерел фінансування діяльності банку обирали як пріоритетні рахунки клієнтів (64,20-70,72% всіх пасивів), випущені сврооблігації (14,77-18,86%), акціонерний капітал (16,67-22,83%).

Оцінка управління діяльністю комерційного банку передбачає оцінку загальної ефективності діяльності банку. Чистий прибуток АБ «Ощадбанк» формував протягом середньострокового періоду, що свідчить про загальну ефективність діяльності (таблиця 2.3). Чистий прибуток був сформований банком у 2016 році у розмірі 467 668 тис грн, з тенденцією до нарощення у 2017 році через збільшення комісійних витрат (+65,69%), операційних витрат (+27,82%), що перевищувало темп збільшення комісійних доходів (+37,38%), чистий непроцентний дохід (+22,23%), проте наступного року чистий прибуток зменшився до мінімального значення у середньостроковому періоді – 161 206 тис грн. Таким чином, у 2018 році чистий фінансовий результат зменшився у 3,5 разів, що свідчить про погіршення якості управління фінансовим станом банку та зростання операційних витрат швидкими темпами.

Оцінка фінансового стану банку проходять виходячи із оцінки: фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності та ефективності управління.

Таблиця 2.3

Фінансові результати АБ «Ощадбанк»

	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Процентні доходи	19494872	19747084	19351416	19065766	252212	-395668	-285650	1,29	-2,00	-1,5
Процентні витрати	-13605590	-14228362	-13896078	-13567217	-622772	332284	328861	4,58	-2,34	-2,4
Чистий процентний дохід/збиток	2686530	3584057	6630494	5498549	897527	3046437	-1131945	33,41	85,00	-17,1
Комісійні доходи	2912480	4001097	5236356	6438707	1088617	1235259	1202351	37,38	30,87	23,0
Комісійні витрати	-787641	-1305079	-1771336	-2235702	-517438	-466257	-464366	65,69	35,73	26,2
Чистий прибуток/збиток від операцій з іноземною валютою	-3602293	-451470	864928	3454977	3150823	1316398	2590049	-87,47	-291,58	299,5
Чистий непроцентний дохід	3366581	4114962	1969154	4389983	748381	-2145808	2420829	22,23	-52,15	122,9
Операційні витрати	-5586057	-7139998	-8567824	-9821058	-1553941	-1427826	18388882	27,82	20,00	-214,6
Прибуток/збиток до оподаткування	467054	559021	31824	254118	91967	-527197	222294	19,69	-94,31	698,5
Витрати/відшкодування з податку на прибуток	614	-38	129382	956	-652	129420	-128426	-106,19	-340579	-99,3
Чистий фінансовий результат (прибуток)	467668	558983	161206	255074	91315	-397777	93868	19,53	-71,16	58,2
Сукупний дохід	2655628	709247	-2453803	1057310	-1946381	-3163050	-3163050	-73,29	-445,97	-446,0

Для оцінки структури капіталу АБ «Ощадбанк» використаємо коефіцієнтний аналіз, який базується на розрахунку коефіцієнтів: надійності, фінансового важеля, участі власного капіталу у формуванні активів, захищеності власного капіталу, мультиплікатора статутного капіталу. Розрахунок яких наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості АБ «Ощадбанк»

	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення		
					2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Коефіцієнт надійності	0,05	0,08	0,15	0,09	0,03	0,07	-0,06
Коефіцієнт фінансового важеля	21	12	6	11	-8	-6	4
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	0,05	0,07	0,13	0,09	0,03	0,06	-0,05
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	1,52	1,22	1,05	0,53	-0,30	-0,17	-0,52
Коефіцієнт мультиплікатора статутного капіталу	5,28	6,00	4,70	4,38	0,72	-1,30	-0,32

Оцінка незалежності, а відтак і стійкості щодо кон'юнктурних змін на ринку здійснюється за допомогою аналізу відношення власного капіталу до зобов'язань. Цей коефіцієнт називається коефіцієнтом надійності. З даних табл. 2.4 ми бачимо, що коефіцієнт надійності у 2016-2018 роках збільшувався та загальне зростання становило 3 рази. У 2019 р. показник становив 0,09, що вказує на зменшення коефіцієнту надійності, що негативно впливає на зниження фінансової стійкості АБ «Ощадбанк».

Коефіцієнт фінансового важеля є оберненим показником до коефіцієнта надійності і розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку. Збільшення цього показника свідчить про підвищення ділової активності банку, але про зниження його фінансової стабільності. Значення коефіцієнта фінансового важеля повинно бути близько 20 : 1. Саме таке значення мало АБ «Ощадбанк» у 2016 році, проте у наступних роках показник зменшився майже у два рази.

Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів протягом 2016-2018 років збільшився майже у три рази: з 0,05 до 0,13, що свідчить про збільшення використання власного капіталу і як наслідок покращення фінансової стійкості АБ «Ощадбанк». Збільшення участі власного капіталу у формуванні активів в 2016-2018 роках було змінено зменшенням у 2019 році на 0,05 п.

Коефіцієнт захищеності власного капіталу показує, наскільки банк ураховує інфляційні процеси і яку частку своїх активів розміщує в нерухомість, цінності, обладнання. АБ «Ощадбанк» зменшив частку капіталізованих активів з 1,52 до 0,53, що свідчить про зміну пріоритетів вкладення коштів банком, обираючи ризикові та дохідні напрями розміщення активів.

Коефіцієнт мультиплікатора капіталу відображає ступінь покриття активів акціонерним капіталом. Чим вище його значення, тим менш стабільний банк, але зростання цього коефіцієнта є фактором зростання прибутковості акціонерного капіталу. Для АБ «Ощадбанк» характерне зростання мультиплікатора капіталу, проте темпи зростання активів у 2018-2019 роках перевищували темпи зростання акціонерного капіталу, тому коефіцієнт мультиплікатора капіталу у 2018 році зменшився на 1,30 п., 2019 році – на 0,32 п.

На підставі отриманих розрахунків можливо зробити наступні висновки щодо коефіцієнтів фінансової стійкості АБ «Ощадбанк»: значення мультиплікатора знаходиться нижче рекомендованого значення (від 8 до 25); за критерієм ліквідності банк є фінансово стійким внаслідок відповідності показника ліквідності рекомендованим значенням та стабільності значення показника; за критерієм рентабельності банк може бути віднесений до фінансово стійкого, так як протягом 2016-2018 років діяльність була прибутковою. Зменшення синтетичного показника з 6,25 до 5,47 свідчить про погіршення фінансової стійкості банку.

Постанова Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 № 368 визначає перелік економічних нормативів, що регламентують показники капіталу, ліквідності, кредитного ризику, інвестування та валютної позиції (табл. 2.5).

Зважаючи на мінливість чинного законодавства, перелік економічних нормативів у 2016-2019 рр. змінювався в частині вилучення нормативу миттєвої ліквідності (Н4) та нормативу поточної ліквідності (Н5) та включення нормативу коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{вв}), нормативу коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{ів}), тому присутні вільні клітинки у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Економічні нормативи АБ «Ощадбанк»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення		
					2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Нормативи ліквідності							
Н4, Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 %)	52,56	52,34	99,92		-0,22	47,59	-99,92
Н5, Норматив поточної ліквідності (не менше 40 %)	133,22	131,74	136,12		-1,48	4,37	-136,12
Н6, Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 %)	97,08	86,38	85,55	80,46	-10,70	-0,83	-5,09
LCR _{вв} , Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (не менше 100 %)				295,98	0,00	0,00	295,98
LCR _{ів} , Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (не менше 100 %)				157,37	0,00	0,00	157,37
Нормативи кредитного ризику							
Н7, Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	22,31	23,18	23,72	21,60	0,87	0,54	-2,11
Н8, Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	404,79	415,83	362,52	318,56	11,04	-53,31	-43,96
Н9, Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	0,81	0,87	0,49	0,56	0,06	-0,38	0,08

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
Нормативи інвестування							
Н11, Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15 %)	0,05	0,05	0,05	0,05	0,00	0,00	0,00
Н12, Норматив загальної суми інвестування (не більше 60 %)	0,14	0,14	0,14	0,14	0,00	0,00	0,00
Нормативи валютної позиції							
Л13-1, Норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (не більше 5%)	0,2995	0,9822	126,2554	181,3623	0,68	125,27	55,11
Л13-2, Норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (не більше 5 %)	179,9781	181,8821	0,0000	0,1730	1,90	-181,88	0,17

Нормативи ліквідності: миттєва ліквідність – Н4 (не менше 20%); Н5 (не менше 40%); Н6 (не менше 60%) вказують на дотримання нормативного рівня ліквідності комерційним банком. Для АБ «Ощадбанк» притаманне було забезпечення миттєвої ліквідності з тенденцією до покращення (від 52,56% у 2016 році до 99,92% у 2018 році); поточна ліквідність була забезпечена з тенденцією до покращення (від 133,22% у 2016 році до 136,12% у 2018 році). Норматив короткострокової ліквідності (Н6) перебував на початку періоду на максимальному рівні (97,08% у 2016 році), проте у наступних роках зменшувався та погіршився рівень ліквідності за поточними зобов'язаннями АБ «Ощадбанк». Загалом на чотири роки норматив короткострокової ліквідності (Н6) зменшився на 16,62%, проте на 20,46% більше від нормативного рівня.

Нормативи кредитного ризику об'єднують такі нормативи: максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента – Н7 (не більше 25%); великих кредитних ризиків – Н8 (не більше 8-ми кратного розміру регулятивного капіталу); максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих

одному інсайдеру – Н9 (не більше 5%); максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам – Н10 (не більше 30%). Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента вказує на концентрацію в одного позичальника близько 23,72% всіх кредитів у 2018 році, що пов'язане з кредитуванням державного підприємства Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України». Загалом, нормативи кредитного ризику АБ «Ощадбанк» перебувають в нормативних межах, проте надмірне засередження активів банку у кредитуванні Нафтогаз України створює потенційні загрози діяльності банку.

Нормативи інвестування АБ «Ощадбанк» перебувають в нормативних межах, що пов'язане з відсутністю активності інвестиційних операцій банку у досліджуваному періоді.

Нормативи валютної позиції об'єднують такі нормативи: норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції та норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції. За даними табл. 2.5 можна стверджувати про наявність у АБ «Ощадбанк» валютного ризику та короткої відкритої валютної позиції у 2016-2017 рр. та довгої відкритої валютної позиції у 2018-2019 рр.

Результативним показником діяльності АБ «Ощадбанк» є величина одержаного прибутку. Рівень окупності прибутком статутного, власного і загального капіталу, активів, а також витрат банку характеризують показники, наведені у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз показників ефективності діяльності АБ «Ощадбанк», %

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення		
					2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Рентабельність активів <i>ROA</i>	0,25	0,25	0,07	0,11	0,00	-0,18	0,04
Рентабельність загального капіталу	0,25	0,25	0,07	0,11	0,00	-0,18	0,04
Рентабельність капіталу	4,05	2,38	0,65	1,34	-1,67	-1,73	0,69
Рентабельність статутного фонду <i>ROE</i>	1,43	1,32	0,32	0,51	-0,12	-0,99	0,19

Рентабельність дохідних активів	0,29	0,29	0,09	0,14	0,00	-0,20	0,05
---------------------------------	------	------	------	------	------	-------	------

За даними проведених розрахунків у табл. 2.6 варто відмітити про скорочення рівня рентабельності активів (*ROA*) АБ «Ощадбанк» у 2016-2018 рр. у 3,5 разів, що стало наслідком мінімізації чистого прибутку. У 2019 р. відбулося незначне підвищення рівня рентабельності активів, проте його рівень залишається низьким (менше 1%) та нижчим від рівня рентабельності активів банківської системи України.

Порівняльний аналіз показників рентабельності АБ «Ощадбанк» та банківської системи України (табл. 2.7) вказує, що рентабельність активів (*ROA*) АБ «Ощадбанк» у 2016-2017 рр. перевищував рівень рентабельності активів у банківській системі загалом, проте у 2018-2019 рр. ефективність діяльності АБ «Ощадбанк» була недостатньою (менше на 1,69% у 2018 р. та 4,26% у 2019 р.) та банк не генерував достатнього чистого прибутку.

Таблиця 2.7

Порівняльний аналіз показників рентабельності АБ «Ощадбанк» та банківської системи України, %

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення		
					2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Рентабельність активів банківської системи України	-12,60	-1,93	1,69	4,26	10,67	3,62	2,57
Рентабельність капіталу банківської системи України	-116,74	-15,84	14,67	33,45	100,90	30,51	18,78
Відхилення рентабельності активів АБ «Ощадбанк» від рентабельності активів банківської системи України	12,86	2,18	-1,62	-4,15	-10,68	-3,80	-2,53
Відхилення рентабельності капіталу АБ «Ощадбанк» від рентабельності капіталу банківської системи України	118,17	17,16	-14,35	-32,94	-	-31,51	-18,59

Загальний рівень рентабельності капіталу (власного капіталу) в 2016-2018 рр. зменшився у 3,7 разів, проте у 2019 р. відбулося незначне його збільшення до 1,34%, що є позитивною тенденцією та вказує на підвищення загального рівня ефективності діяльності банку. Порівняно з загальними показниками банківської системи у 2018-2019 рр. власний капітал використовувався з меншою ефективністю. Рентабельність дохідних активів становила також менше 1%, що вказує на необхідність покращення показників ефективності та результативності.

Отже, проведено аналіз фінансового стану, фінансової стійкості, рентабельності та дотримання економічних нормативів АБ «Ощадбанк». Економічні нормативи вказують на дотримання банком вимог ліквідності, кредитного ризику та інвестування. Проведена оцінка управління фінансовим станом АБ «Ощадбанк» свідчить про неможливість комерційним банком забезпечити достатню ефективність у середньостроковому періоді за умови формування позитивного чистого фінансового результату.

2.3. Аналіз капіталізації АБ «Ощадбанк»

З метою забезпечення статутної діяльності АБ «Ощадбанк» відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 7.12.2000 року [25], інших актів законодавства, у тому числі нормативно-правових актів Національного банку та Статуту, формує капітал.

Динаміка власного капіталу АБ «Ощадбанк» за даними фінансової звітності (додатки Е, Ж, З, И) наведена у таблиці 2.8 вказує на формування власного капіталу за рахунок акціонерного капіталу; резерву переоцінки будівель; резерву переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід; кумулятивного результату переоцінки валюти; непокритого збитку; неконтрольованої частки участі (2016-2018 роки).

Формування та капіталізація АБ «Ощадбанк» здійснюється шляхом

грошових внесків з Державного бюджету України. Забороняється використовувати для формування статутного капіталу АБ «Ощадбанк» бюджетні кошти, якщо ці кошти мають інше цільове призначення.

Таблиця 2.8

Динаміка власного капіталу АБ «Ощадбанк»

	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Акціонерний капітал	35108980	49724980	49724980	49724980	14616000	0	0	41,6	0,0	0,0
Резерв переоцінки будівель	1820998	1822086	1821887	1821887	1088	-199	0	0,1	0,0	0,0
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	576751	725456	215554	1018205	148705	-509902	802651	25,8	-70,3	372,4
Кумулятивний результат переоцінки валюти	1532	1691	1513	1061	159	-178	-452	10,4	-10,5	-29,9
Непокритий збиток	-21762065	-21017212	-33215794	-33004661	744853	-12198582	211133	-3,4	58,0	-0,6
Всього капіталу, що відноситься до акціонера банку	15746196	31257001	18548140	19556779	15510805	-12708861	1008639	98,5	-40,7	5,4
Неконтрольована частка участі	12579	14806	13529	13529	2227	-1277	0	17,7	-8,6	0,0
Всього власного капіталу	15758775	31271807	18561669	19570272	15513032	-12710138	1008603	98,4	-40,6	5,4

За роки існування банку статутний капітал поповнювався 20 разів (рис. 2.2.)

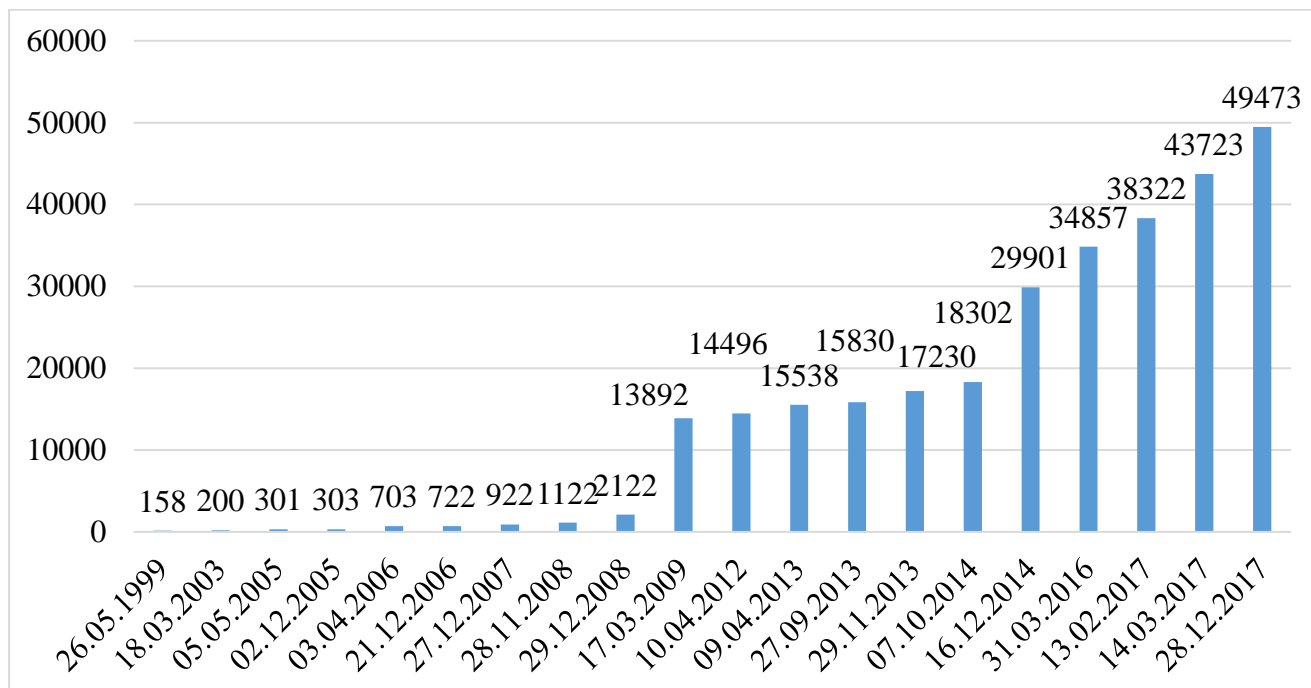

Рис. 2.2. Капіталізація АБ «Ощадбанк» за рахунок збільшення статутного капіталу, млн грн

Статутний капітал АБ «Ощадбанк» становить 49 472 840 000 (сорок дев'ять мільярдів чотириста сімдесят два мільйони вісімсот сорок тисяч) гривень станом на 2017-2019 роки. 27 січня 2016 року Уряд України прийняв рішення про збільшення акціонерного капіталу АБ «Ощадбанк» шляхом здійснення емісії 4 272 нових акцій із номінальною вартістю однієї нової акції 1 160 000 грн. Оплата нових акцій Банку була здійснена без руху грошових коштів державними борговими цінними паперами - облігаціями внутрішньої державної позики (далі - ОВДП) з індексованою вартістю номінальною вартістю 4 955 520 тис грн із строком обігу 10 років та відсотковою ставкою доходу на рівні 6 % річних. На дату первісного визнання різниця між справедливою та номінальною вартістю цих ОВДП з урахуванням справедливої вартості вбудованого деривативу була визнана у капіталі у розмірі 791 667 тис грн.

У лютому-березні 2017 року відбулося збільшення акціонерного капіталу без руху грошових коштів на загальну суму 8 865 880 тис грн шляхом випуску 7 643 додаткових акцій існуючої номінальної вартості із збереженням у власності

держави 100 % таких акцій. Оплата нових акцій АБ «Ощадбанк» була здійснена державними борговими цінними паперами - облігаціями внутрішньої державної позики з індексованою вартістю спеціальних емісій номінальною вартістю 3 464 920 тис грн та 5 400 960 тис грн. На дату первісного визнання різниця між справедливою та номінальною вартістю цих ОВДП була визнана у капіталі та становила 614 637 тис грн.

У грудні 2017 року Уряд України прийняв рішення про збільшення акціонерного капіталу Банку шляхом здійснення емісії 4 957 нових акцій із номінальною вартістю однієї нової акції 1 160 тис грн. Оплата нових акцій АБ «Ощадбанк» була здійснена державними борговими цінними паперами - ОВДП спеціальної емісії номінальною вартістю 5 750 120 тис грн. На дату первісного визнання негативна різниця між справедливою та номінальною вартістю цих ОВДП була визнана у капіталі та становила 121 040 тис грн.

Недоліком чинного стану формування власного капіталу АБ «Ощадбанк» є наявність непокритого збитку у 2016 р. у розмірі 21 76 2065 тис грн, 2017 р. – 21 017 212 тис грн, 2018 р. – 33 215 794 тис грн, 2019 р. – 33 004 661 тис. грн, що свідчить про погіршення ефективності діяльності комерційного банку та втрату частини акціонерного капіталу через чисті збитки.

Джерелами формування пасивів АБ «Ощадбанк» виступає поряд з власним капіталом позиковий капітал. АБ «Ощадбанк» фінансував активи за рахунок зобов'язань на 90% та лише близько 10% припадало на власний капітал. З можливих джерел фінансування діяльності банку обирали як пріоритетні рахунки клієнтів (64,20-70,72% всіх пасивів), випущені сврооблігації (14,77-18,86%), акціонерний капітал (16,67-22,83%).

АБ «Ощадбанк» на договірних засадах має право отримувати кредити в Національному банку, інших банках та фінансових установах, включаючи міжнародні фінансові установи (табл. 2.9). З 2016 року до зобов'язань банку було додано відстрочені зобов'язання з податку на прибуток.

Таблиця 2.9

Динаміка зобов'язань АБ «Ощадбанк»

	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Кошти банків	4639317	6 435 248	54 074	58040	1 795 931	-6 381 174	3966	38,7	-99,2	7,3
Рахунки клієнтів	145586109	150 151 155	154 016 447	202142934	4 565 046	3 865 292	48126487	3,1	2,6	31,2
Випущені сврооблігації	33417444	34 546 811	34 496 694	18303877	1 129 367	-50 117	-16192817	3,4	-0,1	-46,9
Інші запозичені кошти	7039869	7 299 686	6 618 734	4430083	259 817	-680 952	-2188651	3,7	-9,3	-33,1
Інші зобов'язання	1016169	730 928	1 028 665	1807105	-285 241	297 737	778440	-28,1	40,7	75,7
Субординований борг	2807088	2 903 463	2 879 790	369794	96 375	-23 673	-2509996	3,4	-0,8	-87,2
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	374062	533 568	130 136	2462640	159 506	-403 432	2332504	42,6	-75,6	1792,4
Всього зобов'язань	194880058	202 600 859	199 224 540	229574473	7 720 801	-3 376 319	30349933	4,0	-1,7	15,2

Станом на 31 грудня 2017 та 2016 років кошти банків включали кредити, отримані від НБУ, у сумі 5 000 000 тис грн (78%) та 2 559 005 тис грн (55%), відповідно, що становить значну концентрацію. Станом на 31 грудня 2017 року процентні ставки за кредитами від НБУ склали 15,50% річних (31 грудня 2016 року склали 14,25% річних) з термінами погашення кредитів у межах від 07 лютого 2018 по 07 березня 2018 року (31 грудня 2016 року: від 28 лютого 2017 по 10 червня 2020 року).

Станом на 31 грудня 2017 року кредити, отримані від НБУ, були забезпечені борговими цінними паперами, що відображаються за амортизованою вартістю, із балансовою вартістю 2 679 282 тис грн (а також частиною, що відповідає вбудованому деривативу справедливою вартістю 4 675 416 тис грн) (31 грудня 2016 року: 4 905 053 тис грн та кредитами, наданими пов'язаному державному підприємству НАК «Нафтогаз України».

АБ «Ощадбанк» здійснив дострокове погашення в сумі 3 000 000 тис грн (24 січня та 26 січня 2018 року у сумі 1 500 000 тис грн кожне) кредиту рефінансування, отриманого від Національного банку України 15 листопада 2017 року зі строком погашення 7 лютого 2018 року.

5 березня 2018 року АБ «Ощадбанк» здійснив дострокове погашення в сумі 2 000 000 тис грн кредиту рефінансування, який отримано від Національного банку України 13 грудня 2017 року зі строком погашення 7 березня 2018 року.

Оцінка структури капіталу визначається показниками частки. За даними табл. 2.10 можна стверджувати про суттєвий вплив на структуру капіталу АБ «Ощадбанк» таких складових як акціонерний капітал та рахунки клієнтів.

Частка акціонерного капіталу АБ «Ощадбанк» становила понад 20% у 2017-2018 рр., проте скоротилася до 20,0%, що вказує на формування за рахунок коштів Державного бюджету України п'ятої частини всіх коштів банку. Альтернативою капіталізації банку є випущені сврооблігації. У березні 2013 року АБ «Ощадбанк» отримав кредит від SSB NO.1 Plc у сумі 500 мільйонів доларів США за ставкою 8,875% річних з терміном погашення у 2018 році.

Структура капіталу АБ «Ощадбанк»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення		
					2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Власний капітал							
Акціонерний капітал	16,7	21,3	22,8	20,0	4,6	1,6	-2,9
Резерв переоцінки будівель	0,9	0,8	0,8	0,7	-0,1	0,1	-0,1
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	0,3	0,3	0,1	0,4	0,0	-0,2	0,3
Кумулятивний результат переоцінки валюти	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Непокритий збиток	-10,3	-9,0	-15,3	-13,2	1,3	-6,3	2,0
Всього капіталу, що відноситься до акціонера банку	7,5	13,4	8,5	7,8	5,9	-4,8	-0,7
Неконтрольована частка участі	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Всього власного капіталу	7,5	13,4	8,5	7,9	5,9	-4,8	-0,7
Зобов'язання							
Кошти банків	2,2	2,8	0,0	0,0	0,5	-2,7	0,0
Рахунки клієнтів	69,1	64,2	70,7	81,1	-4,9	6,5	10,4
Випущені Єврооблігації	15,9	14,8	15,8	7,3	-1,1	1,1	-8,5
Інші запозичені кошти	3,3	3,1	3,0	1,8	-0,2	-0,1	-1,3
Інші зобов'язання	0,5	0,3	0,5	0,7	-0,2	0,2	0,3
Субординований борг	1,3	1,2	1,3	0,1	-0,1	0,1	-1,2
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	0,2	0,2	0,1	1,0	0,1	-0,2	0,9
Всього зобов'язань	92,5	86,6	91,5	92,1	-5,9	4,8	0,7
Сукупна капіталізація	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0

Надання кредиту було профінансоване SSB NO.1 Plc шляхом випуску Єврооблігацій у формі 5-річних облігацій участі в кредиті номінальною вартістю 500 мільйонів доларів США з фіксованою ставкою купону 8,875% річних. Єврооблігації перебувають у лістингу на Ірландській фондовій біржі. Після 31 грудня 2017 року Ірландська фондова біржа ввійшла до складу Euronext та змінила назву на Euronext Dublin.

У 2015 році АБ «Ощадбанк» змінив умови Єврооблігацій (таблиця 2.11).

Заборгованість АБ «Ощадбанк» за єврооблігаціями, тис грн

Дата отримання кредиту	Строк погашення	Річна ставка купона, %	Балансова вартість			
			2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Березень та липень 2011	Березень 2019 – березень 2023	9,375 %	19 481 933	20 173 872	20 113 455	6 053 292
Березень 2013	Березень 2020 – березень 2025	9,625 %	13 935 511	14 372 939	14 383 239	12 250 585
Всього			33 417 444	34 46 811	34 96 694	18 303 877

Основні аспекти зміти умов єврооблігацій наступним чином

– зміна умов випущених єврооблігацій із погашенням в 2016 році передбачає збільшення ставки купону до 9,375% та амортизаційну структуру з графіком погашення з 10 березня 2019 року до 10 березня 2023 року;

– зміна умов випущених єврооблігацій із погашенням в 2018 році передбачає збільшення ставки купону до 9,625% та амортизаційну структуру з графіком погашення з 20 березня 2020 року до 20 березня 2025 року.

30 грудня 2013 року між АБ «Ощадбанк» та Європейським інвестиційним банком (надалі – «ЄІБ») було укладено фінансову угоду, що передбачає відкриття кредитної лінії обсягом 220 000 тисяч євро строком до 10 років. Надання коштів можливе у доларах США та євро. Ціль кредитної лінії – фінансування малих та середніх підприємств, компаній середньої капіталізації та інших пріоритетних проектів. Відсотки за наданими траншами сплачуються щопівроку.

Заборгованість АБ «Ощадбанк» за іншими запозиченими коштами визначається кредитами Європейського інвестиційного банку, Німецько-Українського фонду, ODDO BHF AKTIENGESELLSCHAFT та інших іноземних фінансових установ. Загальна заборгованість за іншими запозиченими коштами наведена у таблиці 2.12 свідчить про зменшення заборгованості до 2018 року.

Протягом 2015 року АБ «Ощадбанк» погасив кредити від іноземної фінансової установи, які були отримані під 8,45% та 9,25% річних, водночас було залучено кредит у розмірі 810 248 тис грн під 8,00%.

Таблиця 2.12

Інші запозичені кошти АБ «Ощадбанк»

Дата отримання кредиту	Валюта	Строк погашення	Річна ставка купона, %	Балансова вартість, тис грн			
				2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Кредити від Європейського інвестиційного банку	Долари США	лютий 2019 - лютий 2022	5,87%	2 449 040	2 276 778	1 757 804	1 076 593
Кредити від Європейського інвестиційного банку	Євро	березень 2019 - вересень 2024	4,43%	1 902 693	2 242 283	1 819 427	1 263 250
Кредити від Європейського інвестиційного банку	Євро	березень 2019 - вересень 2024	4,26%	1 877 888	2 212 596	1 795 707	1 246 848
Кредити від іноземної фінансової установи	Долари США	квітень 2017	8,00%	810 248	-	--	
Кредити від іноземної фінансової установи	Долари США	квітень 2016	8,45%	-	-	-	
Кредити від іноземної фінансової установи	Долари США	липень 2016	9,52%	-	-	-	
Кредити від Європейського інвестиційного банку	Євро	січень 2022- липень 2025	3,91%	-	-	711 280	592 602
Кредит від Німецько-Українського фонду	Євро	квітень 2019-січень 2022	2,80%	-	269 277	239 059	199 250
Кредит від Німецько-Українського фонду	Гривня	березень 2022	13,46%/14,96%	-	51 552	51 295	51 540
Кредит від ODDO BHF AKTIENGESELLSCHAFT	Долари США	грудень 2019	4,06%		247 200	244 162	
Всього інших запозичених коштів				7 039 869	7 299 686	6 618 734	4 430 083

У 2017 році АБ «Ощадбанк» залучив додатково кредити від Німецько-Українського фонду під 2,80% річних (валюта євро) до січня 2022 року, Німецько-Українського фонду під 13,46% річних (валюта гривня) до березень 2022 року, ODDO BHF AKTIENGESELLSCHAFT під 4,06% річних (валюта долар США) до грудня 2019 р.

Субординований борг – це звичайні незабезпечені боргові капітальні інструменти (складові елементи капіталу), які відповідно до договору не можуть бути взяті з банку раніше п'яти років, а у випадку банкрутства чи ліквідації повертаються інвестору після погашення претензій усіх інших кредиторів.

Субординований борг АБ «Ощадбанк» складався з боргу перед The Royal Bank of Scotland (валюта – долар США; строк погашення – 19 січня 2017 року; процентна ставка – 5,57%) та боргу перед власниками єврооблігацій (валюта – долар США; строк погашення – 19 січня 2024 року; процентна ставка – 7,33). 25 листопада 2015 року АБ «Ощадбанк» змінив умови субординованого боргу, наданого The Royal Bank of Scotland.

В рамках зміни умов, The Royal Bank of Scotland plc, АБ «Ощадбанк» і SSB No.1 plc переглянули та внесли зміни до угоди, відповідно до яких The Royal Bank of Scotland plc передав всі свої права і зобов'язання відповідно до кредитної угоди до SSB No.1 plc шляхом випуску SSB No.1 PLC єврооблігацій, еквівалентних основній сумі боргу і, сторони домовилися змінити умови кредитного договору. Зміна умов кредитного договору включала, серед іншого, продовження термінів погашення на сім років до січня 2024 р., збільшення купону до 6 місяців USD Libor + 6,875% і профілю амортизації відповідно до якого

а) 50% основної суми субординованого кредиту буде погашено 19 січня 2020 року,

б) основна сума субординованого кредиту, що залишилась буде погашена вісьмома рівними піврічними платежами, починаючи з 19 липня 2020 року з остаточним погашенням 19 січня 2024 року.

За 2016-2019 роки не було порушення зобов'язань за субординованим боргом.

Економічні нормативи АБ «Ощадбанк» вказують на стан капіталу: мінімального розміру регулятивного капіталу – Н1 (500 млн. грн.); достатності (адекватності) регулятивного капіталу – Н2 (не менше 10%) та основного капіталу – Н3 (не менше 7%). За даними розрахованих показників у табл. 2.13 слід відмітити достатність регулятивного капіталу, який перевищував нормативні значення у 62-65 разів та підтверджує лідируючі позиції АБ «Ощадбанк» у банківській системі України, та перевищення рекомендованих показників адекватності регулятивного капіталу та достатності основного капіталу АБ «Ощадбанк».

Таблиця 2.13

Економічні нормативи капіталу АБ «Ощадбанк»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення		
					2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Н1, Регулятивний капітал, млн грн. (не менше 200 млн грн)	13001	12303	13201	12356	-698	898	-845
Н2, Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	17,52	16,47	13,56	13,13	-1,05	-2,91	-0,43
Н3, Норматив достатності основного капіталу (не менше 7 %)				9,66	0,00	0,00	9,66

Варто відмітити перевищення достатності (адекватності) регулятивного капіталу АБ «Ощадбанк» у 1,8 разів у 2016 р., проте у 2017-2019 рр. мала місце тенденція до зменшення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу.

Порівняємо підходи АБ «Ощадбанк» та інших провідних банків, в тому числі з державною власністю.

АТ «Укресімбанк». У січні 2016 року акціонерний капітал банку було збільшено на 9 319 млн грн. шляхом випуску додаткових акцій, які придбала держава в обмін на ОВДП із строком обігу 10 років та відсотковою ставкою доходу на рівні 6% річних. У 2017 р. відбулося збільшення акціонерного капіталу АТ «Укресімбанк» у декілька етапів: у лютому – на 3 022 млн грн шляхом

обміну на ОВДП та визнання різниці між номінальною та справедливою вартістю ОВДП у сумі 635 млн грн; у березні – 4 700 млн грн шляхом обміну на ОВДП [45].

КБ «Укргазбанк». Акціонерний капітал КБ «Укргазбанк» було збільшено на 3 204 млн грн та 633 млн грн шляхом випуску акцій додаткової емісії в обмін на ОВДП у 2015 р. [46]. У 2015-2019 рр. стабільним джерелом для збільшення власного капіталу був нерозподілений прибуток як частина чистого прибутку банку, що притаманне лише для КБ «Укргазбанк» та свідчить про можливість забезпечити ефективність використання інвестованого державного капіталу в умовах невизначеності та фінансово-економічної нестабільності.

КБ «Приватбанк». Капіталізація ПАТ КБ «Приватбанк» відбулася відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 18.12.2016 № 961 (зі змінами) та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 № 1003. Номінальна зареєстрована вартість випущеного акціонерного капіталу «Приватбанк» станом на кінець 2017 року складала 206 060 млн грн проти 50 695 млн грн на кінець 2016 року. Як визначено у Примітці 1 Річного звіту КБ «Приватбанк» за 2017 рік, при націоналізації банку у 2016 році ФГВФО конвертував 29 438 млн грн зобов'язань в акціонерний капітал банку, у грудні 2016 року Кабінет Міністрів України прийняв рішення про додатковий випуск акцій банку загальною сумою 116 800 млн грн, профінансований за рахунок ОВДП. У червні 2017 року знову відбувся додатковий випуск акцій загальною сумою 38 565 млн грн, профінансований за рахунок ОВДП. Таким чином, у 2017 році внески в сумі 155 365 млн грн були зареєстровані в якості статутного капіталу банку [47].

Отже, АБ «Ощадбанк» належить до найбільш капіталізованих банків України за рахунок формування статутного капіталу за рахунок коштів Державного бюджету, а також кредитів в Національному банку, інших банках та фінансових установах (Німецько-Український фонд, ODDO BHF AKTIENGESELLSCHAFT), включаючи міжнародні фінансові установи (Європейський інвестиційний банк). Акціонерний капітал – третє за вагомістю джерело пасивів АБ «Ощадбанк».

Станом на 31 грудня 2018 та 2017 років номінальна вартість однієї акції становила 1 160 тис грн. Дана консолідована фінансова звітність відображає суму сплаченого акціонерного капіталу за вартістю, яка скоригована на ефект гіперінфляції у сумі 252 140 тис грн, яка мала місце до 31.12.2000 року. 1 лютого 2017 року Уряд прийняв рішення про збільшення акціонерного капіталу шляхом здійснення емісії 2 987 нових акцій із номінальною вартістю однієї нової акції 1 160 000 грн. Оплата нових акцій банку була здійснена державними борговими цінними паперами – облігаціями внутрішньої державної позики з індексованою вартістю спеціальної емісії номінальною вартістю 3 464 920 тис грн.

Висновки до розділу 2

АБ «Ощадбанк» належить до системно важливих банків України, посідає друге місце серед банків України за розміром активів та перше місце за обсягом чистого кредитного портфеля, а також є найбільшим в Україні за пасивами в корпоративному секторі та другим за пасивами в роздрібному секторі. АБ «Ощадбанк» – також найбільший в Україні банк за кількістю відділень і другий за розмірами інфраструктури карткового бізнесу (кількість банкоматів та платіжних терміналів). Відповідно до своєї бізнес-моделі АБ «Ощадбанк» є універсальним банком, який надає пріоритетне значення розширенню роздрібною, мікро-, малого та середнього бізнесу (ММСБ), утримуючи при цьому міцні позиції за напрямом корпоративного бізнесу.

За результатами проведеного аналізу фінансового стану, фінансової стійкості, рентабельності та дотримання економічних нормативів АБ «Ощадбанк» визначено дотримання банком вимог ліквідності, кредитного ризику та інвестування. Проведена оцінка управління фінансовим станом АБ «Ощадбанк» свідчить про неможливість комерційним банком забезпечити достатню ефективність у середньостроковому періоді за умови формування позитивного чистого фінансового результату. У 2018-2019 рр. рівень рентабельності активів

АБ «Ощадбанк» була недостатньою (менше на 1,69% у 2018 р. та 4,26% у 2019 р. від рентабельності активів у банківській системі) та банк не генерував достатнього чистого прибутку.

АБ «Ощадбанк» належить до найбільш капіталізованих банків України за рахунок формування статутного капіталу за рахунок коштів Державного бюджету, а також кредитів в Національному банку, інших банках та фінансових установах (Німецько-Український фонд, ODDO BHF AKTIENGESELLSCHAFT), включаючи міжнародні фінансові установи (Європейський інвестиційний банк). Варто відмітити достатність регулятивного капіталу, який перевищував нормативні значення у 62-65 разів та підтверджує лідируючі позиції АБ «Ощадбанк» у банківській системі України та перевищення рекомендованих показників адекватності регулятивного капіталу та достатності основного капіталу.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ТА КОНЦЕНТРАЦІЇ БАНКІВ В УКРАЇНІ

3.1. Підвищення капіталізації банку в контексті вимог Базеля III

Питання підвищення рівня капіталізації банків України є головною вимогою, оскільки низький рівень капіталізації вітчизняної банківської системи не може забезпечити достатньою кількістю фінансових ресурсів реальний сектор економіки. Високий рівень капіталізації банків не лише забезпечує можливість підтримувати і стимулювати економічний розвиток країни, а й дає змогу стабільно функціонувати та сприяє нейтралізації ризиків, що притаманні процесу їхнього функціонування.

Важливість проблеми збільшення капіталізації банківської системи визначається наступними факторами:

– по-перше, достатній обсяг власного капіталу є необхідною умовою успішного виконання банками своєї посередницької функції у перерозподілі грошових ресурсів, ефективного кредитування виробничого процесу та просування товарів і послуг на ринок;

– по-друге, рівень капіталізації визначає довіру до банківської системи з боку клієнтів, а відтак є однією із головних умов підтримання її фінансової стабільності;

– по-третє, достатня капіталізація банку є необхідним елементом у системі заходів щодо забезпечення його конкурентоспроможності на ринку [48, с. 9].

Напрями підвищення капіталізації банків необхідно визначати як на макрорівні, так і на мікрорівні.

На макрорівні вирішення проблеми управління капіталом банків та підвищення капіталізації в цілому зводиться переважно до визначення певних завдань і нормативів, які виконують комерційні банки відповідно до вимог

Національного банку України, а практичний її аспект на мікрорівні, покладається на окремі банки, які повинні виробити ці механізми і знайти потрібні кошти.

На макрорівні необхідно забезпечити удосконалення банківського законодавства, активізацію ролі банківських асоціацій, активізацію регулятивної політики НБУ, створення системи рейтингування та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних банків порівняно з іноземними. На мікрорівні необхідно запровадити дієві інструменти збільшення капіталу через удосконалення системи фінансового менеджменту у комерційних банках (рис. 3.1) .

Рис. 3.1. Напрями підвищення капіталізації банківської системи України на макрорівні

Національний банк України запроваджує щорічну оцінку стійкості банків, яка здійснюватиметься кожного року за станом на 01 січня, починаючи з 01 січня 2018 р.

Оцінка складатиметься з трьох етапів:

- перевірка аудиторськими фірмами, включеними до Реєстру аудиторських фірм, якості активів банку та прийнятності забезпечення за кредитними операціями;
- екстраполяція результатів першого етапу та оцінка достатності капіталу банку станом на дату оцінки;
- оцінка НБУ достатності капіталу банку за результатами стрес-тестування за базовим та несприятливим макроекономічними сценаріями на трьохрічному горизонті прогнозування.

Звіт про результати оцінки стійкості банку у 2020 році складається на підставі Звіту про результати першого етапу оцінки стійкості банку та має містити таку інформацію:

1) результати проведеної аудитором оцінки якості активів та прийнятності забезпечення за кредитними операціями банку, включаючи інформацію про визначений розмір кредитного ризику, наявність/відсутність потреби в коригуванні розміру кредитного ризику та/або вартості забезпечення;

2) результати проведеної аудитором перевірки достовірності оцінки вартості нерухомого майна, що обліковується банком за балансовими рахунками, включаючи інвестиційну нерухомість, необоротні активи, утримувані для продажу, нерухоме майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя;

3) значення нормативів Н2 та Н3 за даними аудитора, розраховані за результатами оцінки якості активів та прийнятності забезпечення, наявність/відсутність розбіжностей у значенні нормативів Н2 та Н3 за даними банку і аудитора;

4) результати проведеної аудитором оцінки стану списання знецінених фінансових активів банку;

5) інша інформація, яка є важливою для розуміння та об'єктивної оцінки результатів оцінки стійкості банку.

Звіт про результати оцінки стійкості банку у 2020 році підписується директором Департаменту банківського нагляду або особою, яка виконує його обов'язки [49].

Перший та другий етапи оцінки проходять усі платоспроможні банки. Перелік банків для III етапу визначатиме НБУ. Перелік буде складатися з урахуванням впливу кожного банку на стабільність банківської системи.

Перший етап оцінки здійснюватимуть незалежні аудиторські фірми в межах проведення щорічної аудиторської перевірки фінансової звітності. Другий та третій етапи оцінки стійкості, під час яких здійснюватиметься екстраполяція результатів першого етапу та стрес-тестування, проводитиме Національний банк.

У разі, якщо у банку за підсумками другого або третього етапу оцінки стійкості значення показників достатності капіталу будуть нижчими, ніж встановлено вимогами НБУ, у нього виникатиме потреба в докапіталізації. Банки, щодо яких буде виявлено потребу в капіталі, повинні будуть розробити програму капіталізації та/або план заходів для підтримки або відновлення рівня капіталу.

Запровадження такого інструменту, як щорічна оцінка стійкості, дозволить виявити не лише поточні, але й майбутні ризики банків. Це дасть змогу банкам сформувати капітал, достатній для нівелювання майбутніх ризиків, що сприятиме підвищенню стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників і кредиторів банків [50, с. 141].

Також вітчизняним банкам необхідно дотримуватися вимог Базельського комітету. Наразі більшість європейських країн імплементують Рекомендації Базеля III, який було розроблено у відповідь на світову фінансово-економічну кризу. Однак вітчизняні банки й до сьогодні використовують принципи Базель I, що доповнені підвищеними вимогами НБУ до капіталу, а практика застосування вимог Базель II спостерігається лише у банківських установах з іноземним капіталом. Порівняння основних положень Базель II та Базель III наведено у табл. 3.1. [14, с. 67].

Зазначимо, що однією із ключових відмінностей Базеля III є перехід від рекомендаційного характеру критеріїв попередніх стандартів до жорсткіших вимог, обов'язкових для виконання. Якщо банківські показники не будуть відповідати оновленим вимогам, центральні банки уповноважені (навіть зобов'язані) застосовувати санкції до банківських установ у вигляді позбавлення

права сплачувати дивіденди акціонерам, бонуси та інші премії менеджерам тощо [51, с. 19].

Таблиця 3.1

Порівняння основних положень Базель II та Базель III

Показники	Базель II	Базель III
Частка акціонерного капіталу, %	2	4,5 7 (з врахуванням буфера)
Буфер збереження капіталу, %	відсутній	2,5
Контрциклічний буфер капіталу, %	відсутній	0-2,5
Капітал для системно важливих банків	відсутній	величина капіталу є більшою, ніж за загальноприйнятими стандартами
Мінімальний капітал 1-го рівня, %	4	6
Капітал 3-го рівня	присутній	скасовано
Мінімальний загальний капітал, %	8	10,5 (з врахуванням буфера)
Коефіцієнт левериджу, %	відсутній	3
Коефіцієнт ліквідного покриття, %	відсутній	>100
Коефіцієнт чистого стабільного фінансування, %	відсутній	>100
Врахування ризиків	кредитний, ринковий, операційний	кредитний, ринковий, операційний + ризик ліквідності

Нововведенням Базель III є підвищення вимог до капіталу першого рівня (основний капітал), до якого рекомендовано зараховувати лише акції та нерозподілений прибуток. Показник капіталу першого рівня повинен зрости з 4 до 6%, у результаті чого, частка інших інструментів капіталу першого рівня (відкладені податкові активи, інвестиції в інші фінансові компанії) може становити до 1,5% загального розміру капіталу цього рівня. Розмір капіталу другого рівня (додатковий капітал) повинен становити не більше 2%, що утрічі менший за розмір основного капіталу. Капітал третього рівня скасовано.

Окрім цього, мінімальні вимоги до сукупного капіталу залишаються незмінними – 8%, однак із врахуванням буферного капіталу вони становитимуть 10,5% від активів, зважених на ризик (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Вимоги до достатності банківського капіталу відповідно до Базель III [52, с. 15]

Отже, упровадження принципів Базеля III – це напрям руху в довгостроковій перспективі, який передбачає запровадження нових додаткових нормативів достатності капіталу, а також створення буферів капіталу.

Зміна умов діяльності банків передбачає реформування банківської системи. Банкам потрібно капіталізувати значні кошти, щоб привести свої баланси у відповідність до нових критеріїв якості, прозорості та достатності банківського капіталу й активів згідно з новими правилами банківського регулювання.

Важливим кроком у підвищенні капіталізації банківської системи має стати удосконалення системи ризик-менеджменту у банках. Вважаємо, що банки повинні керуватися такими принципами системи управління ризиками:

- наявність стратегії управління ризиками;
- наявність відповідної організаційної структури;
- принцип колегіальності, розділення конфліктів інтересів.

Серед основних джерел підвищення капіталізації банків і ефективності функціонування банківського капіталу можна розглядати такі:

- збільшення капіталу за рахунок субординованого боргу (за рахунок капітальних інструментів, удосконалення механізму акумулювання боргу);
- збільшення статутного, додаткового капіталу та удосконалення механізму розрахунку капіталу (збільшення банківського капіталу за рахунок прибутку, за рахунок додаткових внесків акціонерів);
- регулювання капіталу з боку держави (таке регулювання здійснюється в основному з метою зменшення ризику банкрутств);
- стимулювання процесів злиття та поглинання банків, що призводить до перетворення проблемних банків на фінансово-стійкі та сильні;
- дієва підтримка довіри населення до банківської системи країни [50, с. 145].

Найпростішим шляхом є вкладення грошових коштів власників банку в розвиток банку.

Одним із інструментів підвищення рівня капіталізації може бути залучення ресурсів на фондовому ринку шляхом первинного публічного розміщення акцій. Основними чинниками, що стримують проведення IPO українськими банками, є інформаційна непрозорість і низький ступінь відкритості національної економіки, низький рівень капіталізації, значна вартість таких операцій, законодавчі перешкоди і небажання реальних власників втратити контроль над своєю власністю.

Також збільшення рівня капіталізації здійснюється шляхом залучення субординованого боргу та використання гібридних боргових інструментів.

Використання інструментів гібридного капіталу є ще одним джерелом підвищення капіталізації банків. Серед гібридних капітальних інструментів є такі, яким властиві ознаки й акціонерного капіталу, і боргу. Ці інструменти в різних країнах мають певні відмінності. Норми чинного українського законодавства не містять чіткого переліку видів гібридних капітальних інструментів, проте визначають критерії, яким вони мають відповідати.

Консолідація банківського капіталу в результаті злиття та поглинання банків також є ефективним методом для створення висококапіталізованої банківської системи України.

Важливим джерелом нарощування капіталу банку є залучення іноземних інвестицій у банківський сектор України. Головним чинником присутності іноземних банків у світовій практиці стала можливість отримати прибуток на новому ринку. Стратегія іноземних банків у цьому випадку орієнтується на перспективи розвитку економіки, зростанні ВВП, інфляцію, капіталізацію місцевих компаній.

Підвищення вимог до капіталу банків України є об'єктивно необхідним процесом, основні напрями якого мають чітко регламентуватися Національним банком України, ураховуючи потреби національної економіки і міжнародні вимоги. Вказані в дослідженні заходи гарантуватимуть стає економічне зростання без ризиків втрат для бізнесу і домогосподарств. Зокрема, додаткові вимоги до впровадження буферів капіталу можуть стримувати кредитну експансію і зростання фінансового сектору, але водночас посилюватимуть стійкість окремих банків і системи в цілому до можливих шоків. Упровадження капітального інструменту створить основу для підвищення капіталізації банківської системи і забезпечить поглинання збитків під час поточної діяльності банків. З його впровадженням банки зможуть залучати кошти від кредиторів без прямого внесення в капітал і враховувати їх у розрахунку економічних нормативів.

Єдине застереження, яке є на даний час, – це те, що невеликі банки навряд чи скористаються цим інструментом. Тривалий перехідний період до 2022 року для врахування вимог капіталу під операційний ризик дасть змогу банкам за рахунок поточних прибутків забезпечити формування належного запасу капіталу. Утримання капіталу під операційний ризик надалі збільшить стійкість окремих банків і системи загалом до неочікуваних кризових подій [39, с. 71].

Отже, проблему капіталізації банківської системи допоможуть вирішити такі заходи, як збільшення прибутку від банківської діяльності, залучення

субординованого боргу, залучення іноземного капіталу в банківську систему, створення банківських об'єднань та вихід на первинний і вторинний ринки цінних паперів.

Головними шляхами підвищення рівня капіталізації банків є:

- удосконалення та стабілізація законодавчої бази;
- активізація регуляторної політики НБУ;
- пришвидшення процесу завершення переходу банківської системи України на умови Базель-II та підготовка до впровадження стандартів Базеля-III;
- поліпшення якості капіталу та забезпечення достатнього рівня покриття ним ризиків, що приймаються банками;
- розробка стратегії виходу з ринку неплатоспроможних і нежиттєздатних банків шляхом їх реорганізації чи ліквідації;
- збільшення показника адекватності капіталу через консолідацію банківської системи України;
- використання зарубіжного досвіду підвищення капіталізації банків;
- створення системи рейтингування та підвищення конкурентоспроможності банків України порівняно з іноземними банками;
- поліпшення якісного рівня корпоративного управління.

Наведені заходи посприяють підвищенню рівня капіталізації банків, нададуть змогу вирішити проблему економічної безпеки банківської системи країни, її надійності, фінансової стійкості та ефективності функціонування.

З огляду на пріоритетні джерела та напрями докапіталізації банків міжнародних вимог регулювання банківської діяльності до капіталу і ліквідності в контексті Базельських стандартів (Базель III), світових тенденцій злиття та поглинання в провідних країнах, а також сучасні умови господарювання вітчизняної економіки, доцільним, на думку Х. Паньків, є виділення основних елементів механізму забезпечення підвищення рівня капіталізації банків (рис. 3.3), зокрема:

- 1) емісія акцій;
- 2) нерозподілений прибуток банків;

3) управління витратами;

4) процеси консолідації та концентрації банківського капіталу [14, с. 148].

У результаті проведеного дослідження Х. Паньків запропонувала узагальнений механізм забезпечення підвищення рівня капіталізації банків, що доцільно застосувати як альтернативний до АБ «Ощадбанк» (рис. 3.3).

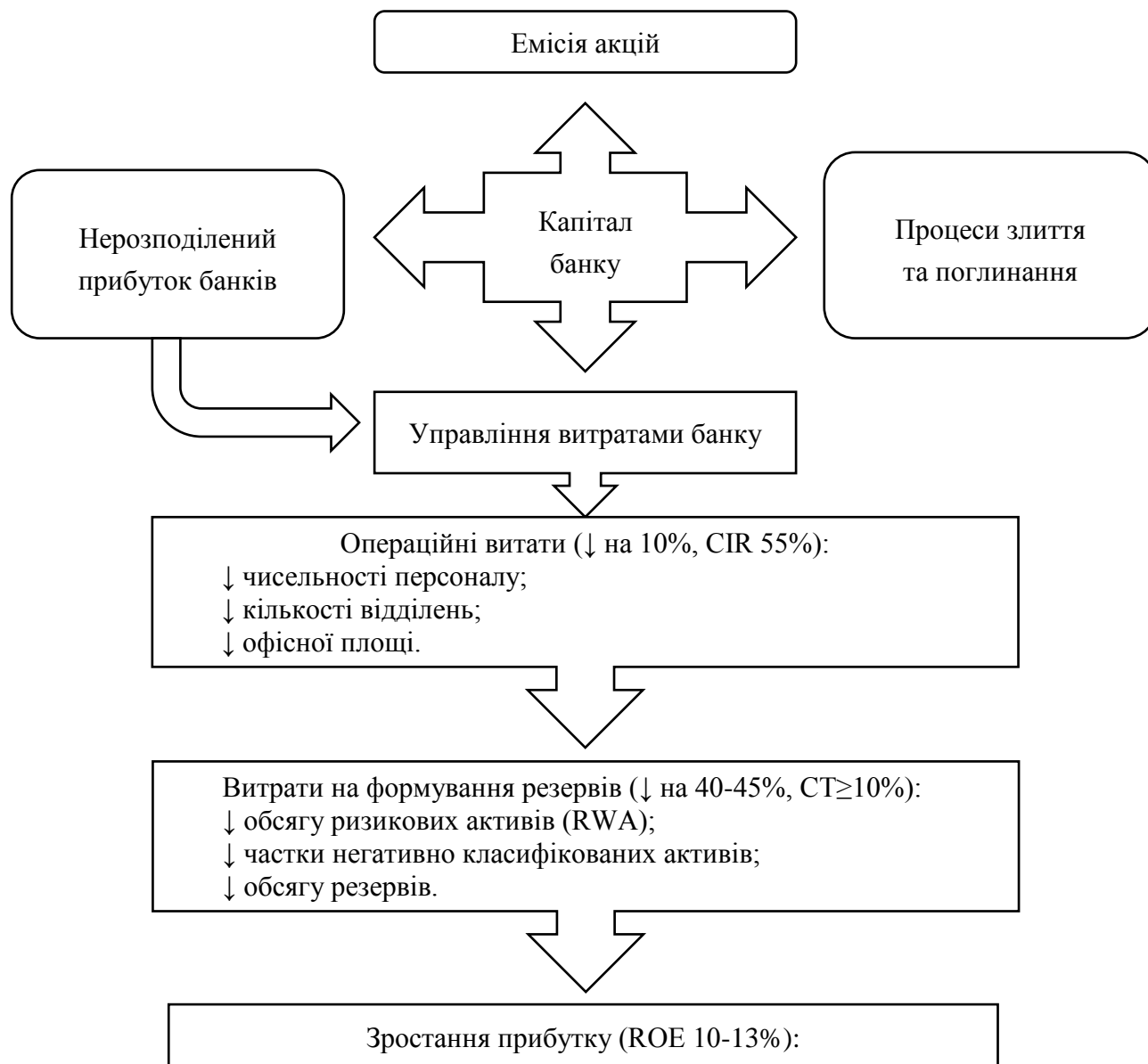

Рис. 3.3. Механізм забезпечення підвищення рівня капіталізації банків [14, с. 148]

Зважаючи на те, що сума нерозподіленого прибутку в поточному році розраховується як сума нерозподіленого прибутку у попередньому році та сума чистого прибутку (збитку) за поточний рік за вирахуванням суми нарахованих

дивідендів та внесків на поповнення різноманітних фондів банків вважаємо за доцільне збільшувати саме величину показника чистого прибутку.

Зважаючи на те, що сума нерозподіленого прибутку в поточному році розраховується як сума нерозподіленого прибутку у попередньому році та сума чистого прибутку (збитку) за поточний рік за вирахуванням суми нарахованих дивідендів та внесків на поповнення різноманітних фондів банків вважаємо за доцільне збільшувати саме величину показника чистого прибутку.

В сучасних умовах господарювання збільшення величини чистого прибутку банків можливе передусім за рахунок управління витратами. Прагнення акціонерів отримувати дивіденди навіть в умовах негативного впливу наслідків фінансової кризи створює потужні стимули для керівництва економічно розвинутих банків активно працювати над масштабним скороченням операційних витрат.

Управління витратами банку передбачає застосування комплексу заходів в контексті виконання показників ефективності управління витратами (CIR), показників адекватності капіталу (CT) та результуючого показника прибутковості (ROE), при цьому необхідно дотримуватися показника частки ризикових активів (RWA) в балансі банку.

Необхідно відзначити, що вимірювання рівня капіталізації банків часто не враховували перших етапів оцінювання процесів банку щодо планування можливих потреб капіталу, організації джерел його формування та нещодавно регулятори почали визначати складові планування стійкого капіталу. Процеси планування дають можливість менеджменту банківських установ складати ґрунтовний звіт про відповідний обсяг та склад капіталу, необхідний для запровадження банківських бізнес-стратегій з її можливими сценаріями та наслідками.

Так, основними компонентами документа Базельського комітету – Процес планування стійкого капіталу (2014 р.) є:

1. Зовнішній контроль та управління.
2. Політика капіталу та мінімізація ризику.

3. Прогнозний огляд.

4. Заходи менеджменту щодо збереження достатнього рівня капіталу банків [53].

Перша компонента характеризує важливість формалізованого процесу планування капіталу, керівництво яким здійснює ефективна структура управління.

Друга складова описує роль політики капіталу в систематизації настанов, на які менеджмент вищого рівня буде покладатися у прийнятті рішень щодо розміщення або збереження капіталу, а також, необхідність управління великою кількістю ризиків.

Прогнозний огляд підкреслює переваги вимірювання можливого необхідного обсягу капіталу в системі планування капіталу банків. У підсумку, на основі узагальнення потреби капіталу в останній компоненті, офіційний менеджмент розглядає та встановлює наступні заходи щодо збереження капіталу. Фундаментальні складові процесу планування стійкого капіталу не є обов'язковими для виконання, а лише мають рекомендаційний характер для того, щоб сприяти загальному вдосконаленню процесу планування капіталу, необхідного банківським установам для запровадження вимог Базель III. Загальні напрями планування капіталу дозволять банківським установам пристосовувати їх відповідно до умов господарювання.

Отже, з огляду на те, що Національним банком України лише розроблено поетапне запровадження документа Базельського комітету з банківського нагляду - міжнародне наближення оцінки капіталу і стандартів капіталу: переглянута концептуальна основа для наближення банківської системи України до міжнародних стандартів, вважаємо за доцільне використання окремих положень іншого документа Базельського комітету з банківського нагляду - процес планування стійкого капіталу (2014 р.) для підготовки банківської системи до запровадження вимог Базель III [53].

3.2. Альтернативні шляхи капіталізації банку в умовах дефіциту власного капіталу

АБ «Ощадбанк» має намір продовжити реалізацію стратегії зростання бізнесу з акцентом на розширенні роздрібного бізнесу та ММСБ. Разом із тим прогнозування та уточнення планових значень цільових показників розвитку наразі опинилось у стані паузи через надзвичайні події, пов'язані з поширенням коронавірусу COVID-19, які мають вплив зокрема на макроекономічне середовище. Повернення до штатного режиму планування, в т. ч. стратегічного, очікується в міру стабілізації ситуації.

АБ «Ощадбанк» доцільно фокусуватися на кількох ключових напрямках, покликаних реалізувати стратегічні імперативи та цілі:

- посилення внутрішньої спроможності в частині роботи з клієнтами сегмента мікро-, малого та середнього бізнесу за рахунок оновлення операційної моделі, удосконалення та автоматизації внутрішніх процесів, поглиблення диференціації підходів до різних клієнтських груп усередині зазначеного сегмента, подальшого розвитку відповідних банківських продуктів із збільшенням обсягів перехресних продажів та продуктового навантаження на клієнтів;
- подальша централізація процесів функціонування мережі банку, яка уможливорює економію коштів у частині операційних витрат;
- подальший технологічний розвиток, спрямований на діджиталізацію та автоматизацію процесів;
- розвиток сучасної системи управлінського обліку, яка дасть можливість посилити гнучкість та обґрунтованість прийняття управлінських рішень з огляду на деталізовані показники ефективності, розраховані для усіх ланок структури банку, як у розрізі бізнес-ліній, так і на рівні каналів і точок продажів;
- вирішення питань, пов'язаних із забезпеченням адекватності регулятивного капіталу, що є необхідною передумовою для продовження реалізації стратегії в частині розвитку бізнесу.

Перспективними планами розвитку АБ «Ощадбанк» визначено:

1) Основними Засадами стратегічного реформування державного банківського сектору, розробленими Міністерством фінансів України та погодженими Кабінетом міністрів України від 21.02.2018 року;

2) Стратегією розвитку АБ «Ощадбанк» на 2018-2022 рр., схваленою постановою правління АБ «Ощадбанк» від 27.12.2017 р. № 1136 та розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 112-р.

Відповідно до Зasad реформування та Стратегії ключовими планами розвитку АБ «Ощадбанк» є:

1) Зберегти позицію лідера у корпоративному сегменті:

- перефокусувати сегмент на клієнтів середнього корпоративного бізнесу та зменшити залежність від кредитування державних підприємств;
- удосконалити систему управління ефективністю та результативністю;
- переглянути ефективність кредитних процесів.

2) Поступово збільшувати присутність у сегменті малого та середнього бізнесу, розробивши функції збуту та пропозиції, орієнтовані на конкретний сегмент.

3) Зміцнити позицію у роздрібному бізнесі та комісійних продуктах:

- збільшити комісійний дохід за допомогою переоцінки продуктів та переходу на електронні канали взаємодії;
- зосередитися на переоцінці зобов'язань;
- розширити можливості, щоб стати лідером з кредитування.

4) Оптимізувати мережу відділень, зменшивши при цьому їх кількість.

5) Покращити інформаційні технології, розробивши централізовану систему підтримки, удосконаливши канали цифрового зв'язку та інформаційну безпеку.

6) Оптимізувати операційну модель, централізувавши підрозділи підтримки та покращивши бізнес-процеси.

7) Удосконалити управління ризиками та непрацюючими кредитами:

- утримувати низькою вартість ризиків за рахунок удосконалення кредитних процесів;

– покращити рівень погашення існуючих непрацюючих кредитів та максимізувати вартість портфелю непрацюючих кредитів у майбутньому.

8) Оптимізувати співвідношення доходів і витрат та вийти до кінця 2022 року на стабільну прибутковість.

Зважаючи на виклики, які за оцінками експертів можуть очікувати економіку та фінансовий ринок країни, у т.ч. у зв'язку із введенням в 2020 році спеціальних заходів (обмежень) через коронавірус, пріоритетними для АБ «Ощадбанк» також є наступні вектори:

1) Вдосконалення системи управління ризиками в АБ «Ощадбанк». Протягом 2019 року проводилась робота над імплементацією в АБ «Ощадбанк» вимог «Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах», затвердженого Постановою правління НБУ від 11.06.2018 № 64 [54].

2) Вдосконалення інтегрованого ризик-менеджменту, в тому числі покращення інтеграції стратегії управління ризиками та стрес-тестування із стратегічним плануванням та бюджетуванням.

3) Робота над імплементацією в АБ «Ощадбанк» вимог «Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України», затвердженого постановою правління НБУ від 18.07.2019 №97 [55].

4) Вдосконалення кредитного процесу з акцентом на поглиблені ризик-моделі та автоматизацію прийняття рішень.

У листопаді 2020 року Кабінет Міністрів України ухвалив основні напрями діяльності АБ «Ощадбанк» на наступні 5 років. Згідно з документом Ощадбанк має продовжувати роботу з усіма клієнтськими групами як універсальний банк. Особлива увага має приділятися роздрібному кредитуванню та комісійним продуктам, диверсифікації кредитного портфеля в бік малого та середнього бізнесу і недержавних підприємств. Документ орієнтує на продовження розвитку цифрових продуктів, зменшення операційних витрат завдяки оптимізації мережі та централізації операційної діяльності, покращення управління ризиками та розвиток інформаційних технологій. Ще один пріоритет – урегулювання

проблемної заборгованості. Кінцевою метою стратегії є повна або часткова приватизація АБ «Ощадбанк» до кінця 2025 року.

Зменшення частки держави в банківській системі України до 25% є стратегічною ціллю для забезпечення досягнення макроекономічного зростання шляхом створення більш стабільної фінансової системи (рис. 3.4).

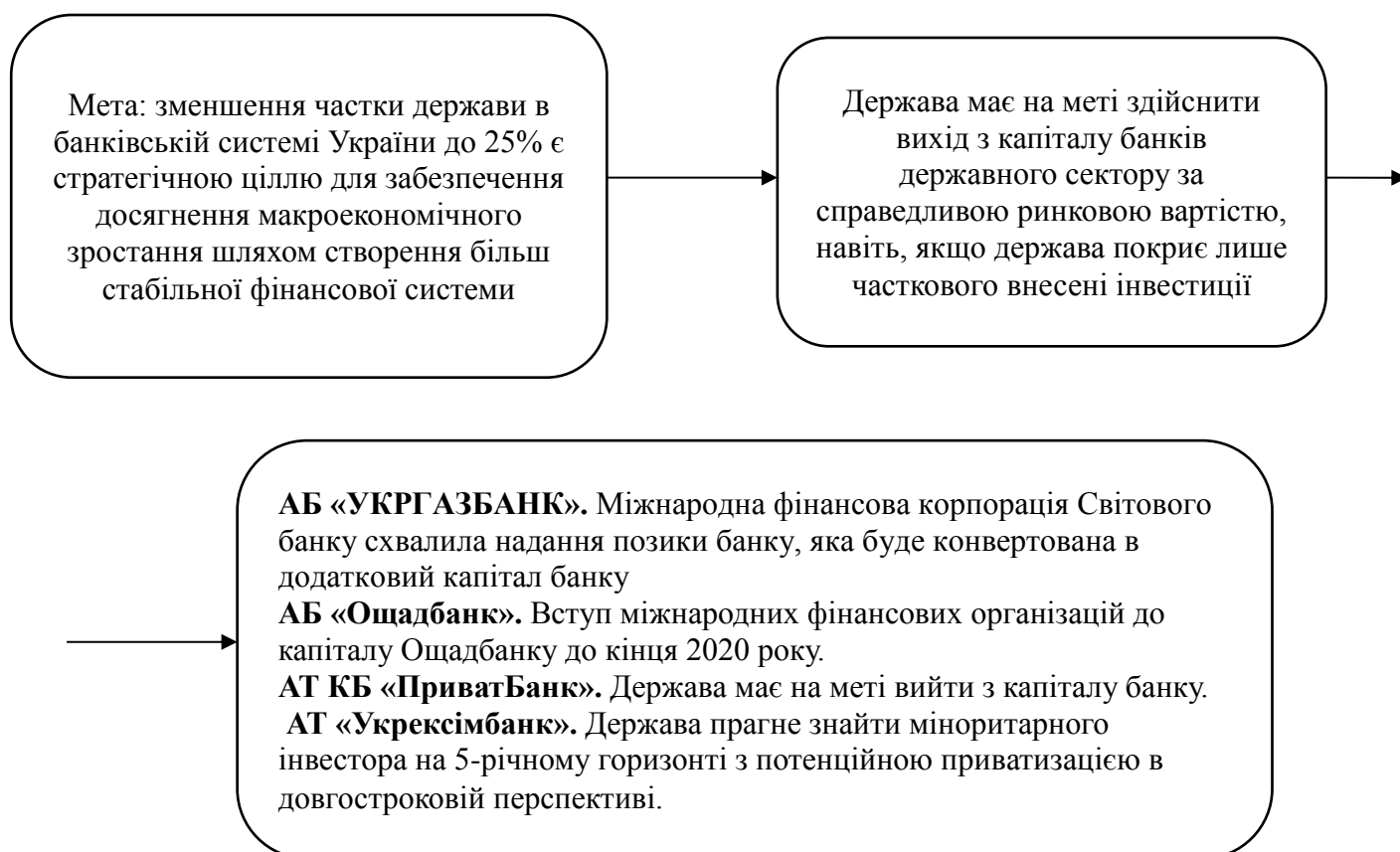

Рис. 3.4. Основні положення приватизації державних банків, в тому числі АБ «Ощадбанк»

За даними рис. 3.4 видно, що для приватизації АБ «Ощадбанк» було визначено критичний термін – кінець 2020 р., проте не було проведено такого заходу та приватизація банку залишається актуальною у 2021 р.

Країни з розвинутим банківським ринком мають частку ринку банків державного сектору менше ніж 30% (наприклад, країни Західної Європи, такі як

Великобританія, Франція, Іспанія, Італія, Португалія). Держава має на меті здійснити вихід з капіталу банків державного сектору за справедливою ринковою вартістю, навіть, якщо держава покриє лише часткового внесени інвестиції.

Державою було розглянуто декілька інструментів виходу. Переважними ініціативами є продаж міжнародному комерційному банку, або здійснення первинного розміщення акцій. Ці варіанти мають ряд переваг, такі як сильний сигнал для інвесторів та високі стандарти прозорості. На нашу думку, приватизація АБ «Ощадбанк» повинна здійснюватися на основі класичних приватизаційних принципів[56] (рис. 3.5).

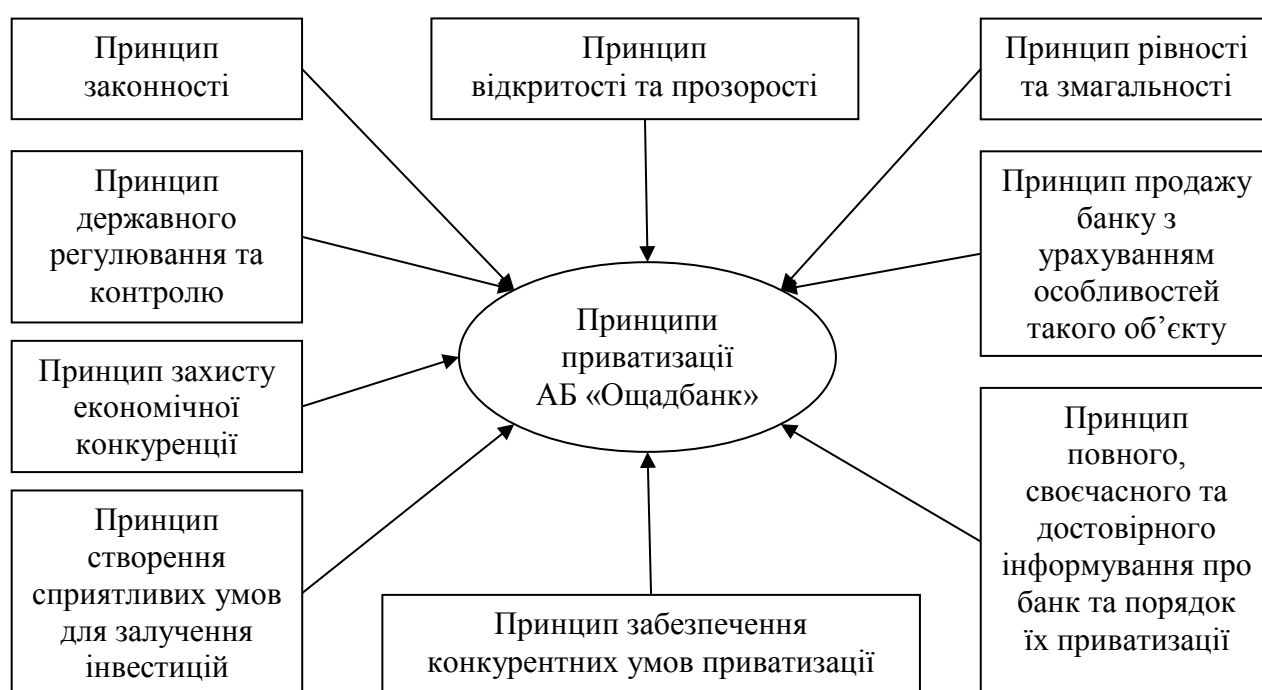

Рис. 3.5. Принципи приватизації АБ «Ощадбанк», адаптовані до банківської діяльності з Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» [56]

Основною метою держави є залучення фінансово та операційно спроможних інвесторів, із розбудованою та добре функціонуючою банківською діяльністю, що ведуть діяльність згідно з найвищими стандартами в цій галузі. Держава очікує, що банки державного сектору розпочнуть переговори з фінансовими радниками для визначення дорожньої карти та стратегії продажу для досягнення зниження частки держави до грудня 2021 року.

Держава забезпечить наявність достатнього рівня капіталу для всіх банків державного сектору. Банки державного сектору повинні розробити кодекс етики та підготувати детальні плани щодо виходу держави з капіталу банків та забезпечити подальший контроль їх виконання.

Отже, України взяла зобов'язання перед МВФ забезпечити до кінця жовтня 2020 року виконання всіх умов для входження Європейського банку регіонального розвитку (ЄБРР) до капіталу АБ «Ощадбанк». Водночас, Кабмін заявляв про потребу створення всіх необхідних передумов для забезпечення вступу міжнародних фінансових організацій (МФО) до капіталу АБ «Ощадбанк»: позбавлення державної гарантії вкладів в Ощадбанку та приєднання його до системи гарантування вкладів ФГВФО. Очікується, що участь МФО у капіталі Ощадбанку призведе до мажоритарної або повної приватизації банку до кінця 2025 року.

3.3. Міжнародний досвід капіталізації банків та його застосування до АБ «Ощадбанк»

У ЄС було створено орган з підтримки фінансової стабільності в Європі шляхом надання фінансової допомоги країнам єврозони для подолання економічних труднощів. У липні 2011 р. глави 17 держав та урядів регіону схвалили рішення про розширення обсягів фонду цього органу до 440 млрд євро. Оцінювалося, що зовнішня допомога може знадобитися 26 з 91 банку в Європейському Союзі, яких на початку 2010 р. перевірили на стійкість шляхом стрес-тестів. Європейська банківська адміністрація (ЕВА), новий єдиний орган банківського нагляду в ЄС, розглядає можливі опції для надання фінансової допомоги банкам регіону, котрі будуть зазнавати труднощів з ліквідністю. Серед розглянутих варіантів - нова схема надання гарантій під банківські облигації.

Згідно з чинним законодавством фонд ЄС може надати гарантії шляхом виплати кредитів державам, які потім використовують їх для рекапіталізації

банків.

Уроки глобальної фінансової кризи довели необхідність гармонізації та уніфікації механізмів урятування банків через капіталізацію за державні кошти. Відсутність єдиного порядку в країнах ЄС порушує умови конкуренції. У зв'язку з цим затверджено єдиний порядок надання державної підтримки банкам у країнах-членах.

У цьому порядку, зокрема, зазначається, що надання будь-якої допомоги, в тому числі у формі рекапіталізації, передбачає проведення заходів з підтримки самими власниками, включаючи перетворення боргів молодшого рівня у капітал, за умови, що основні права захищені та фінансова стабільність не ставиться під загрозу. Будь-яка допомога з реструктуризації необхідна для уникнення ймовірного банкрутства, а отже, для того, щоб зменшити допомогу до мінімуму, розподіл тягаря витрат на врятування між державою та власниками банку повинен залежати від платоспроможності останнього. Участь у капіталі банку - це не єдиний спосіб його захисту, і реалізується він у межах загального процесу реструктуризації.

Визнано, що кожен банк, який потребував державної підтримки у вигляді капіталу або з порушенням заходів, що стосуються активів, мав надати план реструктуризації. Віце-президент Комісії, відповідальний за конкурентну політику, Х. Альмунія зауважив: «Після майже двох років особливого механізму антикризової державної допомоги нам потрібно підготувати поступове повернення до нормального функціонування ринку, звичайно, залишається ризик відновлення стресу».

Європейська комісія визнає доцільність застосування надзвичайних заходів під час кризи, коли рішення про надання допомоги приймалися спонтанно, заради збереження фінансової стабільності, припинення паніки та відновлення довіри до банків. Проте за умов стабілізації існує менша потреба в структурних рятувальних заходах лише на підставі попередньої оцінки, основаної на тому, що майже всі банки необхідно рятувати, а поглиблену оцінку реструктуризації відкладати на пізніший термін. Зволікання з реалізацією заходів щодо проблемних банків

призвело в деяких випадках до вищих витрат за рахунок платників податків. За новим підходом рекапіталізація або інша форма порятунку банку дозволятимуться лише за умови схвалення плану його реструктуризації. Такий підхід гарантує, що обсяг допомоги визначатиметься точніше, джерела проблем виявлятимуться на ранній стадії, забезпечуватиметься фінансова стабільність. Гарантійні схеми, як і раніше, будуть доступні для забезпечення ліквідності банків, але лише для тих, які не мають дефіциту капіталу.

Рекапіталізація (або, точніше, додаткова капіталізація) за участю держави передбачає визначення дефіциту капіталу. Потреба в додатковому капіталі розраховується на підставі його моделювання, стрес-тестування, аналізу якості активів або у будь-який інший спосіб на рівні ЄС, зони евро або на національному рівні. Єврокомісія схвалює рішення про підтримку банку лише тоді, коли вивчені всі заходи для обмеження такої допомоги до мінімально необхідного рівня. План капіталізації може надсилатися до подання окремо або у складі плану реструктуризації, має містити конкретні заходи зі збільшення капіталу банком та передбачати потенційну спільну участь у заходах капіталізації акціонерів і кредиторів за субординованим боргом.

План капіталізації повинен також включати:

- 1) перелік заходів капіталізації, в тому числі внески акціонерів та кредиторів;
- 2) захисні заходи для запобігання відпливу коштів з банку, наприклад, у зв'язку з придбанням ним часток у капіталі інших установ або виплатою дивідендів.

Національний регулятор має надати методологію та вхідні дані для обчислення потреби в додатковому капіталі, а також оцінку перспективного рівня адекватності капіталу. Єврокомісія розглядає й обговорює план капіталізації та реструктуризацію, і лише після того укладається угода з банком про допомогу. Державна підтримка може призводити до моральної безвідповідальності й послаблювати ринкову дисципліну. Для уникнення цього надання допомоги передбачене лише за умови адекватної участі у видатках з боку інвесторів

(інвестиції в статутний капітал, вклади держателів інструментів гібридного капіталу та субординованого боргу) (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Шляхи капіталізації банків за участю держави в ЄС[57, с. 29]

Заходи		
Банк	Акціонери	Держава
1) емісія акцій; 2) конверсія субборгу в капітал; 3) продаж активів; 4) сек'юритизація портфелів; 5) управління ліквідністю; 6) припинення розподілу прибутку; 7) інші заходи для зменшення потреби в капіталі	1) інвестиції в статутний капітал; 2) конверсія інструментів гібридного капіталу або субординованого боргу в прості акції; 3) списання основної суми боргу інструментів гібридного капіталу та субординованого боргу	1) придбання портфеля акцій банку; 2) надання субординованого кредиту; 3) гібридні інструменти капіталу

Заходи, наведені у плані, мають бути реалізовані не пізніше 6 міс. після його подання. Перш ніж звертатися за державною допомогою, керівництво банку повинне вжити всіх заходів щодо оздоровлення установи. Вважається звичайною практика, коли надання допомоги супроводжується заміною керівництва банку. Банк має переглянути політику винагороди керівництву, зокрема встановити обмеження на рівень виплат, стимулювати реалізацію плану реструктуризації і досягнення довгострокових цілей корпорації. Так, загальна сума винагороди будь-кому з топ-менеджменту не може перевищувати 15 середніх заробітних плат у країні - члені ЄС, де зареєстрований такий банк, або 10 середніх заробітків працівників банку-вигодонабувача. Обмеження на винагороду мають діяти до закінчення періоду реструктуризації або повного повернення державної допомоги банком (залежно від того, що настає раніше).

Висуваючи вимогу до держателів певних боргів та акціонерів, Єврокомісія не вимагає цього від держателів “старшого рівня боргу” (застрахованих і незастрахованих вкладників, держателів облігацій тощо).

Якщо адекватність капіталу банку, що за підсумками діагностики має нестачу капіталу, вище регулятивного мінімуму, то банк повинен мати змогу самостійно відновити рівень капіталізації, наприклад, за підписки на акції акціонерами або на ринку. Якщо ці можливості вичерпані, то субординований борг слід конвертувати в акціонерний капітал до надання державної допомоги.

Коли банк порушує мінімальну регулятивну вимогу до рівня капіталізації, то субординований борг слід конвертувати або списати до того, як буде надана державна допомога. У будь-якому разі державна допомога не надається доти, доки капітал 1-го рівня, гібридний капітал та субординований борг повністю не покривають усі збитки.

Такий суворий порядок може не застосовуватися, якщо реалізація заходів загрожуватиме фінансовій стабільності або призведе до непропорційно поганого результату, наприклад, у випадках, коли сума допомоги для отримання є невеликою порівняно зі зваженими на ризик активами банку, а нестача капіталу суттєво скорочується внаслідок заходів капіталізації самим банком. Кредитори за субординованим боргом в економічному сенсі не можуть отримувати менше за вартість цього інструменту, якщо державна допомога не була надана (так званий *no creditor worse off principle*).

Банкам забороняється в рекламі посилатися на державну підтримку та застосовувати агресивні маркетингові стратегії, які не можливі без підтримки держави.

Якщо навіть після реалізації плану капіталізації й спільних зусиль залишається дефіцит капіталу, він може бути покритий за рахунок державної капіталізації та/або заходів зі зменшення ризикових активів.

Для невеликих банків Європейська комісія пропонує спрощену процедуру затвердження капіталізації та реструктуризації, оскільки це меншою мірою впливає на конкуренцію, ніж допомога великим банкам. Проте спрощений варіант

призначений лише для банків з активами не більше 100 млн євро, а загальна сума державної допомоги не повинна перевищувати 1,5 % загальних активів банківського сектору країни.

Отже, уроки глобальної фінансової кризи довели необхідність гармонізації та уніфікації механізмів урятування банків через капіталізацію за державні кошти. Відсутність єдиного порядку в країнах ЄС порушує умови конкуренції. У зв'язку з цим затверджено єдиний порядок надання державної підтримки банкам у країнах-членах. Шляхи капіталізації банків в ЄС передбачали такі заходи: з боку банку (емісія акцій, конверсія субборгу в капітал, продаж активів, сек'юритизація портфелів, управління ліквідністю, припинення розподілу прибутку); з боку акціонерів (інвестиції в статутний капітал, конверсія інструментів гібридного капіталу або субординованого боргу в прості акції, списання основної суми боргу інструментів гібридного капіталу та субординованого боргу); з боку держави (придбання портфеля акцій банку, надання субординованого кредиту, гібридні інструменти капіталу).

Висновки до розділу 3

Головними шляхами підвищення рівня капіталізації банків є: удосконалення та стабілізація законодавчої бази; активізація регуляторної політики НБУ; пришвидшення процесу завершення переходу банківської системи України на умови Базель-II та підготовка до впровадження стандартів Базеля-III; поліпшення якості капіталу та забезпечення достатнього рівня покриття ним ризиків, що приймаються банками; розробка стратегії виходу з ринку неплатоспроможних і нежиттєздатних банків шляхом їх реорганізації чи ліквідації; збільшення показника адекватності капіталу через консолідацію банківської системи України; використання зарубіжного досвіду підвищення капіталізації банків; створення системи рейтингування та підвищення конкурентоспроможності банків України порівняно з іноземними банками; поліпшення якісного рівня корпоративного

управління.

України взяла зобов'язання перед МВФ забезпечити до кінця жовтня 2020 року виконання всіх умов для входження Європейського банку регіонального розвитку до капіталу АБ «Ощадбанк». Водночас, Кабмін заявляв про потребу створення всіх необхідних передумов для забезпечення вступу міжнародних фінансових організацій до капіталу АБ «Ощадбанк»: позбавлення державної гарантії вкладів в Ощадбанку та приєднання його до системи гарантування вкладів ФГВФО. Для приватизації АБ «Ощадбанк» було визначено критичний термін – кінець 2020 р., проте не було проведено такого заходу та приватизація банку залишається актуальною у 2021 р. Приватизація АБ «Ощадбанк» повинна здійснюватися на основі класичних приватизаційних принципів.

Шляхи капіталізації банків в ЄС передбачали такі заходи: з боку банку (емісія акцій, конверсія субборгу в капітал, продаж активів, сек'юритизація портфелів, управління ліквідністю, припинення розподілу прибутку); з боку акціонерів (інвестиції в статутний капітал, конверсія інструментів гібридного капіталу або субординованого боргу в прості акції, списання основної суми боргу інструментів гібридного капіталу та субординованого боргу); з боку держави (придбання портфеля акцій банку, надання субординованого кредиту, гібридні інструменти капіталу).

ВИСНОВКИ

У магістерська робота присвячена розв'язанню теоретичних, методичних та практичних проблем капіталізації та концентрації банків в Україні. Результати проведеного дослідження дозволили сформулювати такі висновки:

1. Вивчено сутність капіталізації банку як сукупності заходів та дій, спрямованих на нарощення власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку, емісії акцій, концентрації капіталу та консолідації банків, задля зростання фінансового потенціалу банку та його економічної ефективності. Вчені переважно поняття «капіталізація банку» розглядають з двох основних позицій: спрямовування частини прибутку на збільшення власного капіталу банку (реінвестування чистого прибутку); спосіб збільшення власного капіталу шляхом випуску акцій та інших цінних паперів.

2. Досліджено механізм капіталізації банків, що передбачає розроблення комплексної та гармонізованої системи взаємодії основних елементів, що забезпечують його ефективне функціонування, для виконання міжнародних вимог та вимог НБУ до якісних і кількісних параметрів капіталу, а також формування достатнього обсягу капіталу банку, незважаючи на зовнішні та внутрішні зміни. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 13.05.2020 № 591-IX визначив мінімальний розмір статутного капіталу (200 млн грн проти 500 млн грн), відповідно до корегування економічного розвитку в умовах поширення коронавірусної хвороби.

3. Досліджено стан концентрації та капіталізації банків в банківській системі України та характерним недостатнім рівень капіталізації вітчизняної банківської системи та недостатню спроможність банківської системи забезпечувати потреби національної економіки. Основними причинами

недостатнього рівня власного капіталу комерційних банків у ВВП слід вважати незначні розміри власного капіталу, що зменшені за рахунок непокритих збитків та темпи зростання власного капіталу банків менші від темпів зростання ВВП. Банківський ринок України у 2016-2018 рр. був неконцентрований, виходячи з того, що індекс Херфіндаля–Хіршмана за критерієм капіталу банків становив менше 0,1. Показник індексу Херфіндаля-Хіршмана за критерієм капіталу банків становив 0,103 у 2019 р., що свідчить про середній рівень концентрації капіталу банків та наявні структурні зміни негативно впливають на стан конкуренції та концентрації в банківській системі України.

4. АБ «Ощадбанк» належить до системно важливих банків України, посідає друге місце серед банків України за розміром активів та перше місце за обсягом чистого кредитного портфеля, а також є найбільшим в Україні за кількістю відділень і другий за розмірами інфраструктури карткового бізнесу (кількість банкоматів та платіжних терміналів), найбільшим за пасивами в корпоративному секторі та другим за пасивами в роздрібному секторі. АБ «Ощадбанк» – також найбільший в Україні банк за. Відповідно до своєї бізнес-моделі АБ «Ощадбанк» є універсальним банком, який надає пріоритетне значення розширенню роздрібного, мікро-, малого та середнього бізнесу, утримуючи при цьому міцні позиції за напрямом корпоративного бізнесу.

5. Проведено аналіз фінансового стану, фінансової стійкості, рентабельності та дотримання економічних нормативів АБ «Ощадбанк» та визначено дотримання банком вимог ліквідності, кредитного ризику та інвестування. Проведена оцінка управління фінансовим станом АБ «Ощадбанк» свідчить про неможливість комерційним банком забезпечити достатню ефективність у середньостроковому періоді за умови формування позитивного чистого фінансового результату. У 2018-2019 рр. рівень рентабельності активів АБ «Ощадбанк» була недостатньою (менше на 1,69% у 2018 р. та 4,26% у 2019 р. від рентабельності активів у банківській системі) та банк не генерував достатнього чистого прибутку.

6. АБ «Ощадбанк» належить до найбільш капіталізованих банків України за рахунок формування статутного капіталу за рахунок коштів Державного бюджету,

а також кредитів в Національному банку, інших банках та фінансових установах, включаючи міжнародні фінансові установи (Європейський інвестиційний банк). Варто відмітити достатність регулятивного капіталу, який перевищував нормативні значення у 62-65 разів та підтверджує лідируючі позиції АБ «Ощадбанк» у банківській системі України та перевищення рекомендованих показників адекватності регулятивного капіталу та достатності основного капіталу.

7. Визначено напрями капіталізації банків в контексті вимог Базеля III: удосконалення та стабілізація законодавчої бази; активізація регуляторної політики НБУ; пришвидшення процесу завершення переходу банківської системи України на умови стандартів Базеля-III; поліпшення якості капіталу та забезпечення достатнього рівня покриття ризиків; використання зарубіжного досвіду підвищення капіталізації банків; поліпшення якісного рівня корпоративного управління.

8. Альтернативним шляхи капіталізації банку в умовах дефіциту власного капіталу АБ «Ощадбанк» є приватизація. Україна взяла зобов'язання перед МВФ забезпечити до кінця жовтня 2020 року виконання всіх умов для входження Європейського банку регіонального розвитку до капіталу АБ «Ощадбанк». Для приватизації АБ «Ощадбанк» було визначено критичний термін – кінець 2020 р., проте не було проведено такого заходу та приватизація банку залишається актуальною у 2021 р. Приватизація АБ «Ощадбанк» повинна здійснюватися на основі класичних приватизаційних принципів.

9. Досліджено міжнародний досвід капіталізації банків, який передбачає такі заходи: з боку банку (емісія акцій, конверсія субборгу в капітал, продаж активів, сек'юритизація портфелів, управління ліквідністю, припинення розподілу прибутку); з боку акціонерів (інвестиції в статутний капітал, конверсія інструментів гібридного капіталу або субординованого боргу в прості акції, списання основної суми боргу інструментів гібридного капіталу та субординованого боргу); з боку держави (придбання портфеля акцій банку, надання субординованого кредиту, гібридні інструменти капіталу).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фінанси. Бюджет. Податки: національна та міжнародна термінологія: у 3-х т./Ін-т світ. екон. і міжнар. відносин НАНУ, ДННУ «Акад. фін. управління»; за ред. Т.І. Єфименко. — Т. 2. — К., 2010. — 648 с.
2. Финансово-кредитный энциклопедический словарь /Под общ. ред. А.Г. Грязновой. — М.: Финансы и статистика, 2002. — 1168 с.
3. Капіталізація [Електроний ресурс]. — Режим доступа: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123360&cat_id=123213
4. Диба М. Методологічні підходи до трактування сутності капіталізації банківської системи / М. Диба, І. Краснова, А. Стрижак // Вісник Національного банку України. — 2014. — № 1. — С. 22-29.
5. Тиркало Р. І. Капіталізація банківської системи України: сучасний стан, проблеми, шляхи та перспективи зростання/ Р. І. Тиркало, Н. М. Ткачук. — Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ. — 2010. — 328 с.
6. Зайцева І. Ю. Капіталізація банків та напрями підвищення капіталізації банківських установ / І. Ю. Зайцева, А. І. Гутовська // Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2016. — № 55. — С. 118-123
7. Стрижак А. П. Капіталізація банківської системи України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / А. П. Стрижак; МОНМС України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". — К., 2013. — 20 с.
8. Стойка В. С. Сущностные характеристики понятия "капитализация банковской системы" / В. С. Стойка // Причорноморські економічні студії. — 2017. — Вип. 13(2). — С. 185-189
9. Коваленко В.В. Капіталізація банків: методи оцінювання та напрями підвищення: монографія / В.В. Коваленко, К.Ф. Черкашина. — Суми: УАБС НБУ, 2010. — 153 с.

10. Стойка В. С. Проблеми капіталізації комерційних банків України в сучасних умовах / В. С. Стойка // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. — 2014. — Вип. 2. — С. 98-103.

11. Бойко Ю. Сутність, ознаки та прояви концентрації банківського капіталу / Ю. Бойко // Вісник Тернопільського національного економічного університету. — 2010. — Вип. 1. — С. 7-14.

12. Волкова В.В. Комплекс механізмів управління капіталізацією банків в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / В.В. Волкова ; Донец. нац. ун-т. — Донецьк, 2010. — 20 с.

13. Васильченко З. М. Капіталізація банків України: сучасний стан та проблеми нарощення / З. М. Васильченко, І. В. Доманецький // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. — 2013. — Вип. 1. — С. 3-10.

14. Паньків Х. П. Фінансовий механізм капіталізації банків в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Х. П. Паньків; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2016. — 278 с.

15. Ільчук П. Г. Теоретичне трактування категорій «капітал» та «капіталізація» у банківській діяльності / П. Г. Ільчук, О. О. Коць, А. О. Кудь // Причорноморські економічні студії. — 2020. — Випуск 50-2. — С. 125-132.

16. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. — Львів : Вид-во Нац.ун-ту “Львівська політехніка”, 2005. — 714 с.

17. Енциклопедія банківської справи України / ред. В. С. Стельмах ; Національний банк України, Інститут незалежних експертів. — К. : Молодь : Ін Юре, 2001. — 680 с.

18. Стрижак А. Еволюція сутності капіталізації банку / А. Стрижак // Ринок цінних паперів України. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. — 2010. — № 11-12. — С. 41-46.

19. Вожжов А.П. Банківський капітал в економіці України / А.П. Вожжов, А.І. Клименко // Фінанси України. — 2003. — № 8. — С. 88–97

20. Паньків Х. Функціонування фінансового механізму капіталізації банків в Україні / Х. Паньків // Вісник Львівського університету. Серія економічна. — 2013. — Випуск 49. — С. 257-267

21. Фінансовий механізм управління ліквідністю банку: монографія / Бурденко І. М., Дмитрієв Є. Є., Ребрик Ю. С., Серпенінова Ю. С.; за заг. ред. к.е.н. Ю. С. Серпенінової. — Суми: Університетська книга, 2011. — 136 с.

22. Фостяк В. В. Особливості побудови механізму управління капіталом банків/ В. В. Фостяк// Вісник Університету банківської справи Національного банку України. — 2011. — №2. — С. 184-189.

23. Панасенко Г. О. Банк. Ресурси. Капітал: монографія / Г. О. Панасенко. — Донецьк: ДонНУЕТ, 2012. — 355 с.

24. Ковалюк О. М. Фінансовий механізм організації економіки України: монографія. — Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2002. — 396 с.

25. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7.12.2000 року. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

26. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 року. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>

27. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 року. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

28. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 року. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>

29. Закон України «Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків» від 28.12.2014 року. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/78-19#Text>

30. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 13.05.2020 № 591-IX. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-20#n32>.

31. Постанова Національного банку України «Про збільшення капіталу банків України» від 04.02.2016 № 58. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0058500-16/ed20200101#n12>

32. Постанова Національного банку України «Про збільшення капіталу банків України» від 28.08.2001 № 368. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>

33. Постанова Національного банку України «Зміни до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 17.11.2014 N 723. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0723500-14/ed20200101#Text>

34. Суторміна К. М. Оцінка індикаторів концентрації ринкової структури банківської системи України / К. М. Суторміна // Бізнес Інформ. — 2014. — № 6. — С. 330-335.

35. Індекс Херфіндаля-Хіршмана. — Режим доступу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123332

36. Павленко Л. Д. Система державного антикризового управління банківською системою як основа стабільного функціонування вітчизняної економіки / Л. Д. Павленко, В. П. Семенець // Інвестиції: практика та досвід. — 2019. — № 2. — С. 48–55.

37. Васильчишин, О. Б. Концентрація банківської діяльності та її вплив на фінансову безпеку банківської системи України / О. Б. Васильчишин // Український журнал прикладної економіки. — 2017. — Том 2. — Випуск 1. — С. 28-40.

38. Корецька Н. І. Процес концентрації ринку банківських послуг України: оцінка та стратегії позиціонування / Н. І. Корецька // Економічний форум. — 2014. — № 1. — С. 196-204

39. Грудзевич Я. В. Капіталізація банківської системи України на сучасному етапі / Я. В. Грудзевич, У. Я. Грудзевич // Вісник Університету банківської справи. — 2016. — № 1-2. — С. 24–29.

40. Сова О. Ю. Пріоритети капіталізації банківської системи України / О. Ю. Сова, І. Л. Якімова // Бізнес Інформ. — 2020. — №2. — С. 343–350.

41. Блащук-Дев'яткіна Н. З. Капіталізація банківської системи України / Н. З. Блащук-Дев'яткіна, Л. О. Петик // Економіка. Фінанси. Право. — 2017. — № 4(1). — С. 12-15.

42. Вдовенко Л. О. Високий рівень капіталізації - основа зміцнення банківської системи України / Л. О. Вдовенко, О. С. Черненко // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. — 2017. — № 4. — С. 84-96.

43. Шаповал Ю. І. Концентрація в банківському секторі України: тенденції та перспективи / Ю. І. Шаповал // Економіка і прогнозування. — 2016. — № 1. — С. 157-159

44. Фінансова звітність АТ "Ощадбанк". — Режим доступу: [/www.oschadbank.ua/ua/about/financial\\$reporting](http://www.oschadbank.ua/ua/about/financial$reporting)

45. Фінансова звітність АТ "Укрексімбанк". — Режим доступу: [https://www.eximb.com/ua/bank/financial\\$information/financial\\$report/](https://www.eximb.com/ua/bank/financial$information/financial$report/)

46. Фінансова звітність КБ "Укргазбанк". — Режим доступу: https://www.ukrgasbank.com/about/fin_results/rishfin/auditors_report/

47. Фінансова звітність КБ "Приватбанк". — Режим доступу: [https://privatbank.ua/about/finansovaja\\$otchetnost](https://privatbank.ua/about/finansovaja$otchetnost)

48. Дзюблюк О.В. Проблеми підвищення рівня капіталізації банків України в період ринкової трансформації економіки / О.В. Дзюблюк // Вісник Тернопільського національного економічного університету. — 2007. — №2. — С. 7-21.

49. Постанова Національного банку України «Про особливості здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України у 2020 році та контролю за виконанням банками програм капіталізації/реструктуризації, погоджених за результатами проведеної у 2019 році оцінки стійкості, у зв'язку з установленням карантину та запровадженням обмежувальних заходів» від 13.07.2020 № 100. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0100500-20#Text>

50. Неізнана О. В. Проблеми капіталізації банківської системи України та рекомендації щодо їх вирішення / О. В. Неізнана, Г. О. Верич // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. — 2016. — № 22. — С. 141–144.

51. Зверяков М. І. Банківський капітал: вимоги Базель III / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко // Фінанси України. — 2011 р. — № 6. — С. 13-23.

52. Міщенко В. Капіталізація банківської системи України: сьогодні та перспективи / В. Міщенко // Вісник Національного банку України. — 2013. — № 7. — С. 11-17.

53. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking system – revised version June 2011 / Basel Committee on Banking Supervision. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.htm>.

54. Постанова Національного банку України «Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» від 11.06.2018 № 64. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18>

55. Постанова Національного банку України «Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України» від 18.07.2019 №97. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19#Text>

56. Закон України «Про приватизацію державного і комунального майна» від 18.01.2018 № 2269-VIII. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text>

57. Державна підтримка капіталізації та реорганізації банків за участю держави в капіталі. Зарубіжний досвід та вітчизняна практика : монографія / С. С. Гасанов, О. О. Любич, Г. П. Бортніков. – К. : ДННУ “Акад. фін. управління”, 2015. – 128 с.

Додаток А

Фінансові показники діяльності банків України станом на 01.01.2020 р.

№ з/п	Банк	Усього власного капіталу, тис. грн	Частка	Квадрат частки	Усього сукупного капіталу, тис. грн	Частка	Квадрат частки
1	АТ КБ "ПриватБанк"	54 528 931	0,273	0,07	314 105 943	0,210	0,04
2	АТ "Ощадбанк"	19 551 907	0,098	0,01	250 865 625	0,168	0,03
3	АТ "Укрексімбанк"	8 905 217	0,045	0,00	140 338 187	0,094	0,01
4	АБ "УКРГАЗБАНК"	8 254 484	0,041	0,00	119 336 451	0,080	0,01
5	ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"	262 959	0,001	0,00	381 580	0,000	0,00
6	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	13 015 808	0,065	0,00	92 218 260	0,062	0,00
7	АТ "АЛЬФА-БАНК"	8 519 413	0,043	0,00	71 909 379	0,048	0,00
8	АТ "СБЕРБАНК"	8 412 600	0,042	0,00	27 818 040	0,019	0,00
9	АТ "УКРСИББАНК"	6 778 913	0,034	0,00	53 299 096	0,036	0,00
10	АТ "ОТП БАНК"	7 774 475	0,039	0,00	44 889 432	0,030	0,00
11	АТ "КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК"	5 155 866	0,026	0,00	35 312 771	0,024	0,00
12	ПАТ "Промінвестбанк"	3 155 081	0,016	0,00	7 095 791	0,005	0,00
13	АТ "СІТІБАНК"	3 251 855	0,016	0,00	31 401 485	0,021	0,00
14	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	3 942 032	0,020	0,00	23 879 049	0,016	0,00
15	АТ "КРЕДОБАНК"	2 586 286	0,013	0,00	19 135 777	0,013	0,00
16	АТ "ІНГ Банк Україна"	4 283 098	0,021	0,00	13 222 130	0,009	0,00
17	АТ "Ідея Банк"	926 969	0,005	0,00	5 405 655	0,004	0,00
18	АТ "ПРАВЕКС БАНК"	1 895 037	0,009	0,00	5 773 709	0,004	0,00
19	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	638 413	0,003	0,00	2 986 243	0,002	0,00
20	АТ "БАНК ФОРВАРД"	365 263	0,002	0,00	2 186 199	0,001	0,00
21	АТ "Дойче Банк ДБУ"	370 042	0,002	0,00	2 748 355	0,002	0,00
22	АТ "СЕБ корпоративний банк"	607 919	0,003	0,00	1 979 429	0,001	0,00
23	АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	426 971	0,002	0,00	1 665 873	0,001	0,00
24	АТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	395 034	0,002	0,00	1 350 472	0,001	0,00
25	АТ "БТА БАНК"	358 290	0,002	0,00	471 818	0,000	0,00
26	АТ "ПУМБ"	9 067 377	0,045	0,00	55 437 218	0,037	0,00
27	Акціонерний банк "Південний"	2 836 976	0,014	0,00	26 683 671	0,018	0,00
28	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	1 703 061	0,009	0,00	17 796 355	0,012	0,00
29	АТ "ТАСКОМБАНК"	2 579 564	0,013	0,00	19 211 144	0,013	0,00
30	АТ "БАНК КРЕДИТ ДНПРО"	1 180 531	0,006	0,00	8 584 750	0,006	0,00
31	ПАТ "БАНК ВОСТОК"	885 666	0,004	0,00	10 802 871	0,007	0,00
32	АТ "МЕГАБАНК"	748 225	0,004	0,00	9 199 529	0,006	0,00
33	АТ "А - БАНК"	921 021	0,005	0,00	6 432 934	0,004	0,00
34	ПАТ "МТБ БАНК"	768 695	0,004	0,00	5 580 531	0,004	0,00
35	АТ "Банк інвестицій та заощаджень"	561 015	0,003	0,00	3 819 150	0,003	0,00
36	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	1 262 841	0,006	0,00	3 934 298	0,003	0,00
37	АТ "КБ "ГЛОБУС"	325 496	0,002	0,00	3 931 101	0,003	0,00
38	АТ "МІБ"	405 485	0,002	0,00	2 903 517	0,002	0,00
39	АТ "БАНК АЛЪЯНС"	497 587	0,002	0,00	3 453 459	0,002	0,00
40	АТ АКБ "Львів"	357 552	0,002	0,00	3 195 759	0,002	0,00
41	ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	270 812	0,001	0,00	2 993 680	0,002	0,00
42	АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	561 131	0,003	0,00	2 181 971	0,001	0,00
43	АТ "Полтава-банк"	798 437	0,004	0,00	2 541 183	0,002	0,00
44	АТ "БАНК СІЧ"	229 735	0,001	0,00	2 109 397	0,001	0,00
45	АТ АКБ "АРКАДА"	1 034 278	0,005	0,00	2 094 192	0,001	0,00

46	АТ "АБ "РАДАБАНК"	309 951	0,002	0,00	1 862 969	0,001	0,00
47	АТ "АКБ "КОНКОРД"	275 870	0,001	0,00	2 039 651	0,001	0,00
48	АТ "Перший інвестиційний банк"	350 759	0,002	0,00	1 837 353	0,001	0,00
49	АТ "Місто Банк"	216 858	0,001	0,00	1 534 065	0,001	0,00
50	АТ "КРИСТАЛБАНК"	279 684	0,001	0,00	1 679 179	0,001	0,00
51	АТ "БАНК "ГРАНТ"	581 128	0,003	0,00	1 496 343	0,001	0,00
52	АТ "КІВ"	250 952	0,001	0,00	1 458 812	0,001	0,00
53	АТ "АЛЬТБАНК"	241 801	0,001	0,00	1 359 358	0,001	0,00
54	АТ "КОМІНВЕСТБАНК"	310 357	0,002	0,00	1 247 018	0,001	0,00
55	АТ "АЙБОКС БАНК"	235 338	0,001	0,00	1 215 935	0,001	0,00
56	АТ "МОТОР-БАНК"	332 134	0,002	0,00	1 225 194	0,001	0,00
57	АТ "УКРБУДІНВЕСТБАНК"	220 603	0,001	0,00	1 150 332	0,001	0,00
58	АТ "АП БАНК"	339 900	0,002	0,00	1 122 844	0,001	0,00
59	АТ "РВС БАНК"	220 222	0,001	0,00	1 070 624	0,001	0,00
60	АТ "АСВІО БАНК"	448 955	0,002	0,00	1 038 090	0,001	0,00
61	АТ "ЮНЕКС БАНК"	277 912	0,001	0,00	937 121	0,001	0,00
62	АТ "Банк "Український капітал"	279 991	0,001	0,00	1 037 819	0,001	0,00
63	АТ "БАНК АВАНГАРД"	333 164	0,002	0,00	1 024 532	0,001	0,00
64	АТ "БАНК 3/4"	521 206	0,003	0,00	928 977	0,001	0,00
65	АТ "МетаБанк"	319 558	0,002	0,00	928 686	0,001	0,00
66	АТ "КБ "Земельний капітал"	263 103	0,001	0,00	797 525	0,001	0,00
67	Полікомбанк	264 967	0,001	0,00	660 363	0,000	0,00
68	АТ "ЄПБ"	253 549	0,001	0,00	481 516	0,000	0,00
69	АТ "СКАЙ БАНК"	159 008	0,001	0,00	544 936	0,000	0,00
70	АТ "ОКСІ БАНК"	206 644	0,001	0,00	506 570	0,000	0,00
71	ПрАТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	199 288	0,001	0,00	420 684	0,000	0,00
72	АТ "БАНК "ПОРТАЛ"	217 235	0,001	0,00	259 878	0,000	0,00
73	АТ "БАНК ТРАСТ-КАПІТАЛ"	243 491	0,001	0,00	284 564	0,000	0,00
74	АТ "АЛЬПАРИ БАНК"	214 983	0,001	0,00	242 955	0,000	0,00
75	АТ "Український банк реконструкції та розвитку"	193 656	0,001	0,00	240 468	0,000	0,00
	Усього	199 920 612		0,103	1 493 297 818		0,100

Додаток Б

Фінансові показники діяльності банків України станом на 01.01.2019 р.

№ з/п	Банк	Усього власного капіталу, тис. грн	Частка	Квадрат частки	Усього сукупного капіталу, тис. грн	Частка	Квадрат частки
1	АТ КБ "ПРИВАТБАНК"	31 462 233	0,216	0,05	282 037 351	0,206	0,04
2	АТ "ОЩАДБАНК"	18 542 715	0,127	0,02	218 430 631	0,160	0,03
3	АТ "Укресімбанк"	8 441 247	0,058	0,00	161 625 382	0,118	0,01
4	АБ "УКРГАЗБАНК"	5 756 015	0,039	0,00	82 392 084	0,060	0,00
5	ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"	248 236	0,002	0,00	304 829	0,000	0,00
6	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	11 622 970	0,080	0,01	79 147 470	0,058	0,00
7	АТ "АЛЬФА-БАНК"	5 041 088	0,035	0,00	60 287 202	0,044	0,00
8	АТ "СБЕРБАНК"	4 712 044	0,032	0,00	30 614 614	0,022	0,00
9	АТ "УКРСИББАНК"	6 725 328	0,046	0,00	52 013 088	0,038	0,00
10	ПАТ "Промінвестбанк"	2 809 450	0,019	0,00	13 807 755	0,010	0,00
11	АТ "УКРСОЦБАНК"	3 073 718	0,021	0,00	15 796 394	0,012	0,00
12	АТ "ОТП БАНК"	5 254 806	0,036	0,00	32 862 170	0,024	0,00
13	АТ "КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК"	4 201 247	0,029	0,00	32 790 273	0,024	0,00
14	АТ "СІТІБАНК"	2 297 694	0,016	0,00	24 832 747	0,018	0,00
15	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	2 983 984	0,020	0,00	20 996 673	0,015	0,00
16	АТ "КРЕДОБАНК"	2 038 280	0,014	0,00	16 771 850	0,012	0,00
17	АТ "ІНГ Банк Україна"	4 086 936	0,028	0,00	10 950 510	0,008	0,00
18	АТ "Ідея Банк"	718 449	0,005	0,00	4 204 715	0,003	0,00
19	АТ "ПРАВЕКС БАНК"	2 004 183	0,014	0,00	4 500 991	0,003	0,00
20	АТ "Дойче Банк ДБУ"	365 523	0,003	0,00	3 519 939	0,003	0,00
21	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	607 603	0,004	0,00	2 734 101	0,002	0,00
22	АТ "БАНК ФОРВАРД"	240 644	0,002	0,00	1 727 813	0,001	0,00
23	АТ "СЕБ корпоративний банк"	538 188	0,004	0,00	2 033 600	0,001	0,00
24	АТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	336 242	0,002	0,00	1 587 372	0,001	0,00
25	АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	398 746	0,003	0,00	1 676 873	0,001	0,00
26	АТ "БТА Банк"	349 273	0,002	0,00	501 438	0,000	0,00
27	АТ "ПУМБ"	6 317 869	0,043	0,00	49 865 191	0,036	0,00
28	Акціонерний банк "Південний"	2 511 581	0,017	0,00	24 937 753	0,018	0,00
29	АТ "ТАСКОМБАНК"	2 121 317	0,015	0,00	17 709 323	0,013	0,00
30	АТ "БАНК КРЕДИТ ДНПРО"	1 045 954	0,007	0,00	10 050 102	0,007	0,00
31	АТ "МЕГАБАНК", Харків	798 895	0,005	0,00	9 669 564	0,007	0,00
32	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	876 824	0,006	0,00	8 378 124	0,006	0,00
33	АТ "МІБ"	348 305	0,002	0,00	9 360 791	0,007	0,00
34	ПАТ "БАНК ВОСТОК"	710 410	0,005	0,00	9 400 549	0,007	0,00
35	АТ "А - БАНК"	907 344	0,006	0,00	4 849 255	0,004	0,00
36	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	1 260 694	0,009	0,00	5 058 296	0,004	0,00
37	ПАТ "МТБ БАНК"	688 224	0,005	0,00	5 000 199	0,004	0,00
38	БАНК ІНВЕСТ. ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	543 808	0,004	0,00	4 205 908	0,003	0,00
39	АТ "КБ "ГЛОБУС"	323 672	0,002	0,00	2 675 128	0,002	0,00
40	АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	525 614	0,004	0,00	2 141 098	0,002	0,00
41	АТ АКБ "Львів"	234 498	0,002	0,00	2 414 615	0,002	0,00
42	АТ "Полтава-банк"	716 138	0,005	0,00	2 327 799	0,002	0,00
43	АТ АКБ "АРКАДА"	963 426	0,007	0,00	2 320 967	0,002	0,00
44	АТ "БАНК АЛЪЯНС"	401 044	0,003	0,00	2 114 167	0,002	0,00
45	АТ "Місто Банк"	232 462	0,002	0,00	1 463 575	0,001	0,00
46	ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	248 513	0,002	0,00	1 802 847	0,001	0,00
47	АТ "АБ "РАДАБАНК"	270 015	0,002	0,00	1 505 564	0,001	0,00

48	АТ "БАНК "ГРАНТ"	550 066	0,004	0,00	1 459 720	0,001	0,00
49	АТ "КРИСТАЛБАНК"	272 637	0,002	0,00	1 364 989	0,001	0,00
50	АТ "МОТОР-БАНК"	310 086	0,002	0,00	1 417 163	0,001	0,00
51	"Перший інвестиційний банк"	294 203	0,002	0,00	1 346 194	0,001	0,00
52	АТ "КОМІНВЕСТБАНК"	325 042	0,002	0,00	1 268 403	0,001	0,00
53	АТ "КІБ"	228 631	0,002	0,00	1 105 915	0,001	0,00
54	АТ "ЮНЕКС БАНК" м. Київ	268 642	0,002	0,00	931 683	0,001	0,00
55	АТ "АКБ "КОНКОРД"	292 636	0,002	0,00	1 041 616	0,001	0,00
56	АТ "БАНК 3/4"	530 206	0,004	0,00	1 014 793	0,001	0,00
57	АТ "АЙБОКС БАНК"	230 141	0,002	0,00	936 074	0,001	0,00
58	АТ "УКРБУДІНВЕСТБАНК"	219 162	0,002	0,00	928 313	0,001	0,00
59	АТ "РВС БАНК"	212 661	0,001	0,00	973 591	0,001	0,00
60	АТ "БАНК АВАНГАРД"	322 213	0,002	0,00	934 037	0,001	0,00
61	АТ "БАНК СІЧ"	215 409	0,001	0,00	956 234	0,001	0,00
62	АТ "АСВІО БАНК"	448 155	0,003	0,00	897 226	0,001	0,00
63	АТ "АП БАНК"	314 578	0,002	0,00	931 422	0,001	0,00
64	ПАТ"БАНК "УКРАЇН.КАПІТАЛ"	250 277	0,002	0,00	836 479	0,001	0,00
65	АТ "МетаБанк"	272 709	0,002	0,00	797 090	0,001	0,00
66	Полікомбанк	259 957	0,002	0,00	649 011	0,000	0,00
67	АТ "АЛЬТБАНК"	233 200	0,002	0,00	683 580	0,000	0,00
68	АТ "КБ "ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	243 014	0,002	0,00	658 290	0,000	0,00
69	АТ "СПБ"	214 411	0,001	0,00	537 779	0,000	0,00
70	АТ "ОКСІ БАНК"	205 947	0,001	0,00	564 757	0,000	0,00
71	АТ "СКАЙ БАНК"	209 496	0,001	0,00	519 358	0,000	0,00
72	ПрАТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	185 784	0,001	0,00	369 100	0,000	0,00
73	АТ "БАНК ТРАСТ-КАПІТАЛ"	239 703	0,002	0,00	317 056	0,000	0,00
74	АТ "ВЕРНУМ БАНК"	72 102	0,000	0,00	161 413	0,000	0,00
75	АТ "БАНК "ПОРТАЛ"	210 293	0,001	0,00	223 880	0,000	0,00
76	АТ "АЛЬПАРИ БАНК"	226 969	0,002	0,00	247 156	0,000	0,00
77	Укр.банк реконстр.та розв.	198 065	0,001	0,00	231 783	0,000	0,00
	Всього	145 741 248		0,086	1 367 162 726		0,097

Додаток В

Фінансові показники діяльності банків України станом на 01.01.2018 р.

№ з/п	Банк	Усього власного капіталу, тис. грн	Частка	Квадрат частки	Усього сукупного капіталу, тис. грн	Частка	Квадрат частки
1	АТ "Укресімбанк"	14 036 386	0,089	0,01	170 591 532	0,127	0,02
2	ПАТ "Промінвестбанк"	6 147 857	0,039	0,00	20 091 847	0,015	0,00
3	ПАТ "УКРСОЦБАНК"	4 614 644	0,029	0,00	28 706 964	0,021	0,00
4	АТ "ОЩАДБАНК"	31 419 186	0,200	0,04	234 241 045	0,174	0,03
5	ПАТ "БАНК АЛЬЯНС"	289 844	0,002	0,00	777 264	0,001	0,00
6	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	10 904 638	0,069	0,00	72 108 061	0,053	0,00
7	ПАТ "ВТБ БАНК"	956 853	0,006	0,00	11 165 729	0,008	0,00
8	АТ "АЛЬТБАНК"	220 834	0,001	0,00	539 229	0,000	0,00
9	ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"	24 793 901	0,158	0,02	258 526 173	0,192	0,04
10	Полікомбанк	204 287	0,001	0,00	547 086	0,000	0,00
11	АТ "ТАСКОМБАНК"	933 958	0,006	0,00	13 842 519	0,010	0,00
12	ПАТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	166 499	0,001	0,00	381 498	0,000	0,00
13	ПАТ "КРЕДОБАНК"	1 503 496	0,010	0,00	14 307 668	0,011	0,00
14	ПАТ АКБ "Львів"	216 107	0,001	0,00	1 804 298	0,001	0,00
15	ПАТ "ОКСІ БАНК"	211 601	0,001	0,00	593 914	0,000	0,00
16	ПАТ "А - БАНК"	627 729	0,004	0,00	4 444 791	0,003	0,00
17	ПАТ "ВіЕс Банк"	1 020 918	0,006	0,00	2 648 682	0,002	0,00
18	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	1 257 154	0,008	0,00	4 322 927	0,003	0,00
19	ПАТ "МТБ БАНК"	462 172	0,003	0,00	4 201 632	0,003	0,00
20	Акціонерний банк "Південний"	2 271 971	0,014	0,00	25 430 134	0,019	0,00
21	ПАТ "Полтава-банк"	631 305	0,004	0,00	2 054 193	0,002	0,00
22	ПАТ "ПУМБ"	4 873 260	0,031	0,00	46 532 329	0,035	0,00
23	ПАТ "БАНК "ГРАНТ"	560 893	0,004	0,00	1 299 930	0,001	0,00
24	ПАТ "МЕГАБАНК", Харків	959 108	0,006	0,00	9 020 597	0,007	0,00
25	ПАТ "СКАЙ БАНК"	220 240	0,001	0,00	424 759	0,000	0,00
26	ПАТ "БТА Банк"	602 081	0,004	0,00	1 092 669	0,001	0,00
27	ПАТ "АСВІО БАНК"	388 934	0,002	0,00	991 079	0,001	0,00
28	АТ "УкрСиббанк"	5 571 498	0,035	0,00	46 111 897	0,034	0,00
29	ПАТ "Ідея Банк"	422 845	0,003	0,00	3 579 047	0,003	0,00
30	ПАТ "КОМІНВЕСТБАНК"	299 521	0,002	0,00	1 417 715	0,001	0,00
31	ПАТ "БАНК "УКРАЇН.КАПІТАЛ"	232 093	0,001	0,00	736 672	0,001	0,00
32	АТ "ПРАВЕКС БАНК"	1 034 434	0,007	0,00	5 224 746	0,004	0,00
33	ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	3 264 003	0,021	0,00	30 946 062	0,023	0,00
34	ПАТ АКБ "АРКАДА"	870 182	0,006	0,00	2 289 144	0,002	0,00
35	АТ "МетаБанк"	242 242	0,002	0,00	736 046	0,001	0,00
36	АТ "Місто Банк"	317 487	0,002	0,00	2 024 012	0,002	0,00
37	ПАТ "ЮНЕКС БАНК" м. Київ	276 880	0,002	0,00	878 242	0,001	0,00
38	АТ "КІБ"	212 949	0,001	0,00	687 427	0,001	0,00
39	ПАТ "АЙБОКС БАНК"	229 179	0,001	0,00	809 446	0,001	0,00
40	ПАТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	928 767	0,006	0,00	6 236 372	0,005	0,00
41	ПАТ "КБ "ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	201 052	0,001	0,00	507 657	0,000	0,00
42	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	541 587	0,003	0,00	3 061 270	0,002	0,00
43	ПАТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	944 608	0,006	0,00	9 412 956	0,007	0,00
44	ПАТ "АЛЬФА-БАНК"	3 920 739	0,025	0,00	49 472 854	0,037	0,00
45	АБ "УКРГАЗБАНК"	5 625 313	0,036	0,00	69 348 241	0,051	0,00
46	ПАТ "АБ "РАДАБАНК"	251 730	0,002	0,00	1 161 771	0,001	0,00
47	АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	327 220	0,002	0,00	2 191 978	0,002	0,00

48	"Перший інвестиційний банк"	239 663	0,002	0,00	1 561 776	0,001	0,00
49	ПАТ "ІНГ Банк Україна"	3 753 102	0,024	0,00	9 971 217	0,007	0,00
50	АТ "ОТП БАНК"	3 629 975	0,023	0,00	29 850 498	0,022	0,00
51	ПАТ "СІПБАНК"	1 839 755	0,012	0,00	19 007 612	0,014	0,00
52	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	2 006 445	0,013	0,00	16 880 948	0,013	0,00
53	ПАТ "СБЕРБАНК"	5 236 354	0,033	0,00	42 363 126	0,031	0,00
54	ПАТ "БАНК ВОСТОК"	608 089	0,004	0,00	8 494 085	0,006	0,00
55	ПАТ "АКБ "Траст-капітал"	237 544	0,002	0,00	309 595	0,000	0,00
56	Укр.банк реконстр.та розв.	184 562	0,001	0,00	210 781	0,000	0,00
57	ПАТ КБ"Фінансова ініціатива	-3 959 527	-0,025	0,00	13 491 669	0,010	0,00
58	БАНК ІНВЕСТ. ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	542 887	0,003	0,00	4 342 665	0,003	0,00
59	АТ "БМ БАНК"	235 212	0,001	0,00	1 135 028	0,001	0,00
60	ПАТ "БАНК ФОРВАРД"	-181 659	-0,001	0,00	1 784 161	0,001	0,00
61	ПАТ "АКБ "КОНКОРД"	213 571	0,001	0,00	671 648	0,000	0,00
62	ПАТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	470 095	0,003	0,00	1 802 877	0,001	0,00
63	ПАТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	354 736	0,002	0,00	1 608 460	0,001	0,00
64	АТ "УКРБУДІНВЕСТБАНК"	211 291	0,001	0,00	980 795	0,001	0,00
65	ПАТ "МОТОР-БАНК"	275 445	0,002	0,00	1 330 498	0,001	0,00
66	ПАТ "КБ "ГЛОБУС"	317 428	0,002	0,00	2 444 900	0,002	0,00
67	ПАТ "АП БАНК"	303 591	0,002	0,00	580 393	0,000	0,00
68	ПАТ "МІБ"	283 908	0,002	0,00	8 913 774	0,007	0,00
69	ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	185 159	0,001	0,00	631 114	0,000	0,00
70	ПАТ "БАНК 3/4"	557 447	0,004	0,00	1 145 564	0,001	0,00
71	ПАТ "ЄВРОПРОМБАНК"	309 029	0,002	0,00	641 627	0,000	0,00
72	ПАТ "ВЕРНУМ БАНК"	185 598	0,001	0,00	443 445	0,000	0,00
73	ПАТ "Дойче Банк ДБУ"	359 403	0,002	0,00	2 087 664	0,002	0,00
74	ПАТ КБ "Центр"	211 854	0,001	0,00	296 784	0,000	0,00
75	ПАТ"СЕБ корпоративний банк"	464 998	0,003	0,00	1 862 753	0,001	0,00
76	ПАТ "БАНК СІЧ"	202 841	0,001	0,00	844 696	0,001	0,00
77	ПАТ "ДІВІ БАНК"	251 568	0,002	0,00	358 842	0,000	0,00
78	АТ "АЛЬПАРИ БАНК"	202 470	0,001	0,00	206 126	0,000	0,00
79	ПАТ "БАНК "ЮНІСОН"	214 744	0,001	0,00	553 960	0,000	0,00
80	АТ "БАНК АВАНГАРД"	311 140	0,002	0,00	1 355 106	0,001	0,00
81	ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"	211 825	0,001	0,00	263 238	0,000	0,00
82	ПАТ "БАНК "ПОРТАЛ"	208 048	0,001	0,00	234 568	0,000	0,00
83	ПАТ "КРИСТАЛБАНК"	263 586	0,002	0,00	1 182 771	0,001	0,00
84	ПАТ "РВС БАНК"	211 155	0,001	0,00	509 777	0,000	0,00
	всього	157 363 515		0,088	1 347 876 648		0,096

Додаток Д

Фінансові показники діяльності банків України станом на 01.01.2016 р.

№ з/п	Банк	Усього власного капіталу, тис. грн	Частка	Квадрат частки	Усього сукупного капіталу, тис. грн	Частка	Квадрат частки
1	ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"	12 664 424	0,102	0,01	220 017 621	0,177	0,03
2	АТ "ОЩАДБАНК"	14 932 548	0,121	0,01	210 099 278	0,169	0,03
3	АТ "Укресімбанк"	5 259 719	0,043	0,00	160 303 832	0,129	0,02
4	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	10 072 078	0,081	0,01	55 999 735	0,045	0,00
5	АБ "УКРГАЗБАНК"	4 989 347	0,040	0,00	53 681 058	0,043	0,00
6	ПАТ "СБЕРБАНК"	3 722 340	0,030	0,00	48 355 811	0,039	0,00
7	АТ "УкрСиббанк"	4 104 057	0,033	0,00	45 367 425	0,037	0,00
8	ПАТ "ПУМБ"	4 048 295	0,033	0,00	44 552 608	0,036	0,00
9	ПАТ "УКРСОЦБАНК"	12 816 948	0,104	0,01	41 800 097	0,034	0,00
10	ПАТ "АЛЬФА-БАНК"	3 311 724	0,027	0,00	38 953 914	0,031	0,00
11	ПАТ "Промінвестбанк"	5 149 421	0,042	0,00	34 323 896	0,028	0,00
12	ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	2 475 634	0,020	0,00	29 895 180	0,024	0,00
13	АТ "ОТП БАНК"	2 559 995	0,021	0,00	24 831 464	0,020	0,00
14	Акціонерний банк "Південний"	2 086 875	0,017	0,00	20 674 605	0,017	0,00
15	ПАТ "ВТБ БАНК"	3 394 730	0,027	0,00	20 640 072	0,017	0,00
16	ПАТ "СІТІБАНК"	2 099 171	0,017	0,00	19 459 670	0,016	0,00
17	ПАТ "ІНГ Банк Україна"	3 737 993	0,030	0,00	17 358 491	0,014	0,00
18	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	1 262 626	0,010	0,00	12 117 205	0,010	0,00
19	ПАТ "КРЕДОБАНК"	1 087 781	0,009	0,00	11 004 498	0,009	0,00
20	ПАТ "МЕГАБАНК", Харків	862 975	0,007	0,00	9 117 166	0,007	0,00
21	ПАТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	598 447	0,005	0,00	8 279 153	0,007	0,00
22	АТ "ТАСКОМБАНК"	651 845	0,005	0,00	8 128 414	0,007	0,00
23	ПАТ "БАНК ВОСТОК"	523 016	0,004	0,00	7 764 880	0,006	0,00
24	ПАТ "ДІАМАНТБАНК"	113 334	0,001	0,00	7 414 512	0,006	0,00
25	ПАТ "МІВ"	208 175	0,002	0,00	6 892 808	0,006	0,00
26	ПАТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	781 743	0,006	0,00	5 093 902	0,004	0,00
27	БАНК ІНВЕСТ. ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	540 982	0,004	0,00	4 580 484	0,004	0,00
28	ПАТКБ "ПРАВЕКС-БАНК"	1 127 666	0,009	0,00	4 403 518	0,004	0,00
29	ПАТ "ВіЕс Банк"	899 075	0,007	0,00	3 909 280	0,003	0,00
30	ПАТ "МАРФІН БАНК"	412 364	0,003	0,00	3 538 747	0,003	0,00
31	ПАТ "Ідея Банк"	284 301	0,002	0,00	3 356 235	0,003	0,00
32	АТ "ГІПРЕУС БАНК МКБ"	516 142	0,004	0,00	3 328 652	0,003	0,00
33	ПАТ "А - БАНК"	390 573	0,003	0,00	3 256 760	0,003	0,00
34	АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	673 789	0,005	0,00	2 843 329	0,002	0,00
35	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	845 088	0,007	0,00	2 783 019	0,002	0,00
36	ПАТ "Дойче Банк ДБУ"	355 316	0,003	0,00	2 466 170	0,002	0,00
37	ПАТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	507 934	0,004	0,00	2 242 986	0,002	0,00
38	ПАТ "БТА Банк"	1 650 957	0,013	0,00	2 192 161	0,002	0,00
39	ПАТ "СЕБ корпоративний банк"	432 580	0,003	0,00	1 996 473	0,002	0,00
40	ПАТ "БАНК ФОРВАРД"	346 640	0,003	0,00	1 938 379	0,002	0,00
41	ПАТ АКБ "АРКАДА"	785 956	0,006	0,00	1 919 544	0,002	0,00
42	ПАТ "Полтава-банк"	543 445	0,004	0,00	1 836 539	0,001	0,00
43	АТ "Місто Банк"	198 305	0,002	0,00	1 798 579	0,001	0,00
44	АТ "БМ БАНК"	715 754	0,006	0,00	1 752 468	0,001	0,00
45	ПАТ "КБ "ГЛОБУС"	290 948	0,002	0,00	1 498 815	0,001	0,00
46	ПАТ АКБ "Львів"	177 973	0,001	0,00	1 470 647	0,001	0,00
47	АБ "ЕКСПРЕС-БАНК"	430 446	0,003	0,00	1 408 493	0,001	0,00

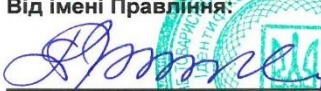
48	ПАТ "БАНК АВАНГАРД"	213 053	0,002	0,00	1 332 940	0,001	0,00
49	АКБ "НОВИЙ"	48 517	0,000	0,00	1 316 769	0,001	0,00
50	"Перший інвестиційний банк"	238 555	0,002	0,00	1 282 961	0,001	0,00
51	ПАТ "БАНК "ГРАНТ"	489 519	0,004	0,00	1 214 801	0,001	0,00
52	ПАТ "МОТОР-БАНК"	154 476	0,001	0,00	1 199 801	0,001	0,00
53	ПАТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	253 036	0,002	0,00	1 170 614	0,001	0,00
54	ПАТ "БАНК СІЧ"	129 898	0,001	0,00	1 128 597	0,001	0,00
55	ПАТ "КОМІНВЕСТБАНК"	159 965	0,001	0,00	1 102 925	0,001	0,00
56	ПАТ "АСВІО БАНК"	337 890	0,003	0,00	973 962	0,001	0,00
57	ПАТ "КРИСТАЛБАНК"	199 239	0,002	0,00	861 262	0,001	0,00
58	ПАТ "АБ "РАДАБАНК"	237 477	0,002	0,00	819 392	0,001	0,00
59	ПАТ "БАНК 3/4"	504 468	0,004	0,00	814 050	0,001	0,00
60	АТ "БАНК БОГУСЛАВ"	193 454	0,002	0,00	780 582	0,001	0,00
61	ПАТ "ЄВРОПРОМБАНК"	187 971	0,002	0,00	779 645	0,001	0,00
62	ПАТ "ЮНЕКС БАНК" м. Київ	184 477	0,001	0,00	764 749	0,001	0,00
63	ПАТ "ФІНБАНК"	161 834	0,001	0,00	650 906	0,001	0,00
64	ПАТ "АЙБОКС БАНК"	170 125	0,001	0,00	633 236	0,001	0,00
65	АТ "МетаБанк"	157 308	0,001	0,00	623 092	0,001	0,00
66	ПАТ "ОКСІ БАНК"	211 126	0,002	0,00	576 535	0,000	0,00
67	ПАТ"БАНК "УКРАЇН.КАПІТАЛ"	141 695	0,001	0,00	573 193	0,000	0,00
68	Полікомбанк	185 636	0,002	0,00	552 724	0,000	0,00
69	АТ "УКРБУДІНВЕСТБАНК"	129 710	0,001	0,00	504 200	0,000	0,00
70	ПАТ "ДІВІ БАНК"	256 566	0,002	0,00	467 496	0,000	0,00
71	ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	82 615	0,001	0,00	451 863	0,000	0,00
72	АТ "АЛЬТБАНК"	132 970	0,001	0,00	409 662	0,000	0,00
73	ПАТ "ПФБ" м.Кременчук	180 048	0,001	0,00	407 432	0,000	0,00
74	ПАТ "АКБ "КОНКОРД"	166 746	0,001	0,00	387 417	0,000	0,00
75	ПАТ "ВЕРНУМ БАНК"	183 514	0,001	0,00	347 573	0,000	0,00
76	ПАТ "АКБ "Траст-капітал"	224 127	0,002	0,00	347 035	0,000	0,00
77	АТ "РЕГІОН-БАНК"	149 415	0,001	0,00	333 151	0,000	0,00
78	ПАТ "РВС БАНК"	239 662	0,002	0,00	326 142	0,000	0,00
79	ПАТ "АП БАНК"	133 759	0,001	0,00	316 317	0,000	0,00
80	ПАТ "БАНК АЛЪЯНС"	187 778	0,002	0,00	312 971	0,000	0,00
81	АТ "КІБ"	141 451	0,001	0,00	309 723	0,000	0,00
82	ПАТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	81 826	0,001	0,00	290 927	0,000	0,00
83	ПАТ "КБ "ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	118 049	0,001	0,00	219 352	0,000	0,00
84	ПАТ КБ "Центр"	129 670	0,001	0,00	217 193	0,000	0,00
85	ПАТ "АПЕКС-БАНК"	21 460	0,000	0,00	210 979	0,000	0,00
86	ПАТ "ВЕКТОР БАНК"	120 684	0,001	0,00	203 834	0,000	0,00
87	ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"	152 695	0,001	0,00	193 284	0,000	0,00
88	ПАТ "КБ"Фінансовий партнер"	127 951	0,001	0,00	163 395	0,000	0,00
89	ПАТ "БАНК "ПОРТАЛ"	128 960	0,001	0,00	161 284	0,000	0,00
90	ПАТ "КРЕДИТ ОПТИМА БАНК"	126 176	0,001	0,00	138 479	0,000	0,00
91	ПАТ "АЛЬПАРИ БАНК"	127 161	0,001	0,00	129 441	0,000	0,00
92	Укр.банк реконстр.та розв.	62 136	0,001	0,00	119 398	0,000	0,00
93	ПАТ "КБ "ГЕФЕСТ"	81 124	0,001	0,00	81 341	0,000	0,00
	Всього	123 687			1 242 851		
		446		0,056	194		0,090

Додаток Е

**ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»**
**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2016 РОКУ
(у тисячах гривень)**

	Примітки	31 грудня 2016 року	31 грудня 2015 року
АКТИВИ:			
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	13, 29	10 438 941	5 632 365
Кошти в банках	14, 29	31 204 229	17 822 488
Фінансові інструменти, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибуток або збиток	15, 29	17 148 763	10 095 933
Кредити, надані клієнтам	16, 29	65 946 584	65 462 189
Інвестиції, наявні для продажу	17, 29	65 009 361	47 380 331
Інвестиції, що відображаються за амортизованою вартістю	18, 29	12 640 713	7 195 975
Основні засоби та нематеріальні активи	19	6 536 022	3 945 643
Передплата з податку на прибуток	11	271 521	299 876
Відстрочені активи з податку на прибуток	11	-	80 759
Інші активи	20	1 442 699	1 180 270
ВСЬОГО АКТИВІВ		210 638 833	159 095 829
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:			
Кошти банків	21, 29	4 639 317	16 557 088
Рахунки клієнтів	22, 29	145 586 109	94 253 706
Випущені єврооблігації	23	33 417 444	29 498 132
Інші запозичені кошти	24	7 039 869	7 152 023
Інші зобов'язання	25, 29	1 016 169	1 742 787
Субординований борг	26	2 807 088	2 536 133
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	11	374 062	-
Всього зобов'язань		194 880 058	151 739 869
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
Акціонерний капітал	27	35 108 980	30 153 460
Резерв переоцінки будівель		1 820 998	1 193 252
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу		576 751	(799 187)
Кумулятивний результат переоцінки валюти		1 532	1 231
Непокритий збиток		(21 762 065)	(23 203 001)
Всього капіталу, що відноситься до акціонера Банку		15 746 196	7 345 755
Неконтрольована частка участі		12 579	10 205
Всього власного капіталу		15 758 775	7 355 960
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		210 638 833	159 095 829

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
 Голова Правління

25 квітня 2017 року

Виконавці: Рибалка О.В., 279-71-16, Заднепровський К.Г., 278-60-22

Примітки на сторінках 7-91 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Г. С. Костенко
 Головний бухгалтер

25 квітня 2017 року

**ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»**

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2016 РОКУ**

*(у тисячах гривень,
за винятком прибутку на акцію, зазначеного в гривнях)*

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2016 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2015 року
Процентні доходи	5, 29	19 494 872	18 374 660
Процентні витрати	5, 29	(13 605 590)	(12 473 068)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД ДО ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ НА ПОКРИТТЯ ЗБИТКІВ ВІД ЗНЕЦІНЕННЯ АКТИВІВ, ЗА ЯКИМИ НАРАХОВУЮТЬСЯ ПРОЦЕНТИ		5 889 282	5 901 592
Формування резерву на покриття збитків від знецінення активів, за якими нараховуються проценти	6, 29	(3 202 752)	(15 734 186)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД/(ЗБИТОК)		2 686 530	(9 832 594)
Комісійні доходи	7, 29	2 912 480	2 131 460
Комісійні витрати	7, 29	(787 641)	(497 312)
Чистий збиток від операцій з іноземною валютою	8	(3 602 293)	(4 867 781)
Чистий прибуток від реалізації інвестицій, наявних для продажу	29	3 245	382
Чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибутки або збитки	10, 29	3 676 053	6 351 993
Розформування/(формування) резерву на покриття збитків за іншими операціями	6	1 065 068	(1 422 906)
Чисті інші доходи	29	99 669	123 603
ЧИСТИЙ НЕПРОЦЕНТНИЙ ПРИБУТОК/(ЗБИТОК)		3 366 581	1 819 439
ОПЕРАЦІЙНІ ВИТРАТИ	9, 29	(5 586 057)	(4 256 532)
ПРИБУТОК/(ЗБИТОК) ДО ОПОДАТКУВАННЯ		467 054	(12 269 687)
Відшкодування/(витрати) з податку на прибуток	11	614	(572)
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК/(ЗБИТОК) ЗА РІК		467 668	(12 270 259)
Відноситься до:			
Акціонера Банку		465 294	(12 271 243)
Неконтрольованої частки участі		2 374	984
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД/(ЗБИТОК):			
<i>Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:</i>			
Чиста зміна резерву переоцінки майна за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток		811 721	(41 633)
<i>Статті, які в подальшому будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:</i>			
Курсові різниці від перерахунку іноземного підрозділу у валюту звітності		301	369
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, наявних для продажу		1 379 183	432 057
Рекласифікація переоцінки інвестицій, наявних для продажу, що були реалізовані протягом року		(3 245)	(382)
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД		2 187 960	390 411
ВСЬОГО СУКУПНОГО ДОХОДУ/(ЗБИТКУ) ЗА РІК		2 655 628	(11 879 848)
Відноситься до:			
Акціонера Банку		2 653 254	(11 880 832)
Неконтрольованої частки участі		2 374	984
ПРИБУТОК/(ЗБИТОК) НА АКЦІЮ			
Середньозважена кількість звичайних акцій для розрахунку базисного та розбавленого прибутку/(збитку) на акцію	12	29 722	25 777
Базисний та розбавлений прибуток/(збиток) на акцію (гривні)	12	15 655	(476 054)

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

25 квітня 2017 року
Виконавці: Рибалка О.В., 279-71-16, Заднепровський К.Г., 278-60-22

25 квітня 2017 року

Примітки на сторінках 7-91 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Додаток Ж

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2017 РОКУ (у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2017 року	31 грудня 2016 року
АКТИВИ:			
Готівкові кошти та рахунки у Національному банку України	13	12 228 420	10 438 941
Кошти в банках	14, 29	17 081 079	31 204 229
Фінансові інструменти, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибуток або збиток	15, 29	21 767 424	17 148 763
Кредити, надані клієнтам	16	74 502 538	65 946 584
Інвестиції, наявні для продажу	17, 29	72 901 636	65 009 361
Інвестиції, що відображаються за амортизованою вартістю	18, 29	25 202 757	12 640 713
Основні засоби та нематеріальні активи	19	7 614 753	6 536 022
Передплата з податку на прибуток	11	294 694	271 521
Інші активи	20	2 279 365	1 442 699
ВСЬОГО АКТИВІВ		233 872 666	210 638 833
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:			
Кошти банків	21, 29	6 435 248	4 639 317
Рахунки клієнтів	22, 29	150 151 155	145 586 109
Випущені єврооблігації	23	34 546 811	33 417 444
Інші запозичені кошти	24	7 299 686	7 039 869
Інші зобов'язання	25, 29	730 928	1 016 169
Субординований борг	26	2 903 463	2 807 088
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	11	533 568	374 062
Всього зобов'язань		202 600 859	194 880 058
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
Акціонерний капітал	27	49 724 980	35 108 980
Резерв переоцінки будівель		1 822 086	1 820 998
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу		725 456	576 751
Кумулятивний результат переоцінки валюти		1 691	1 532
Непокритий збиток		(21 017 212)	(21 762 065)
Всього капіталу, що відноситься до акціонера Банку		31 257 001	15 746 196
Неконтрольована частка участі		14 806	12 579
Всього власного капіталу		31 271 807	15 758 775
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		233 872 666	210 638 833

Від імені Правління:

А. Ф. Пишний
Голова Правління

18 квітня 2018 року

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

18 квітня 2018 року

Виконавці: Рибалка О.В., 279-71-16, Заднепровський К.Г., 278-60-22

Примітки на сторінках 7-98 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

**ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»**

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2017 РОКУ
(у тисячах гривень,
за винятком прибутку на акцію, зазначеного в гривнях)**

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2017 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2016 року
Процентні доходи	5, 29	19 747 084	19 494 872
Процентні витрати	5, 29	(14 228 362)	(13 605 590)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД ДО ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ НА ПОКРИТТЯ ЗБИТКІВ ВІД ЗНЕЦІНЕННЯ АКТИВІВ, ЗА ЯКИМИ НАРАХОВУЮТЬСЯ ПРОЦЕНТИ		5 518 722	5 889 282
Формування резерву на покриття збитків від знецінення активів, за якими нараховуються проценти	6, 29	(1 934 665)	(3 202 752)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД		3 584 057	2 686 530
Комісійні доходи	7, 29	4 001 097	2 912 480
Комісійні витрати	7, 29	(1 305 079)	(787 641)
Чистий збиток від операцій з іноземною валютою	8	(451 470)	(3 602 293)
Чистий прибуток від реалізації інвестицій, наявних для продажу	29	13	3 245
Чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибутки або збитки	10, 29	1 155 657	3 676 053
Розформування резерву на покриття збитків за іншими операціями	6	530 170	1 065 068
Чисті інші доходи	29	184 574	99 669
ЧИСТИЙ НЕПРОЦЕНТНИЙ ПРИБУТОК		4 114 962	3 366 581
ОПЕРАЦІЙНІ ВИТРАТИ	9, 29	(7 139 998)	(5 586 057)
ПРИБУТОК ДО ОПОДАТКУВАННЯ		559 021	467 054
(Витрати)/ Відшкодування з податку на прибуток	11	(38)	614
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК ЗА РІК		558 983	467 668
Відноситься до:			
Акціонера Банку		557 960	465 294
Неконтрольованої частки участі		1 023	2 374
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД			
<i>Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків</i>			
Чиста зміна резерву переоцінки майна за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток		1 400	811 721
<i>Статті, які в подальшому будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків</i>			
Курсові різниці від перерахунку іноземного підрозділу у валюту звітності		159	301
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, наявних для продажу		148 718	1 379 183
Рекласифікація переоцінки інвестицій, наявних для продажу, що були реалізовані протягом року		(13)	(3 245)
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД		150 264	2 187 960
ВСЬОГО СУКУПНОГО ДОХОДУ ЗА РІК		709 247	2 655 628
Відноситься до:			
Акціонера Банку		708 224	2 653 254
Неконтрольованої частки участі		1 023	2 374

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

18 квітня 2018 року
Виконавці: Рибалка О.В., 279-71-16, Заднепровський К.Г., 278-60-22

Примітки на сторінках 7-98 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

18 квітня 2018 року

Додаток 3

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2018 року	31 грудня 2017 року*
АКТИВИ:			
Готівкові кошти та рахунки у Національному банку України	14	10 600 815	12 228 420
Кошти в банках	15, 30	10 965 932	17 081 079
Похідні фінансові активи	16, 30	-	21 767 424
Кредити, надані клієнтам	17	67 543 176	74 502 538
Інвестиції	18, 30	116 590 238	98 104 393
Інвестиційна нерухомість	19	796 869	-
Основні засоби та нематеріальні активи	20	8 953 669	7 614 753
Передплата з податку на прибуток		267 324	294 694
Інші активи	21	2 068 186	2 279 365
ВСЬОГО АКТИВІВ		217 786 209	233 872 666
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:			
Кошти банків	22, 30	54 074	6 435 248
Рахунки клієнтів	23, 30	154 016 447	150 151 155
Випущені єврооблігації	24	34 496 694	34 546 811
Інші запозичені кошти	25, 30	6 618 734	7 299 686
Інші зобов'язання	26, 30	1 028 665	730 928
Субординований борг	27	2 879 790	2 903 463
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	12	130 136	533 568
Всього зобов'язань		199 224 540	202 600 859
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
Акціонерний капітал	28	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 821 887	1 822 086
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		215 554	725 456
Кумулятивна сума курсових різниць		1 513	1 691
Непокритий збиток		(33 215 794)	(21 017 212)
Всього капіталу, що відноситься до акціонера Банку		18 548 140	31 257 001
Неконтрольована частка участі		13 529	14 806
Всього власного капіталу		18 561 669	31 271 807
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		217 786 209	233 872 666

*Група початково застосувала МСФЗ 9 з 1 січня 2018 року. Згідно обраного методу переходу, порівняльна інформація не була перерахована (Примітка 5). В результаті переходу на МСФЗ 9, Група змінила презентацію деяких статей, презентація порівняльної інформації була змінена відповідно (Примітка 5).

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

25 квітня 2019 року

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

25 квітня 2019 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 278-60-22

Примітки на сторінках 8-112 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності.

**ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»**

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД ЗА РІК, ЩО
ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ (у тисячах гривень)**

	Приміт- ки	За рік, що закінчився 31 грудня 2018 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2017 року*
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через	6, 30	16 689 756	19 747 084
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	6, 30	2 661 660	-
Процентні витрати	6, 30	(13 896 078)	(14 228 362)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД		5 455 338	5 518 722
Розформування/(формування) резерву під очікувані кредитні збитки /збитки від знецінення за активами, за якими нараховуються проценти	7, 30	1 175 156	(1 934 665)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД ПІСЛЯ ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ ПІД ОЧІКУВАНІ КРЕДИТНІ ЗБИТКИ /НА ПОКРИТТЯ ЗБИТКІВ ВІД ЗНЕЦІНЕННЯ АКТИВІВ, ЗА ЯКИМИ		6 630 494	3 584 057
Комісійні доходи	8, 30	5 236 356	4 001 097
Комісійні витрати	8, 30	(1 771 336)	(1 305 079)
Чистий прибуток/ (збиток) від операцій з іноземною валютою	9	864 928	(451 470)
Чистий (збиток)/ прибуток від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	11, 30	(2 410 823)	1 155 657
Чистий збиток від модифікації фінансових активів та зобов'язань що оцінюються за амортизованою вартістю та фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	30	(47 698)	-
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки/збитки від знецінення за іншими операціями	7	(206 870)	530 170
Чистий інший дохід	30	304 597	184 587
ЧИСТИЙ НЕПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД		1 969 154	4 114 962
ОПЕРАЦІЙНІ ДОХОДИ		8 599 648	7 699 019
ОПЕРАЦІЙНІ ВИТРАТИ	10, 30	(8 567 824)	(7 139 998)
ПРИБУТОК ДО ОПОДАТКУВАННЯ		31 824	559 021
Відшкодування /(витрати) з податку на прибуток	12	129 382	(38)
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК ЗА РІК		161 206	558 983
Відноситься до:			
Акціонера Банку		162 471	557 960
Неконтрольованої частки володіння		(1 265)	1 023

Додаток И

**АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»
(раніше – публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк України»)**

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНОМ НА 31 ГРУДНЯ 2019 РОКУ
(у тисячах гривень)**

	Примітки	31 грудня 2019 року	31 грудня 2018 року
Активи			
Готівкові кошти та рахунки у Національному банку України	13	36 692 395	10 600 815
Кошти в банках	14	20 223 301	10 965 932
Кредити, надані клієнтам	15	65 168 344	67 543 176
Інвестиції	16	113 616 183	116 590 238
Інвестиційна нерухомість	17	809 070	796 869
Основні засоби та нематеріальні активи	18	9 948 101	8 953 669
Передплата з податку на прибуток		270 256	267 324
Інші активи	19	2 417 095	2 068 186
Всього активів		249 144 745	217 786 209
Зобов'язання і власний капітал			
Зобов'язання:			
Кошти банків	20	58 040	54 074
Рахунки клієнтів	21	202 142 934	154 016 447
Випущені єврооблігації	22	18 303 877	34 496 694
Інші запозичені кошти	23	4 430 083	6 618 734
Інші зобов'язання	24	1 807 105	1 028 665
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	11	369 794	130 136
Субординований борг	25	2 462 640	2 879 790
Всього зобов'язань		229 574 473	199 224 540
Власний капітал:			
Акціонерний капітал	26	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 817 194	1 821 887
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		1 018 205	215 554
Кумулятивна сума курсових різниць		1 061	1 513
Непокритий збиток		(33 004 661)	(33 215 794)
Всього капіталу, що відноситься до акціонера Банку		19 556 779	18 548 140
Неконтрольована частка участі		13 493	13 529
Всього власного капіталу		19 570 272	18 561 669
Всього зобов'язань і власного капіталу		249 144 745	217 786 209

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

15 травня 2020 року

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

15 травня 2020 року

**АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»
(раніше – публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк України»)**

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2019 РОКУ
(у тисячах гривень)**

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2019 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2018 року
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5	15 442 611	16 689 756
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5	3 623 155	2 661 660
Процентні витрати	5	(13 567 217)	(13 896 078)
Чистий процентний дохід		5 498 549	5 455 338
Розформування резерву під очікувані кредитні збитки та збитки від модифікації за активами, за якими нараховуються проценти		186 644	1 127 366
<i>у тому числі розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти</i>	6	82 635	3 394 315
Чистий процентний дохід після розформування резерву під очікувані кредитні збитки та збитки від модифікації за активами, за якими нараховуються проценти		5 685 193	6 582 704
Комісійні доходи	7	6 438 707	5 236 356
Комісійні витрати	7	(2 235 702)	(1 771 336)
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою	8	3 454 977	864 928
Чистий збиток від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	10	(3 649 396)	(2 410 823)
Розформування/(формування) резерву під очікувані кредитні збитки за іншими фінансовими активами і гарантіями	6	82 961	(168 162)
Формування резерву під збитки від знецінення нефінансових активів	6	(41 660)	(38 708)
Чистий інший дохід		340 096	304 689
Чистий непроцентний дохід		4 389 983	2 016 944
Операційні доходи		10 075 176	8 599 648
Операційні витрати	9	(9 821 058)	(8 567 824)
Прибуток до оподаткування		254 118	31 824
Відшкодування з податку на прибуток	11	956	129 382
Чистий прибуток за рік		255 074	161 206
Відноситься до:			
Акціонера Банку		255 056	162 471
Неконтрольованої частки участі		18	(1 265)

**АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»
(раніше – публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк України»)**

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
(ПРОДОВЖЕННЯ)
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2019 РОКУ
(у тисячах гривень)**

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2019 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2018 року
Інші сукупні доходи/(витрати)			
<i>Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків</i>			
Чиста зміна резерву переоцінки майна за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток		55	42
Чистий прибуток від переоцінки акцій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		378 956	–
<i>Статті, які в подальшому будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків</i>			
Курсові різниці від перерахунку іноземного підрозділу у валюту звітності		(452)	(178)
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток		423 881	(2 614 309)
Чиста сума резерву переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, перекласифікована в прибутки і збитки		(186)	(564)
Інші сукупні доходи/(витрати)		<u>802 254</u>	<u>(2 615 009)</u>
Всього сукупних доходів/(витрат) за рік		<u>1 057 328</u>	<u>(2 453 803)</u>
Відноситься до:			
Акціонера Банку		1 057 310	(2 452 538)
Неконтрольованої частки участі		18	(1 265)

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

15 травня 2020 року

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

15 травня 2020 року

